

Новы Час

МАЛДАЎСКІЯ, РУМЫНСКІЯ,
САВЕЦКІЯ

Стар. 20

СУТЫКНЕННЕ ЦЫВІЛІЗАЦІЙ У 53-М ТРАЛЕЙБУСЕ

Каб назіраць за сутыкненнем цывілізаций, зусім не абавязкова мець здольнасці думачы геапалітыхымі катэгорыямі...

Стар. 4

БЕЛНАФТАХІМ ПАКУЛЬ ТРЫМАЕЦЦА І ШУКАЕ СПОНСАРУ

Па выніках першага квартала бягучага года ў цэлым па канцэрну «Белнафтахім» аб'ёмы прамысловай вытворчасці не скараціліся...

Стар. 6

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Стар. 9–16

ЧЫТАЙЦЕ

Ў НАСТУПНЫМ НУМАРЫ!

«Студэнцкая думка:
партрэт часопіса
ў інтэр’еры пакалення»

Нарыс Марыі Мартысевіч.

З цыклу «Новая генерацыя»

▶ З НАГОДЫ

КАЗАЧНІКІ АД УРАДУ

Вольга ХВОІН

Інстытут стратэгічных
даследаванняў (BISS) правёу
даследаванне, якое тычылася
пытаннію, што найбольш
хвалююць беларусаў.
Эканамічнай сітуацыій
у краіне (а дакладней,
інфляцыйі і ростам цэнаў)
заклапочаныя 80 працэнтаў
апытавых рэспандэнтаў.

Другое месца ў рэйтынгу займае праблема алкалалізму — 47,9 працэнта, далей ідуць высокія тарыфы на паслугі ЖКГ (32,9 працэнта), нізкі ўзоровень прыбыткаў (32,4 працэнта) і высокія кошты на жыллё (29 працэнтаў). Праблемы з демакратыі і свабодой слова хвалююць 8 працэнтаў беларусаў, ціск на нацыянальную культуру і мову, а таксама нізкія якасці сістэмі адукациі зацікаўлілі такую колыхасць сучычынніцай, што лічбы аказаліся ці не ў межах статыстычнай памылкі — 2,211,8 працэнтаў адпаведна.

А ўрад тым часам гаворыць, што эканамічны спад, які для Беларусі, між іншым, толькі пачаўся, уж завяршаецца. І хутка мы будзем вялікія паслам ВУП, заробкай і агульным дабраўтам. Але не траба думачы, што людзі — дурні, і не разумеюць, да чаго ідуць справы. На дніх мой знаёмы — рабочы на адным з мінскіх заводаў — спачатку спілкленка запытала, чаго чакаць бліжэйшым часам ад нашай эканомікі, пасля не стрымалася і красамоўна вылаяўся, называўши кіраўніцтва краіны нядобраўм словам за імкіў рост знешніх пазыкаў і дрэнную арганізацыю вытворчасці. І гэта, між іншым, у час, калі слова «крызіс» у краіне

Photo: M. Mihailov

дазволілі ўжываць толькі тады, калі пераход прадпрыемстваў на няпойўную працоўную тыдніну скаваць ужо нікак не выпадала, і дзіржаўныя СМИ былі вымушаныя выдаваць народу дазаваную інфармацыю.

Эканамічны ўздым, які да таго ж мусіць прыпасці на лета — час адпачынка! і заціша ўсацыяльна-эканамічным жыцці, — урад збіраецца забеспечыць новымі знешнімі ўліваннямі. Настойліва просіць 500 мільёнаў долараў у Расіі і адначасова са спадзяваннямі на інвестыцыі і крэдыты як бы паварочваеца да Захаду. Сусвет-

ны банк на мэты развіцця для Беларусі плануе выдаць не менш за 200 мільёнаў долараў, дык перамовы па атрыманню другога траншча крэдыта ад МВФ у рамках праграмы stand-by, па словах віцэ-прем'ера Андрэя Кабіякова, ідуць поўным ходам. Дарочки, у красавіку была агучана інфармацыя пра заяўку на атрыманне крэдыта памерам 125 мільёнаў долараў ад Міжнароднага банку рэконструкцыі і развіція. Праблемы з доўгіцтвам гандлёвага балансу ўрад імкнецца вырашыць за кошт адміністрацыйных заходаў, і разглядае гэту праблему не як сістэмную (хаяц адмоўнае саль-

да па гандлю з'явілася не ўчора), а часовую з'яву.

Пра реальны стан спраў гаворыць і намеры абмежаваць норму бязмугтнага вузову ў Беларусь тавараў з тысячы да двухсот еўра. Не сакрэцт, што кошты на многія віды тавараў у пароўненні з краінамі бліжэйшага замежжа аж зашкользаюць. І людзі, асабліва з памежных рэгіёнau, ездзяць на закупкі ў Польшчу, Літву, Украіну. Калі такое рагашненне будзе прынятага, то ўдарыць яно найперш па звычайных спажыўцах. «Гэта мера, ведаце, непапулярная і часовая, — пракаментаваў маг-

чымья абмежаванні Аляксандра Лукашэнка. — Я, праўда, не бачу яшча гэтых прантаноў, але я ад зваротнага пачынаю разважаць. Я хачу, каб вы апраналі сваё і елі сваё. Можа, яно горш упакавана, чым імпартнае, але сёняні сітуацыя такая, што ў нас валюты браўкуе. А калі патрошкоў-патрошку, глядзіш, і нешта сабралі».

З беларусаў па нітцы — сіране капуля, толькі ці не акажуцца самі беларусы без штаноў ад тыхіх антыкрызісных мераў. «Мы паглядзім, варта або не варта, — заявіў кіраўнік краіны. — Гэта, хутчай за ёсць, ад Нацыянальнага банка ідзе, каб абмежаваць увоз імпарту. Мы павінны разумець, што зараз разглядзім літаральна ўсе пытанні, каб абараніць свой рынок, каб сваёго вытворцу абараніць, каб прадаць сваё. Таму што попыт звалішь ўсюды, імы не можам разлізваць свою прадукцыю, як раней. Таму хоць у сябе ўсярадзіне трэба прадаць. Вядома, падстае пытанне якісці. Давайце нормальную якасць. Нікуды не дзенуцца, будучы даваць».

Усе намаганні казачнікаў ад эканомікі дапынтуць разбівачы факты. Вось і нядыўна Беларусь падвіязлася ўстуپу ў антыкрызісны фонд ЕўраЗЭС. Беларускія ўлады разлічваюць атрыманьці нейкай дапамогу з гэтага фонду, агульны памер якога павінен склаці 10 мільярдаў долараў. Доля Расіі ў антыкрызісным фонде ЕўраЗЭС складае 7,5 мільярда долараў, Казахстану — 1 мільярд, Кіргізія, Таджікістан і Арменія пералічачаць у фонд па 1 мільёну долараў ЗША. Беларускія ж улады дагэтуль не толькі не агучылі аўтам у дзяслу ў фонду, але і адмаўляюцца паведамляць, ці прынята пашэнне на дадзеным пытанні. Прынамсі, інфармацыя пра пералічаныя на раахунак грошы нідзе не з'яўлялася. Плаціць няма з чаго.

Працяг тэмы на стар. 6

ФАКТЫ, ПАДЗЕІ, ЛЮДЗІ

2

▼ НАВІНЫ РЭГІЁНАЎ

АШМЯНЫ. ЧЫГУНКА ДА АЭС

Будаўніцтва атамнай станцыі ў Астравецкім раёне не распачалася, аднак чыгунку коштам 226 мільярдаў рублёў прафлаксі ўжо дамовіліся.

У Ашмянскім раёне прайшло пасяджэнне міжведамаснай камісіі па будаўніству чыгункі ад станцыі Ашмяны да будчай АЭС у Астравецкім раёне. Правёў пасяджэнне Віктар Пяткевіч — выконваючы абавязкі начальніка аддзела транспарту і камунікацый Гродзенскага аблвыканкама. Даўжыня новай чыгункі будзе 25 кілометраў. Будаўніцтва яе выклікана неабходнасцю дастаўкі аbstалівяння на станцыю.

МАГІЛЁЎ.

РУХАВІКІ ДЛЯ АСТРАВЕЦКАЙ АЭС

Завод «Электрапрухавік» пачаў серыйны выпуск двух новых мадэрнізаваных рухавікоў для атамных станцый.

Яны дапаўняюць шэраг рухавікоў, што выпускае завод для атамных станцый былога Савецкага Саюза, у першую чаргу Расіі. Плануецца выкарыстоўка наўянку на АЭС у Беларусі.

ВІЦЕБСК. НЕЗАЙДРОСНЫ ЛЁС БЫЛЫХ ВАЙСКОВЫХ ГАРАДКОЎ

Камітэт дзяржаўнага кантролю супольна з упраўленнем Дэпартамента федэральных расследаваній правялі прaverку на предмет захавання і эфектыўнасці выкарыстоўвання ў вобласці былых вайсковых гарадкоў.

Праверка закранула гарадкі, якія былі перададзены ў камунальную ўласнасць у 1992—2004 гадах у Верхнідзвінскім, Талачынскім, Лепельскім, Аршанскам, Пастаўскім і Палацкім раёнах, а таксама ў гарадах Віцебску, Орши, Палацку і Наваполацку.

3 626 аб'ектаў падобнага кшталту толькі 479 задзейнічаны ў гаспадарцы. Нават тых, што перададзены ў камунальную ўласнасць, але не даплаўляюць эксплуатацыю, спісаны і зняты з бухгалтарскага ўліку, не былі дэмантраваны. Такіх аб'ектаў на вобласці на момант праверкі выяўлена 65. Складзены акты. Сума фінансавых спагнанняў з вінаватых у афіцыйным паведамленні не называецца.

ЛІДА. НАВІНКА ЭНЕРГАЗБЕРАЖЭННЯ

На тэрыторыі горада неўзабаве плануецца правесці рэканструкцыю дамоў, пасля чаго яны будуць мець мінімальнае энергаспажыванне.

За тры гады ў Лідзе будзе створана дэманстрацыйная пляцоўка з мэтай пралаганды эканоміі энергараэсурсаў у ЖКГ для ўсіх суб'ектаў гаспадарання ў Беларусі. Рэканструкцыі падлягаюць тры пляцівавіх «хрущоўкі» ў цэнтры горада тры на скрыжы. Фінансуе гэты праект Гродзенскі абласное ўпраўленне ЖКГ, якое выйграва грант Еўрасаюза ў 180 тысяч ёура па праграме энергазберажэння. Гадавое энергаспажыванне ў ёзьдзіх дамах будзе знижана на 20% /гадзін/ да 40 на 1 кв., што адпавядае нормам Германіі.

Дадатковое фінансаванне будзе зদзіннічаць з распушынскага і мясцовага бюджетаў. У Лідзе будзе таксама рэалізаваны праект па будаўніцтву дома з нулювым энергаспажываннем. Праект рыхтуецца на мяцежы спецыялісты. Вядома толькі, што гэта будзе адміністрацыйны аб'ект у тры паверхі. Усё астатніе — сакрэт.

Падрыхтаваў Язэп Палубята

► ПРАБЛЕМА

ЛАГЕРНАЕ ЛЕТА ПАДЛЕТКАЎ

Гэтым летам плануеца ўладкаваць на працу больш за 5 тысяч падлеткаў, якія знаходзяцца пад прафілактычным назіраннем.

Яшчэ 3 тысячы будуць накіраваны ў венсна-патрыятычную або абаронна-спартыўную лагеры, 5,5 тысячы — у загадных аздараўленчых лагеры, 7 тысяч — у лагеры з дэйнімі знаходжаннем, прыкладна па адной тысячы — у валанцёрскія лагеры і студанцкія будаўнічыя атрады. Праект паведамліў па ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязей МУС Беларусі.

Такія мерапрыемствы праведліжаны міжведамаснай специяльнай праграмай «Клопат», якая рэалізуецца ў краіне з 1 мая па 1 верасня. Асаблівая ўвага надаецца падзейнікам з проблемнымі, шматдзетных і малазябспечаных сем'яў, а таксама тым, якія знаходзяцца на прафілактычным уліку. Для іх плануецца правядзенне турыстычных паходаў і злётаў, экспкурсій, турніраў па розных відах спорту.

У чэрвені ў краіне плануецца арганізація 152 венсна-патрыятычных і абаронна-спартыўных лагероў, у ліпені — 75, у жніўні — 56. У іх змогуць аздарвіцца больш за 8 тысяч падлеткаў.

Паводле БелаПАН

► ПАМЯЦЬ

ПОМНІК АХВЯРАМ ХАЛАКОСТУ

У Камянеці будзе ўстаноўлены помнік ахвярам Халакосту. Такое рагашэнне прыняло Камянецкі райвыканкам. З ініцыятывай увекавечыць памяць вязняў Камянецкага гета да мясцовых уладаў зварнулася Брестская гарадская юрэйская грамадская арганізацыя «Брыск».

Гета знаходзілася ў горадзе ў 1941—1942 гадах, яго вязнімі сталі больш за 4 тысячи яўрэяў.

Як паведаміў БелаПАН старшыня арганізацыі Барыс Брук, пасля зацвярджэння гэтага праекта аблывакамкам пачніцца работы па ўстаноўцы помніка на перасяченні вуліц Праletарская і Чкалава, дзе размяшчалася гета. Сродкі на памятны знак выдзелены фондам Лазаруса (Вялікабрытанія), тэрыторыю добраўпарадкуюць за кошт мясцовых бюджетаў. Плануецца, што помнік будзе ўстаноўлены да 3 ліпеня гэтага года.

Паводле БелаПАН

► КУЛЬТУРНЫ АБМЕН

ДНІ ІЗРАІЛЬСКАГА КІНО

Вечарам 25 мая ў мінскім кінатэатры «Цэнтральны» венснай драмай «Бафор» адкрыліся Дні ізраільскага кіно.

У 127-хвілінным фільме рэжысёра Джозефа Сідара апавядаецца пра падзею 2000 года на поўдні Лівана, дзе падраздзяленне Арміі абароны Ізраілю апушчнімі днямі акупацыі рыхтуюцца да запланаванага адступлення з старажытнай кропасці Бафор, якую баевікі «Хэзбэль» абстрэльваюць ракетамі. У стужцы, знятай паводле аповесці Рона Лешэма «Калі ёсьць раў», паказана трагічная гісторыя салдат, якія,

наглядзячы на страты сяброў і паніку, павінны выкацаны загад — утрымць блокпост, а пры адъехацце ўзварца крапасны збудаванні. У 2007 годзе на Берлінскім кінафестывалі фільм быў адзначаны прызам за найлепшы рэжысуру, а ў 2008 годзе намінаваўся на прэмію «Оскар» як наилепшы замежны фільм.

Адкрывачоўкі Дні ізраільскага кіно, пасол Ізраіля ў Беларусі Эдуард Шапіра зазначыў, што за першыя 10 дзён дэмантрацыі фільмаў ў Ізраілі яго паглядзеі 90 тысяч чалавек, а ўсяго 300 тысяч ізраільцін і мільёны замежных гледачоў.

Марат Гаравы, БелаПАН

► ГРЫП

АВІЯРЭЙСЫ З ЯПОНІІ МОГУЦЬ АДМЯНІЦЬ

Эна Дзевінскай

У Японіі зарэгістравана ўжо 300 выпадкаў захворвання свінім грыпам, на пачасце, без сімптомаў зноса. Пра гэта паведаміла кіраўнік Цэнтра японскай культуры ў Мінску спадарыня Масака Тадумі.

У сувязі з захворваннем можуть быць адменены авіярэйсы з Японіі на Беларусь. Спадарыны Тацумі занепакоена, што ў

такім выпадку перапыняцца штогодовыя стасункі японскіх дабрачынцаў з беларускімі арганізацыямі.

Па колькасці хворых на свіні грып Японія займае чацвёртае месца з 48 краін свету, на якіх ўжо патрапіў вірус. Таксама носьбітамі віруса стала значная частка японскіх школьнікаў.

Распрацавана спецыяльная інструкцыя пра тое, як ізолявана аднінчыя лячыць і даглядаць дзіця

ў сям'і. У сувязі з гэтым узінкаюць сур'ёзныя складанасці. Напрыклад, башку 14-гадовай Румі Кудзукі забаранілі з'яўляцца на працу ў адну з тэхнічных фірм да таго часу, пакуль дзіця не паправіца. Дачка і бацька сядзяць у розных пакохах у доме і разамаўлюцца па телефоне. Маці прыносяць ежу і пакідае калі ўходу ў пакой.

У школах абвешчаны каранцын, спынены заняткі. У родным горадзе Масака Тацумі Кіёта, які з'яўляецца буйным турыстычным цэнтрам і захоўвае шмат помнікаў архітэктуры, таксама зарадзістраваны выпадкі віруса A/H1N1, што завезлі наведальнікі горада.

▼ ГРАМАДЗЯНСКАЯ СУПОЛЬНАСЦЬ. ПАДЗЕІ ТЫДНЯ

АСТРАВЕЦ. ІНФАРМАЦЫЙНЫ СУПРАЦІЎ

Пасля прынцыпія рашэння пра пабудову ў гэтым рэгіёне АЭС, актыўісты, што пратэстуюць супраць размішчання тут станцыі, якім мясцовыя ўлады не дазваляюць праводзіць мітынгі, пікеты, сустэрэны з грамадзянамі, каб патлумачыць людзям наступства прысутнасці тут падобнага аб'екта, распачалі інфармацыйную кампанію. Ад пачатку 2009 года тут распайсоджаюцца бюлетні «Астравецкі веснік» і «Мірна атама», у якіх даследуецца не толькі будучыя экалагічныя праблемы, але і сацыяльныя. Прыкладам, у адных з апошніх нумароў «Мірна атама» разглядаецца праблема прыезду сюды эліты: путан, паколькі ўжо ў этым годзе плануецца асвоіць у межах будаўніцтва 172,4 мільярдаў рублёў. У падобным накірунку

асвятае праблемы краю бюлетэн் «Голос Віленшчыны». Сярод іншага, ён змяшчае адresses акаадынітараў супраціву АЭС у Астравецкім, Вілейскім, Маладзечанскім, Мядзельскім і Смаргонскім раёнах.

Іван Крук

ЛІДА. ЗМАГАННЕ ЗА БЕЛАРУСКАМОЎНЯЯ САДКІ

Гарадская суполка ТБМ правяла акцыю сярод бацькоў дзіцячых садкоў па накіраванню дзяцей у беларускамоўную класы. Былі задейнічнічы два мікрараёны. У Слабадзе па кватэрках будучых вучняў быў раздадзены буклеты з пажаданнем навучачца на беларускай мове. Па вуліцы Рабіновіча, дзе знаходзяцца чатыры дзіцячыя садкі, сябры ТБМ запрашалі на баць-

коўскія сходы. На кожным з іх агулам прысутнічала ад 20 да 40 чалавек. Ідею накіроўваць дзяцей у беларускамоўныя класы паўсюдна падтрымалі настаўнікі школ, якія прысутнічалі на мерапрыемствах.

Станіслаў Суднік

МАСТЫ. ВЯЛІКІЕ ПАУСТАНЦЫ

Актыўісты незарэгістраванага грамадскага абаўяднання «Альянс Панімнінне» сумесна з пазбаўленым дзяржавай рэгістрацыі ГА «Саюз паліякаў на Беларусі» (кіраўнік Анжаліка Борыс) адшукалі яшчэ два вілікіх пахаванні паўстанцаў 1863 года на тэрыторыі раёна. Яны размешчаныя на вяскі Пачавічы і на ўсходнім ускраіні горада. Ад першага помніка застаўся пастамент з каміней з паміналным надпісам, другі знішчаны ўшчэнт.

Язэп Палубята

нават пліту з паміналным надпісам хтосьці

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

паклаў у падмурак свайго дома. У архівах адшуканы выявы помніку, і неўзабаве яны будуть адноўлены.

Алесь Невядомы

▼ ТЫДНЁВЫ АГЛЯД

НА ПАКРЫЎДЖАНЫХ...

Генадзь КЕСНЕР

На гэтым тыдні беларускі афіцыны лідэр зноў пакрыйдзіўся на расійскае кіраўніцтва. Маўляў, нас зноў наш найбліжэйшы хаўруснік не пускае на свае рынкі.

«Калі мы пачынаем блакаваць адзін аднаго ў гэтых пытаннях, і Расія пачынае блакаваць Беларусь і не пускае на свой рынок, каму патрэбны гэтыя так званыя інтэграцыйныя працэсы? — задаўся пытаннем Аляксандр Лукашэнка падчас свайго наведвання Магілёўскам вобласці. — Толькі мінеў гэтым аўбінавачваччы не траба, не я ў гэтым вінаваты, што ў нас на рухаеца інтэграцыя, што мы там на Захадзе развязнуліся, ва «Усходніх партнёраства» ўступілі і гэтак далей. А куды нам падзеца?

А куды ж улады глядзялі апошнія 15 год? Ці спадзіваліся і надалей на звыклую расійскую халіяў ў выглядзе нізкіх цінаў на вуглевады і такім чынам прыхаванае субсидаванне нашай эканомікі? Раней траба было думачы, а не чакаць крызісу, які захлынуў у тым ліку і Беларусь. Выратаванне тапельшчы...

У сваю чаргу, і апазіцыя не спіць у шапку. Прынамсі, маладая ёсць частка. Так, моладзевыя грамадскія і палітычныя актыўісты 26 мая на прэс-канферэнцыі ў Мінску абвясцілі пра гатоўнасць узяць адказніцу за лёс краіны, а таксама пра сваё абяднанне для дасягнення рэальных перамен у Беларусі.

Па словам сустарышы не-зарэгістраванай партыі «беларуская хрысціянская дэмакратыя» Паўла Севярынца, мысленне прастадунскай старога пакалення палітыкаў прывяло да стаганіц ў дэмакратычным руху, калі лідэры розных палітычных сіл не могуць давоміца паміж сабою дзеялісці дасягнення агульных мэтага.

Як адзначыў Павел Севярынец, «цилер сирод моладзевых лідэрў ёсьць тыя, хто гатовы да канструктыўнага дыялогу з уладой. Ёсьць і тыя, хто бескампромісна ў дачыненні да яе, але мы можем знайсці агульныя пункты сутыкнення і давоміца паміж сабою».

Для аўяднання сваіх мэтай актыўісты падпісалі маніфест, у якім заявілі, што вітаюць рашэнне Еўрап-

саюза ўключыць краіну ў програму «Усходніх партнёрства», ухвалаючы умацаванне эканамічных, культурных і навуковых сувязей Беларусі з ЕС і супрацоўніцтва Еўросаюза з беларускай грамадзянскай супольнасцю і палітычнымі партыямі, падтрымліваючы дзеянні лідера руху «За Свабоду» Аляксандра Мілінкевіча па нападкаванні адносінаў Беларусі з ЕС дзеля умацавання незалежнасці краіны на ўмовах дэмакратызацыі і павагі праву чалавека, будучы каардынаваць сваю дзеянісць з мэтай распрацоўкі і ажыццяўлення канкрэтных крокоў на шляху рэформавання і єўрапейскай інтэграцыі Беларусі. Сирод падпісанты маніфеста — кіраўнікі зарэгістраванага ў Чэхіі Міжнароднага моладзевага агдзінання «Малады Фронт» Зміцер Дашкевіч і Наста Палажанка, намеснік старышыні руху «За Свабоду» Юрэс Губарэвіч, лідэр незарэгістраванай моладзевай арганізацыі «Маладая Беларусь» Артур Фінькевіч і іншыя актыўісты.

Усё добра, толькі вось у прысунутых на прэс-канферэнцыі склаўніцах ўражанне, што дакумент гэты скіраваны на падтрымку аднаго канкрэтнага палітыка, і тым самым моладзевыя актыўісты ўжо начапілі ўздел у наступнай кампаніі па выбарах прэзідэнта.

Яшчэ адной важнай падзеяй мініхных сямі дзён стаўся VII спра-

Артур Фінькевіч, Павел Севярынец, Наста Палажанка, Юрэс Губарэвіч

▼ ФІГУРЫ ТЫДНЯ

РАДЗІВІЛІ

У Беларусь на некалькі дзён прыехалі нашадкі роду князёў Радзівілаў. За гэты час яны наведаюць Мінск, Мірскі замак, рэзідэнцыю Радзівілаў у Паланечку, Нясвіж. Візіт прадстаўнікоў старажытнага роду арганізаў сунесены з Польскай амбасадай журналістам Глебам Лабадзенкам. З афіцыйных асобай гасцей курыруе намеснік міністра культуры — гасція не траба дамаўляцца, каб наведаць некаторыя музеі, архівы. У Нясвіжы — радавым горадзе — князёў сустраку ёштэ раз. У горадзе на гасцей у касцёле адблізлася святая іша. Візіт прадстаўнікоў роду Радзівілаў мае прыватныя характеристы, а княгіня Эльжбета Радзівіл да эміграцыі жыла ў радавым палацы ў Нясвіжы. Княгіня была наядзвычай уражаная цэлым прыёмам як афіцыйных асобаў, так і простых жыхароў. Князь Мікалай-Канстанцін Радзівіл называў гэты візіт вельмі важным у сваім жыцці, бо змог на ўласныя очы пабачыць мясціны, адкуль паходзіць яго род, і пачуць расповеды спадарыні Эльжбеты Радзівіл — свядкі падзеі, што адбываліся ў Беларусі.

ЛЯВОН БАРШЧЭУСКІ

Старшыня партыі БНФ Лявон Баршчэускі заявіў пра сваю гатоўнасць сисці на пенсію, «калі маладое пакаленне супраду́ды гатова нешта прапанаваць». Такую заяву аксакал беларускага апазыцыйнага руху зрабіў пасля таго, як быў агучыны Маніфест лідэрў новага пакалення. Аднак гатоўнасць сисці не значае непасрэдна съход. «Жаданне прыўсіці да ўлады якраз і не прагучала, — сказаў беларускі Лявон Баршчэускі. — Агню ў вачах, якія дэкларавалі, я не ўбачыў. Гэта быў пасля супраду́днага стомнення цяжкімі ўмовамі жыцця людзі». Старшыня партыі БНФ падкрэсліў, што моладзевыя лідэры «не выказаліся на падтрымку гатоўнасці съходу». Запрашэнне «не вызваліліся на падтрымку гатоўнасці съходу».

АНДРЭЙ КУРЭЙЧЫК

Беларускі драматург і кінасценарыст Андрэй Курэйчык з'яўляецца на некалькі месяцаў скараць Галівуд. Ён актыўна працуе на расійскую кінаіндустрію і нядайна нават узначаліў топ-10 самых паслыховых расійскіх сцэнарыстаў. Запрашэнне прыехаць на працу Галівуд Курэйчык атрымалі ад прадзюсера Дэвіда Гамбурга, які эміграваў у Злучаныя Штаты ў 1970-х да Рыга. Акрамя кінасценарыя драматург Курэйчык цілер піша п'есы для Нацыянальнага акадэмічнага тэатра імя Максіма Горкага па матывах беларускай гісторыі. Галоўным героям п'есы з'яўляецца экстравагантны Станіслаў Каарль Радзівіл, больш вядомы як «Пане Каханку». Апошнія гады Андрэй Курэйчык працаў над расійскай камедыяй «Любовь-морковь» і яе сіквелам, што, уласна, і прынесла яму вядомасць.

► МЕРКАВАННЕ

СУТЫКНЕННЕ ЦЫВІЛІЗАЦІЙ У 53-М ТРАЛЕЙБУСЕ

Сяргей НІКАЛЮК

**Каб назіраць за сутыкненнем
цывілізаций, зусім не
абавязкова мець здольнасці
думаць геапалітычнымі
катэгoryямі. У Беларусі
такога кшталту сутыкнення
адбываюца штодзень
практычна на ўсіх узроўнях
штодзённага жыцця.**

Да прыкладу, аўтару гэтых радкоў на дніх у гарадскім трамвайце па дарозе ў родную Малінаўку (маршрут № 53) пашчасціла стаць свядкам адметнага эпізода. На просбку кандуктара прад'яўіць квіток добра апрануты мужчына, не паварочаючы галавы, зняважліва буркнуў: «Адміністрацыя». Гэта было дастаткована, каб у кандуктара зімка жаданне настойваць на сваёй просьбе. Думаю, што нікога з чытачоў падобных паводзін кандуктара не здзівілі, але пры чым ту сутыкненне цывілізацій, і якіх цывілізацій ў гэтым выпадку сутыкнуліся?

23 гаранты

Калі звярнуцца да аўтара тэоўры сутыкненняў цывілізацый амерыканскага палітолога Сэмюэля Хантнгтана, то ў мінскім трамвайце ў той дэн сутыкнулася заходзіны цывілізація, вызначальнай характэрнасці якой з'яўляецца панаванне закона, з праваслаўнай з яе рабалепствам перад начальствам. Падвойле артыкула 1 Канстытуцыі, Беларусь — прававая дзяржава, так што на фармальным узроўні з заходней прыпіскай у нас усё добра. Аднак на ўзроўні штодзённых практыкі прававая нормы на кіраўніцтве ў Беларусі не распаўсюджваюцца. Пры гэтыхм не мае значэння, ці тое датычыць таямнічага працтвініка не-разумела якой адміністрацыі або кіраўніцтва дзяржавы, які па сумішчальніцтву з'яўляецца гарантам Канстытуцыі (артыкул 79). Даречы, слова з коранем «гарант» згадваюца ў Канстытуцыі 23 разы.

Для таго, каб не падацца галаслоўным, прыведу прыклад на конт узроўню канстытуцыйных гарантый, які ўсім нам гарантую Гарант. Паглыблівши ў мінулае

не будзем, звернемся да тэксту апошняга паслання, на якім, у прызначанні, утрымліваецца напамін дэпутатам Нацыянальнага сходу пра неабходнасць хуткай спрэвазадчы «сперад беларускім народам» за викананне задач, пастаўленых на троці Усебеларускім народным сходзе і зацверджаных у Праграме сацыяльна-еканамічнага развіція краіны на 2006–2010 гады».

Усебеларускі народны сход — гэта пазаканстытуцыйны орган. Ніякіх афіцыйных дакументаў пра парадак яго фармавання і яго палітычную кампетэнцыю не існуе. Калі ў 2006 годзе кандыдат у прэзідэнты Аляксандр Казулін паспрабаваў прынесьці ўздел у працы гэтага «ўсенароднага вечча», то быў збіты людзьмі ў цывільнім. Хоць ЦВК на той момант Казуліна ўжо зарэгістраваў у якасці кандыдата ў прэзідэнты, прызнаўшы тым самым больш за сто тысяч подпісau, сабранных у яго падтрымку. Але подпісau гэтых кандыдату ў прэзідэнты не хапіла, каб патрапіць у лік некалькіх тысяч долегавых. Цікава, колькі ж подпісаў сабраў кожны з прыступных у зале Палаца Рэспублікі народны «абраннік»?

Гарант беларускай Канстытуцыі пішыў ў 1996 годзе наступным чынам сфармуляваў уласнае палітычнае крэда: «Я сваю дзяржаву за цывілізаваным светам не падаў». Ці ёсць у Гаранта права на такі выбар? Безумоўна. У сучасным свеце можна налічыць не адзін дзесяць кіраўніцтваў дзяржав, якія адкрыта атмаяўлюць цывілізаваны шлях развіція, і ці не большасць з іх карыстаюцца падтрымкай насељеніцтва?

Зразумела, што далёка не ўсе беларусы згодын кіравацца ў бок,

Рэспубліканскіх

процілеглы ад цывілізаванага свету, пры гэтым выбар кандруктнай дарогі, якая вядзе не туды, дзе іх другасы. Свет цывілізаваны ад свету не выціснуў, а дыялог паміж прыхільнікамі розных каштоўнасцей, а не наўпрывескімі. Але не ці не супярэчыць мая спроба апраўдаць імкненне спадара старшыні апазіцыйнай партыі супрацоўніча з палітычнай сістэмай, а не ставіць ёй палкі ў колы».

Але не ці не супярэчыць мая спроба апраўдаць імкненне спадара старшыні апазіцыйнай партыі супрацоўніча з палітычнай сістэмай маймі ж развагамі пра немагчымасць дыялогу ва ўмовахнесупадзення сістэм каштоўнасцей? Не, не супярэчыць, бо ў гэтым выпадку ніякага каштоўнаснага несупадзення няма.

Спадар Ляўковіч лічыць сябе сацыял-дэмакратам. Ён мае праўа гэта рабіць. Ён таксама мае праўа ўкладаць у гэта паніще любы, які има замансіца, сэнс. Напрыклад, такі: «Мae партыйныя таварыши, і нават я, лічым (можа, суб'ектыўна) прэзідэнта Лукашэнку стыхійным сацыял-дэмакратам. І яхма нічога ганебнага або дзіўнага ў тым, што мы бачым перспектыву нашай партыі ў супрацоўніцтве з уладай, на падтрымкы як прагматычнага курсу». Вось і цудоўна, вось і файна! Сапраўды, ніяма нічога ганебнага ў тым, што два беларускіх «сацыял-дэмакраты», што аўктыўна не маюць реальнай улады, так заўзята спрабуюць закрыць рот свайму ж таварышу, то стражна ўйвіць, якія норавы ў грамадстве яны будуть насаджаны, калі раптам усё ж реальная прыйдзіць да гэтай самай улады. Можна ўяўіць, які маштаб набудзе тады нецірпімасць да чужога меркавання! Ніцяжка здагадацца, што з усім прынесьці ў ўладчыні іншы інструмент у сэнсініх шукальнікай народнай любові застанецца адзін, затое ўніверсалы і мабільныя рэчі: «Ні-з-зя!» (Дзмітрый Крат «Каму патрэбна «пaliaванне на ведзьмай»?», «СБ» ад 16.05.2009).

Цікавы пункт гледжання, асабліва калі ўпішыць, што ў першым абзасцы артыкула «Каму патрэбна «пaliaванне на ведзьмай»?» адстоеўваецца права кожнай га-

зеты публікаваць «толькі тия матрэйлы, якія адпавяджаюць яе рэдакцыйнай і інфармацыйна-палітычнай лініі». А байднінням палітычных партый, атрымліваеца, сваю лінію мець нельга?

З глыбіні стагоддзяў да нас прыйшла прымаўка, якая не

рэкамендуе сунуцца са сваім статутам у чужі манастыры. Яна актуальна і сёння, бо не супярэчыць базавым каштоўнасцям цывілізаванага свету. Кошны манастыр, у рамках дадзенай сістэмы каштоўнасцей, мае права на свой статут і тым самым можа абмажоўваць у яго даступ тых, хто патрабаванням статуту не адпавядзе. Іншыя справы, што ў цывілізаваным свеце ні ў какім права на стварэнне манастыроў-манапалісту, і кожны грамадзянін пры жаданні можа арганізаваць свой уласны манастыр. Пры гэтым яму не патрэбна будзе ўзгадніць з гарадскімі ўладамі дэзвол на арэнду памяшкання для правядзення ўстаноўчага з'езда будучага манаскага братства, а потым гадамі абіць парогі мясцовага міністэрства юстыцыі ў беспасяховых спробах прызнаць з'езд, які адбываўся, легітымным.

Усё гэта — простыя ісціны, але выпрацоўка адзінай пазіцыі на іх аснове ў расколатым па каштоўнасцым прынесьце беларускім грамадствам немагчыма, а таму добра апранутыя мужчыны са шматлікіх «адміністрацый», якія і раней, будучы ездзіць бясплатна ў гарадскім транспарце, зрышты, як і бамжы. Да іх таксама не чапляюцца кандуктары з патрабаваннем аплаціць праезд.

P.S.

На жаль, інтэрв'ю спадара Ляўковіча не стала падставай для сур'ёзнай размовы пра стратэгію і тактыку апазіцыі ва ўмовах аўтарытарнага рэжыму.

▶ ПАРТЫ

РЭФАРМАТАРЫ І ПІЯРШЧЫКІ

Вольга ХВОІН

Камуністы і хрысціянскія дэмакраты вызначыліся са сваімі планамі на бліжэйшую будучыню. Першыя, са згоды сябрую партыі, зоймуцца рэфармаваннем сваі структуры, другія, відавочна, нацеленая на раскрутку БХД і — у больш амбітным варыянце — змаганне за прэзідэнцкі фатэль.

Першага сакратара ЦК Партыі камуністу Беларускай Сяргея Калякіна (чыпера япчы і рэфарматара левай ідэалогіі) на пазачарговыі 14-м з'ездзе партыі падчас галасавання пра дэвера да кіраўніцтва падтрымалі прыблізна семдзесят працэдэнтага ўдзельнікаў з'езда.

Перайменаванне палітычнай структуры — першыя крок на шляху да стварэння новага іміджу ПКБ. Пачаць перамены ў партыі камуністы, памятаючы запавет капітана Врунгеля (як вы човен назавеце — гэтак ён і паплыў), вырашылі з назвы. За перайменаванне Партыі камуністу Беларускай працягавала 108 делегатаў, 51 — супротив, 5 — устрымалася. З шасці пропанаваных кіраўніцтвам партыі назваў шляхам рэйтынгавага галасавання быўт абраўны троі варыянты: Беларускай партыі левых, Партыі дэмакраты і справядлівасці, партыі «Радзіма». З канчатковай назвай камуністы вызначацца на другім этапе з'езда, сёлетній восенню. Лідэр партыі Сяргей Калякін падкреслівае, што змена называ — гэта толькі адзін з кроکаў,

З'езд БХД. Сустаршыні партыі

якія трэба зрабіць у рэфармаванні партыі. «Трэба занішча праагандай партыі, каб уцігваць людзей, моладзь, трэба засвойваць кампартыяна тэхнолагіі, бодружаваную прадукцыю маладыя людзі ціпер чытаюць вельмі мала, — дзеўліца планамі палітыкі. — Мы хочам асвоіць інтэрнэт-прастору, стварыць добры і моцны сайт партыі і многіе іншыя. Наша мэта — каб маладыя людзі ведалі пра ПКБ і пра тое, што яна пранануе». Такім метадамі камуністы хоць павілічыць свае шэрагі за паўтара-два гады з дзвох тысячы на пяці-сямі тысячы сябру.

Што тычыцца ідэалагічнага зместу, то замена шыльды на яго, па словаў лідара камуністу, нік не паўпльывае. «Наша палітычная платформа і праграма застаюцца без змены. А сама партыя застаецца ў складзе аўяднаных дэмсаўду, і мы будзем дамагацца, каб у Беларусі ўсталявалася дэмократыя», — падкреслівае Калякін. Наконт вылучэння ў камуністы япчы нічога не вырашылі. Гэта пытан-

не будзе абміркоўвацца восені на другой частцы з'езда. Сяргей Калякін пра ўласны амбіцыі гаварыць адмаўляючы, спасылаючыся, што за ім найперш мусіць стаяць людзі, і менавіта паплечнікі будуть вырашыць, уздеўлінічаць иму ў выбарчай кампаніі ці не.

Што тычыцца хрысціянскіх дэмакрату, то яны, хады і не прашлі праз сіта рэгістрацыі ў Мінісцерстве, разагруну надзвычай актыўную дзеянісць з прычалам на будучыню. Акрамя рэгулярных кампайні і акцыі у абарону сямейных капітўнасці, БХД старанна акопваеца на палітычных полі краіны. Так, пад час канферэнцыі «Беларускай хрысціянскай дэмакратыі» быў абраны камуніст для ўдзелу ў наступнай прэзідэнцкай кампаніі. Ім стаў сустаршыня БХД Віталі Рымашэўскі. Таксама на ролю камуніста вылучаліся сустаршыня Георгій Дзмітрук і намеснік кіраўніка Мінскай гародской арганізацыі БХД Леанід Скарабагаты.

Наконт палітычнага патэнцыялу Віталія Рымашэўскага ўжо прагучала шмат скептычных выказванняў, але, падаеща, перад БХД ціпер стаіць не змаганне да апошняга за месца ў Адміністрацыі, а задача зусім іншага характару. Калі дакладней, то раскрутка і папулярызацыя партыі. Пра гэта сведчыць і выказванні абранага камуніста. «Я збіраюся неадкладна прыступіць да перамоваў з іншымі прэтэндэнтамі на ўдзел у прэзідэнцкіх выбарах ад дэмсаўду. Перадусім, з бізкімі нам светапаглядам, напрыклад, з Аляксандрам Мілінкевічам, кіраўніцтвам Партыі БНФ і іншымі палітычнымі сіламі. Трэба вызначыцца з механізмам вылучэння адзінага камуніста, а таксама супольнай падрыхтоўкі да правядзення Кантролюса праеўрапейскіх сіл», — заявіў Віталі Рымашэўскі. Сябе камуніст разглядае менавіта як прастаўніка БХД, незалежна ад далейшага развіцця падзеяў з вы-

лучненнем іншых камуністаў ад апазіцыі для ўдзелу ў выбарчай кампаніі. «Я бачу свае функцыі ў прадстаўленні сябру «Беларускай хрысціянскай дэмакратыі» ў гэтых перамоўах, пашырэнні распаўсюду ідэі БХД у беларускім грамадстве», — так акрэсліў сваю місію новабрачаны камуніст у камуністах на пасаду прэзідэнта. Як бачым, размова пра перамогу ў палітычнай гонцы не вядзеца. Дарэчы, пра намер узdeўлінічаць на наступнай выбарчай кампаніі на прэзідэнцтва заявілі кіраўнік руху «За свабоду» Аляксандар Мілінкевіч, старшыня партыі БНФ Лявон Баршчэўскі, відавочна, познім амбіцыі мае і палітык Мікола Статкевіч. Між іншым, закланочанацца Сяргей Калякін іміджам Партыі камуністу Беларускай і палішыненне яе прывабнасці ў вачах грамадзян — адна з прыкметаў таго, што лідэр камуністу БХД, незалежна ад платформу для наступнай прэзідэнцкай кампаніі.

З'езд ПКБ. Апошні пад старой назвай

▶ АПАЗІЦЫЯ

«КАНГРЭСМЕНЫ»

Марыя КРУК

Аматарам розных палітычных сходаў бліжэйшым часам будзе дзе разгуляцца. Прадстаўнікі апазіцыі запланавалі правесці ажно троі кангрэсы: два ёўрапейскіх сілаў і адзін аўяднаных дэмакратычных.

Адной з важнейшых частак праограммы кожнага кангрэса будзе вылуччонне «адзінага» камуніста для ўдзелу ў прэзідэнцкай кампаніі. Такім чынам, «адзінага» можа аказацца як мінімум троі. Ці здолеюць урэшце палітыкі паміж сабою дамовіцца, пакажа час, але ціпер ніхто да саставу падтрымкі не гатоў. І нават калі будуть сформуляваныя на гэтых кангрэсах прынцыпы супроты, то можа выявіцца, што датычыцца яны толькі познага кола палітыкі, у той час як астатнія будуть гуляць на сваіх правілах. Вымалеўваецца палітычнай какафонія.

Аляксандар Мілінкевіч і Мікалай Статкевіч на з'ездае БХД

Паспешлівасць мерапрыемстваў Мікола Статкевіч тлумачыць эканамічнымі і палітычнымі фактарамі.

Аб ўдзелы здмісль з часам пакуль не вызначыліся, рух «За свабоду» свой форум прызначыў на восень. Раашонне далучыцца да кангрэса праеўрапейскіх сілаў пад эгідай Аляксандра Мілінкевіча і руху «За свабоду» ўжо агучыў шэраг моладзевых актыўістаў. Сярод іх — сустаршыня арганізаціі па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмократыя» Павел Севярынец, намеснік старшыні Партыі БНФ

Юрась Губарэвіч, лідар руху «Маладая Беларусь» Артур Фінкевіч, намеснік старшыні «Маладожа фронту» Нааста Палажанка. Аргументам для падтрымкі экспаністаў з часам пакуль не вызначыліся, рух «За свабоду» свой форум прызначыў на восень. Раашонне далучыцца да кангрэса праеўрапейскіх сілаў пад эгідай Аляксандра Мілінкевіча і руху «За свабоду» ўжо агучыў шэраг моладзевых актыўістаў. Сярод іх — сустаршыня арганізаціі па стварэнні партыі «Беларуская хрысціянская дэмократыя» Павел Севярынец, намеснік старшыні Партыі БНФ

і праца хадэкаў на «адзінага» камуніста.

Палітолаг Валерый Карбалевіч звяртае ўвагу, што «галоўнымі пытаннямі дыскусіі ціпер з'яўляецца вылучэння камуністаў: каго падтрымліваць, хто мае лепшыя магчымасці і больш мношы?» Мілінкевіч хоча сабраць на кангрэсе сваіх прыхільнікаў, Статкевіч хоча таго ж і, відавочна, таксама бачыць сябе камуністам у прэзідэнты. Назва «кангрэс праеўрапейскіх сілаў» не павінна ўводзіць у зману, — зауважае эксперт. — Пытанне толькі адно: хто каго вылучыць з бяра мацінейшую каманду? Валер Карбалевіч некалькі разоў заўважыў, што падобныя працэсы для апазіцыі ціпер кескія. «Перамагчы, дабіцца вынікаў апазіцыі можа толькі з аўяднаннымі камуністамі. Ціпер найболыш распрацоўвае фігуру Мілінкевіча — ён мае нейкі рэйтывінг, ресурсы, падтрымку за межамі Беларусі. Але ці змогуць урэшце палітыкі паміж сабою дамовіцца, ціпер скажаць ціжка, бо назіраеца моцная канфрэнтация бакуў. Да таго ж не ўсе ахвочыя да прэзідэнцкай пасады агучылі сваё жаданне. Тому ўявішь, што да выбараў будзе адзіны камуніст ад апазіцыі, ціпер цяжка», — падкреслівае палітолаг.

ЭКАНОМІКА

6

▶ КРЫЗІС

НЕЗДАРОВЫ АПТЫМІЗМ

Вольга ХВОІН

«Вынікі развіцця эканомікі Беларусі ўсяляюць упэўненасць, што падзенне зафіксавана, і ў далейшым будзе рост», — заявіў прэм'ер-міністр Беларусі Сяргей Сідорскі на пасяджэнні Савета міністраў. Эксперыты аптымізм кіраўніка ўраду лічаць заўчасным і неабгрунтаваным.

Падставай для высноў пра светлую будучыню айчыннай эканомікі, паводле слоў Сідорскага, з'яўляеца той факт, што летасць змін росту ВУП склаў 110 працэнтаў, а ў студзені-красавіку гэтага года — 101,2 працэнта. Урад чакае станоўчай тэндэнцыі і ў маі. Каб дасягнучь такіх мэтаў, прэм'ер-міністр парадуе прадаваць прадукцыі больш, чым вырабляюць. «Не треба гнацца за найкімі паказчыкамі ў шкоду эканоміцы. Паказчыкі дзвея паказчыкі нам не патрабуюць, галоўнае — продажы», — падкресліў кіраўнік урада.

Найгоршая сітуацыя са збытам у канцэрнах «Беллесбумпрам», «Беллегпрам» і ў Міністэрстве прамысловасці. У цэлым на складах захоўваецца гатовы прадукцыя амаль на 7 трэцьёнаў рублёў. У красавіку запасы павялічыліся на 91 мільярд рублёў. Прычыны гэтага Сяргей Сідорскі бачыў у пратэкцыянізме дзяржаў СНД. Якія стварылі бар'еры для абароны сваіх вытворцаў. «Крайні ставілі столкі перашкодаў у каstryчніку-пістападзе мінулага года, калі ўсё бурылася, навобо́мац прымалі рапшэні. Сёней ў краінах ЕС спажывецкія конchyты ў студзені-красавіку ў сярэднім выраслі на 0,6 працэнтаў. А павышэнне стаўкі падатку на дабавленую вартасць (ПДВ) спрэвакуе рост цен на працягу года на 20 працэнтаў, што, натуральна, толькі пагорыльць інфляцыйныя паказчыкі.

Photo by MediaNet

▶ ПРАМЫСЛОВАСЦЬ

БЕЛНАФТАХІМ ПАКУЛЬ ТРЫМАЕЦЦА І ШУКАЕ СПОНСАРАЎ

Вольга ХВОІН

На выніках першага квартала былога года ў цэлым па канцэрну «Белнафтахім» аб'ёмы прамысловай вытворчасці не скараціліся. У той час як іншыя галіны гаспадаркі эканамічны крыйзіс перажываюць даволі складана, напрыклад, у машынабудаванні аб'ёмы вытворчасці ўпалі на 30 працэнтаў. Але варта адзначыць, што скарачэнне аб'ёмаў прадукцыі і яе экспарту ўсё ж закранула асобныя прадпрыемствы канцэрна.

Тэмп росту прадукцыі прамысловасці па канцэрну «Белнафтахім» за чатыры месяцы склаў 113,4 працэнтаў ў супастаўных цнах. Судадносны запасы гатовы прадукцыі на складах да сіроднемесячнага аб'ёму вытворчасці роўнай 41,8 працэнта — самы іншы паказык у парадуенні з іншымі галінамі гаспадаркі, адзначаючы на канцэрне.

Асноўны прырост прадукцыі прамысловасці ў цэлым па канцэрну быў дасягнуты за кошт павелічэння аб'ёму вытворчасці ў паліўнай галіне. У парадуенні з пачаткам 2009 года павысліся эфектуўнасць гаспадарчай дзеяйсці ў нафтаміцінчым комплексе, вырасла рэнтабельнасць рэалізаванай прадукцыі ў хіміі і нафтакімії. Найлепшы паказчык з прыростам вытворчасці ў 10 і больш працэнтаў прадамантравалі адкрытыя акцыянерныя таварысты «Гомельскі хімічны завод», «Белнафтакім», «Гродна-Азот». Намеснік старшыні канцэрна «Белнафтахім» паведаміў, што для апэнкі ўмоў стварэння і варыянту рэализацыі нафтаміцінчага комплексу на базе ААТ «Палімір» і ААТ «Нафтан», будзе прызначытана кансалтынговая кампанія.

Паводле дадзеных Нацыянальнага статыстычнага камітэта, у першым квартале скарацілася вытворчасць мінеральных угнаенняў — 49,5 працэнта да ўзроўня першага квартала 2008 года, хімічных валокнаў — 73,1 працэнта, вытворчасць шынаў склаў 89,2 працэнта да аналагічнага ўзроўня мінулага года. Па шарту пазытіўнай адзначаеца значны спад экспарту ў парадуенні з першым кварталам 2008 года: калінікі ўгнаення — 19,4 працэнта, нафтапрадукты — 84,1 шыны — 69,4 працэнта.

Як паведаміў журналистам намеснік старшыні «Белнафтахім» Браніслаў Сіві, прадпрыемства «Полацак-Шківалакно» з-за ранейшых санкцый ЗША вымушана было выйсці з праекту па стварэнні сучаснага лайнера, для якога яно павінна было паставіць вогнеустойлівае арганічнае шкло. Браніслаў Сіві адзначыў, што была «праведзена вялікая праца па завяршэнню рынку ЗША і ўкладзені на шмат сродкаў», але «пакупнікі

не будуть заключаць контракты з прадпрыемствам, у дачыненні да якога ў любы момант могуць увесці санкцыі». Але, падкрасліў ён, «гэта не драматычна, вытворчасць прадпрац», цыяккасць маюць прадпрыемствы, якія арыентаваныя на экспарт. Што тычыцца лідскай «Лакафарбі», то дlia яе санкцыі ўмоўныя, паколькі на амерыканскім рынке яна не працуе.

Сёлета прадпрыемствы канцэрна разлізујуць пяць інвестыцыйных праектаў. За чатыры месяцы ў асноўны капитал было наўкаравана 1,1 трэцьёна беларускіх рублёў інвестыцый. Вытворчасць мадэрнізујуць такія прадпрыемствы, як «Белшына», «Лакафарб», «Беларускіяль», «Гродна-Азот». Намеснік старшыні канцэрна «Белнафтахім» паведаміў, што для апэнкі ўмоў стварэння і варыянту рэализацыі нафтаміцінчага комплексу на базе ААТ «Палімір» і ААТ «Нафтан», будзе прызначытана кансалтынговая кампанія.

Нагадаю, што варыяント аўтаданнія двух нафтаміцічных прадпрыемстваў і продаж пакета акций расійскім інвестарам разглядаўся ў мінулом годзе, да финансавага крыйзісу. «Гэты праект кацупіша вялікія грошы, і ён досыць прыбыльны», — патглумачыў Сіві. «Ціпер уводзіцца ў строй маўгутнасці па вытворчасці поліпрацілену і поліпітену нізкага цікса ва ўсходнім рэгіёне, дзе выкарыстоўваецца больш таніна сырэвіна. «Падпраект мы шукалі не столькі грошы, колькі інвестараў, які будзе гарантаваць пастаўкі сырэвіны. Нам не патрэбна раганструкцыя дзеля рэканструкцыі. Прадпрыемства старое, а яно павінна мець перспектыву. А якую перспектыву яно мае, мы пакуль не бачым», — адзначыў намеснік старшыні канцэрна «Белнафтахім».

Летасць быў размовы нааконтмагчылага стварэння нафтакімічнай холдынгу з Расіяй. Тады пасол Расіі ў Беларусі Аляксандар Суркыкаў паведаміў, што ёсць працоўная група, якая займаеца

гэтым пытаннем. Аднак намеснік старшыні канцэрна «Белнафтахім» Браніслаў Сіві заявіў журналистам, што ніякіх дакументаў нааконт холдынгу кіраўніцтва канцэрна не мае, і ўогуле падобную структуру ў Расіі няма з кім ствараць. «Сёней ў Расіі такога монстра, як мы, які б аўтаданоўваў столькі прадпрыемств, няма», — падкрасліў спецыяліст.

Пытанні інвестыцый у хімічную галіну краіны ўзьдымаліся і падчас сysterчи Аляксандра Лукашэнкі са старшынай рады дыректораў ААТ «Мінеральна-хімічнай кампаніі «Еўрахім» Андрэем Мельнічэнкам. Кіраўнік Беларусі заявіў пра гатоўнасць разгледзець прапановы расійскага інвестора па мадэрнізацыі беларускіх прадпрыемствў хімічнай прафілю, якія пасяляюць працоўную на сусветных рынках. «Мы ўмеець вырабляць азотныя, фосфарныя, калійныя ўгнаення. У нас вyzнаныя кансанты вялікія аб'ёмы мадэрнізацыі гэтых прадпрыемствў», — адзначыў беларускі лідар. Паводле яго меркавання, тэхнічным пераабсталлівам хімічнай прымесі, якія пасяляюць працоўную на сусветных рынках, «Мы ўмеець

вырабляць азотныя, фосфарныя, калійныя ўгнаення. У нас вyzнаныя кансанты вялікія аб'ёмы мадэрнізацыі гэтых прадпрыемствў», — адзначыў беларускі лідар. Паводле яго меркавання, тэхнічным пераабсталлівам хімічнай прымесі, якія пасяляюць працоўную на сусветных рынках, «Мы ўмеець

вырабляць азотныя, фосфарныя, калійныя ўгнаення. У нас вyzнаныя кансанты вялікія аб'ёмы мадэрнізацыі гэтых прадпрыемствў», — адзначыў беларускі лідар. Паводле яго меркавання, тэхнічным пераабсталлівам хімічнай прымесі, якія пасяляюць працоўную на сусветных рынках, «Мы ўмеець

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

T
V

1 ЧЭРВЕНА, ПАНЯДЗЕЛАК

- 05.35 Серыял «Як сказаў Джым» (ЗША).
 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
 Навіны.
 06.05, 07.05 «Добрай раніцы, Беларусь».
 06.45, 07.45 Зона Х.
 07.30, 08.10, 11.50 Дзялэвое жыццё.
 08.15 У сцэне матэрый.
 08.45 Выпускны ісплы на беларускай і рускай мовах за першыяд навучання на ўзроўні агульнай сірдзянай адукцыі ў агульнадаукавых установах (з сурдаперакладам). Выпускны ісплы на матэматыцы за першыяд навучання на ўзроўні агульнай сірдзянай адукцыі ў агульнадаукавых спецыяльных установах (з сурдаперакладам).
 09.05, 10.35 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
 09.10 Нота Вене.
 09.40 «Зорнія танцы». Закл. перадача.
 11.05 Меладраматычны серыял «Два бакі адной Ганны» (Україна).
 12.10 «Дзароўе».
 12.40 «Будні чымпіёнаў».
 13.10 Камедыйны дэтэктыўны серыял «Монк» (ЗША).
 14.05 Жаночае ток-шоу «Жыццё як жыццё».
 15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.
 15.30 Культурная людзі.
 16.05 Гульнявое шоў «Інтуіція».
 16.50 Меладрама «Тэрыторыя прыгажосці» (Україна).
 17.50 Серыял «Два бакі адной Ганны».
 18.50, 01.05 «Зона Х». Крымінальная хроніка.
 19.35 «Арэна». Програма аб спорце.
 19.55 Ток-шоў «Ход у адказ».
 21.00 Панарама.
 21.45 Рэспубліканскі дэйціўны конкурс «Песня для «Бірабачання-2009» (пафінал).
 23.35 Прыгоднікі баявік «Першы ўдар» (Ганконг) – ЗША – Аўстралия – Расія).

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 11.00, 13.00, 16.00, 18.00, 20.30, 23.10, 05.00
 Нашы навіны.
 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».
 09.05 Контуры.
 10.10 Тэорыя неверагоднасці. «Таемныя знаткі зямлі».
 11.05 Навіны спорту.
 11.10 «Кантролны закуп».
 11.40 «Ералаш».
 12.00 «Малахаў+».
 13.05 Навіны спорту.
 13.10 «Зразумець. Прабачыць».
 13.45 «Модны прысуд».
 14.45 «Хачу ведаць».
 15.10 АНТ прадстаўляе: «Рэкламная паўз».
 16.10 Навіны спорту.
 16.15 «Прынцэса цырку». Шматсер. фільм.
 17.05 «Фатальная каханне».
 18.15 Навіны спорту.
 18.20 Камедыйны серыял «Гуманоіды ў Карапеёве». Расія, 2008 год.
 19.05 Чайкі мнене.
 20.00 Час.
 21.00 Навіны спорту.
 21.05 Ток-шоў «Выбар».
 22.05 «Пляванне на берлю». Шматсерыйны фільм. Зключочная серыя.
 23.25 Навіны спорту.
 23.30 «Вэршоты адлік».
 00.05 «Місія празорлівасці». Шматсерыйны фільм.
 01.05 Навіны спорту.

- 10.55 «Танга ўтро», Тэленавэла.
 11.45 «Сіла прыцягнення». Серыял.
 12.40 «Званая вічара».
 13.50 Фільм «Аднойчы ў Галівудзе». ЗША.
 15.35 «Я – вандрудоўца».
 16.00 «Культурнае жыццё».
 16.50 «Спартыўны тыдзень».
 17.10 «Наша справа».
 17.20 «Мінчицына».
 17.30 «Званая вічара».
 18.30 «Сіла прыцягнення». Серыял.
 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».
 20.10 «СТБ-спорт».
 20.15 «Добрыя вечар, майня».
 20.35 Фільм «Свае дзеци». Расія, 2007г.
 22.55 «СТБ-спорт».
 23.00 «Сталічны футболь».
 23.30 «Баец. Нараджэнне легенды». Серыял.
 00.25 «Гучная справа».

- 21.00 Экспедыцыя.
 21.05 Канцэртансамбля народнай музыки «Бясяда».
 22.10 Лірyczная камедыя «Мой тата – герой» (Францыя).

- 07.00 Добрай раніцы, Расія!
 09.05 Святочны канцэрт да Дня абароны дзяцей «Дарослыя і дзеци».
 10.30 «Ранішня пошта».
 11.00, 14.00, 17.00, 19.00 Весткі.
 11.25 «Ну пачакай..., Кацэнчакі!». Дакументальны фільм.
 12.20 «Трыйм мяне мацней!». Тэлесерыял.
 13.15 «Кулагін і партнёры».
 13.50 Навіны – Беларусь.
 14.20 Дабрачынны канцэрт «Падаруй жыццё».
 15.30 Фільм «Дзіўная дарослья».
 16.50 Навіны – Беларусь.
 17.25 «Храм здзіціства Наталлі Дуравай».
 17.55 «Трыйм мяне мацней!». Тэлесерыял.
 18.50 Навіны – Беларусь.
 19.30 Тэлесерыял «Кармеліта».
 21.20 Тэлесерыял «Эрмінова ў нумар-2».
 22.15 Тэлесерыял «Тroe спурца усіх-2».
 23.10 «Нічога асабістага». Інфармацыйна-сацыяльная праграма.
 23.35 Навіны – Беларусь.
 23.55 «Кулагін і партнёры».

- 18.10 «Ты не паверыши! Ньюс».
 18.30 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
 19.35 Серыял «Горад спакус».
 21.35 «Сумленны панядзелак».
 22.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».
 23.20 Серыял «Мент у законе».
 00.20 Серыял «Чужы твар».
 01.05 «Школа зласлоўя».

- 09.30 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

- 10.00 Мотаспорт па выхадных.

- 10.15 Супербайк. Чэмпіянат свету ў ЗША. Зезд 2-і.

- 11.00 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе «Турынг» (Валенсія, Іспанія). Заезд 2-і.

- 12.00 Тэніс. Турнір «Вілікага шалома». Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). 9-ы дзень. Прамая трансляцыя.

- 21.30 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс. Прамая трансляцыя.

- 01.20 Пра рээлінг. Агляд WWE (World Wrestling Entertainment).

- 22.30 Пра рээлінг. Vintage Collection. ЗША.

- 23.30 Весь дык так!!

- 23.45 Тэніс. Турнір «Вілікага шалома». Адчынены чэмпіянат Францыі. 9-ы дзень.

- 01.00 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

- 01.30 Веласпорт. «Тур Італіі». 21-ы этап.

- 18.00 Аб'ектыў (навіны, 1 выданне).
 18.10 «Ранча», серыял.
 19.00 «Гісторыя под знакам Пагоні»: «Кім быў Кірыла Тураўскі?».
 19.05 «Фелі «Тэрор», дак. фільм, 2006 г.
 20.00 Тыдзень на радыё «Свабода».
 20.30 «Бульбани», мультсерыял.
 20.40 «Еўрапейскі Звяз без сакратаў».
 21.00 Аб'ектыў.
 21.20 Асабісты капітап.
 21.35 «Знакамітасці», маст. фільм, 1998 г.
 23.25 «Элі Макбіл», тэлесерыял.
 00.10 Аб'ектыў (навіны).

2 ЧЭРВЕНА, АЎТОРАК

- 05.35 Серыял «Як сказаў Джым» (ЗША).
 06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55
 Навіны.

- 06.05 Дзень спорту.
 06.10, 07.05 «Добрай раніцы, Беларусь».

- 06.45, 07.45 Зона Х.
 07.30, 08.20, 11.50 Дзялэвое жыццё.

- 08.10 Гатум разам.
 08.25 «Арэна». Програма аб спорце.

- 08.45 Выпускны ісплы на беларускай і рускай мовах за першыяд навучання на ўзроўні агульнай базавай адукцыі ў агульнадаукавых спецыяльных установах (з сурдаперакладам). Выпускны ісплы на матэматыцы за першыяд навучання на ўзроўні агульнай базавай адукцыі ў агульнадаукавых спецыяльных установах (з сурдаперакладам).
 09.05, 13.55 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».

- 09.10 Дэтэктыўны серыял «Тэрарыстыкі Іванава» (Расія).

- 10.00 Меладрама «Тэрыторыя прыгажосці» (Україна).

- 10.50 Серыял «Два бакі адной Ганны».

- 11.40 Відзіфоль АНТ «Верхнідзвінскская арсыя» цыклу «Зялёна беларуская».

- 12.10 Храніканіла-дак. цыкл «Эпоха». Вынікі Канска інкастру. Фільмы 1-ы і 2-і.

- 13.10 Камедыйны дэтэктыўны серыял «Монк» (ЗША).

- 14.05 Ток-шоў «Ход у адказ».

- 15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

- 15.25 Храніканіла-документальны цыкл «Нябэнны фронт» (Беларусь).

- 16.05 Меладраматычны серыял «Дзеўсястры» (Расія).

- 16.55 Меладрама «Тэрыторыя прыгажосці» (Україна).

- 17.50 Меладраматычны серыял «Два бакі адной Ганны» (Україна).

- 18.50, 00.45 «Зона Х». Крымінальная хроніка.

- 19.30 Сфера інтарсасу.

- 19.55 Серыял «Тэрарыстыкі Іванава».

- 20.00 Панарама.

- 21.45 Вострасюжэтны серыял «Адчайнія хатніх гаспадын» (ЗША).

- 22.50 Гангстэрская драма «Біблі Батгейт».

- 00.50 Дзень спорту.

- 01.05 Камедыйны серыял «30 РОК» (ЗША).

- 06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00
 Нашы навіны.

- 06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

- 09.05 Чайкі мнене.

- 10.00 «Двойніяты. Адзін лёс на даўх».

- 11.00 Нашы навіны.

- 11.05 Навіны спорту.

- 11.10 «Адзін супраць усіх».

- 12.00 «Малахаў+».

- 13.00 Нашы навіны.

- 13.05 Навіны спорту.

- 13.10 «Зразумець. Прабачыць».

- 13.45 «Модны прысуд».

- 14.45 «Хачу ведаць».

- 15.10 «Гарачы лёд».

- 16.00 «Післе».

- 20.00 Час.

- 20.30 Нашы навіны.

- 21.00 «Віднікі».

- 21.20 «Раніца. Студыя добра гастро».

- 22.00 «Віднікі».

- 22.20 «Віднікі».

- 23.00 «Віднікі».

- 23.20 «Віднікі».

- 23.40 «Віднікі».

- 23.50 «Віднікі».

- 14.20 «Далёкія свяякі».

- 14.40 «Гаёка качаня».

- 15.30 «Баец. Нараджэнне легенды».

- 16.00 «Сталічны футболь».

- 17.20 «Мінчицына».

- 18.30 «Сіла прыцягнення».

- 20.00 «Сталічныя падрабязнасці».

- 20.10 «СТБ-спорт».

- 20.15 «Добрыя вечар, майня».

- 20.30 «Гаштнікі».

- 21.40 «Аутапанарама».

- 22.00 «Віднікі».

- 22.25 «СТБ-спорт».

- 23.00 «Баец. Нараджэнне легенды».

- 23.55 «Надзвычайнія гісторыі».

- 11.20 «Нічога асабістага».

- 11.35 Тэлесерыял «Эрмінова ў нумар-2».

- 12.25 «Трыйм мяне мацней!». Тэлесерыял.

- 13.15 «Кулагін і партнёры».

- 13.50 Навіны – Беларусь.

- 14.00 Весткі.

- 14.20 «Андрэй Бігай». Крок у бок ад агульнага струменя».

- 15.30 Гадзінна суду з Паліем Астахавым.

- 16.00 Смачна з Барысам Бурдой.

- 16.55 Медычныя таемніцы.

- 17.35 Серыял «Сладчынніца» (Мексіка).

- 18.00 Документальна-пазнавальны фільм «Апошні з хамякоў-гігантаў» (Францыя).

- 18.00 Віднікі з хамякоў-гігантаў» (Францыя).

- 18.30 Гадзінна суду з Паліем Астахавым.

- 19.00 Віднікі з хамякоў-гігантаў» (Францыя).

- 19.30 Гадзінна суду з Паліем Астахавым.

- 20.00 Сіла прыцягнення».

- 20.30 «Баец. Нараджэнне легенды».

- 21.00 Весткі.

- 21.30 «Нічога асабістага».

- 21.55 «Адчайнія хатніх гаспадын».

- 22.00 «Віднікі».

- 22.20 «Віднікі».

- 22.40 «Віднікі».

- 23.00 «Віднікі».

- 23.20 «Віднікі».

- 23.40 «Віднікі».

- 23.55 «Віднікі».

- 21.35 «Вочная стаўка».

- 22.35 «Агляд. Надзвычайнае здарэнне».

- 23.00 Сёння.

- 23.20 Вострасюжэтны серыял «Мент у законе».

- 00.15 Меладраматычны серыял «Чужы твар».

- 09.30 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

- 10.00 Пляжны футбол. Кубак Еўропы ў Італіі. Фінал.

- 11.00 Тэніс. Турнір «Вілікага шалома». Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). 9-ы дзень. Прамая трансляцыя.

- 15.00 Тэніс. Турнір «Вілікага шалома». Чэрэфінал. Прамая трансляцыя.

- 21.00 Тэніс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

- 01.00 Аўтаспорт. Чэмпіянат свету ў класе «Турынг». Часопіс.

- 02.00 Мотаспорт па выхадных.

ТЭЛЕТЫДЗЕНЬ

8

3 ЧЭРВЕНИЯ, СЕРАДА

05.35 Серыял «Як сказаў Джым» (ЗША).

06.00, 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00,

15.00, 16.00, 17.00, 18.00, 19.00, 23.55 Навіны.

06.05 Дзень спорту.

06.10, 07.05 «Добрай раніцы, Беларусь».

06.45, 07.45 Зона Х.

07.30, 11.50 Дзялівое жыццё.

08.10 Гатум разам.

08.25 Сфера інтарэсай.

08.45 Выпусканы іспыт па беларускай мове

за перыяд навучання на ўзроўні агульнай

сярдзянай адукцыі ў агульнаадукацыйных

установах (з супрадаракладам). Выпусканы

іспыт па рускай мове за перыяд навучання

на ўзроўні агульнай сярдзянай адукцыі ў

агульнаадукацыйных спецыяльністых установах

(з супрадаракладам). Выпусканы іспыт па

матэматыцы за перыяд навучання на ўзроўні

агульнаадукацыйных спецыяльністых установах

(з супрадаракладам).

09.05, 13.55 «беларус. Гісторыя Перамогі».

09.10 Серыял «Тэрарыста Іванова».

10.00 Меладрама «Тэрарыторыя прыгажосці» (Украіна).

10.50 Серыял «Два бакі адной Ганны».

11.35 «OFF STAGE LIFE».

12.10 Серыял «Адчайнай хатнія гаспаднія».

13.05 Камедыяны серыял «Монк» (ЗША).

14.05 Альманах вандраванняй.

14.30 Камедыяны серыял «Офіс» (ЗША).

15.15, 19.20 Навіны рэгіёна.

15.25 Храніканла-документальны цыкл «Нябачны фронт» (Беларусь).

16.05 Серыял «Дзве сістры» (Расія).

16.55 Меладрама «Тэрарыторыя прыгажосці».

17.50 Серыял «Два бакі адной Ганны».

18.00, 00.50 «Зона Х». Крымінальная хроніка.

19.30 Змільшаная пітанне.

19.55 Меладраматичны серыял «Тэрарыстка Іванова» (Расія).

20.50 «Спартоло 5 з 36». Забаўляльнае шоў.

21.00 Панарама.

21.50 Вострасюжэтны серыял «Адчайнай хатнія гаспаднія» (ЗША).

22.50 Трылер «Ашуканая» (ЗША).

00.55 Дзень спорту.

01.10 Камедыяны серыял «30 РОК» (ЗША).

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00

Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Гуда». Шматсерыйны фільм.

10.05 «Шалыны анёл». Шматсер. фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.45 «Модны прысуд».

14.45 «Хачу ведаць».

15.10 «Гарачы лёд». Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Прынцэса цырку». Шматсер. фільм.

17.10 «Хай какуць».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

19.05 «Гуда». Шматсерыйны фільм.

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 «Шалыны анёл». Шматсерыйны фільм.

22.00 «Дзевочкі інтарэс».

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «баец. Нараджэнне легенды». Серыял.

23.55 «Сакрэтны гісторы».

10.40 «Рэальны спорт».

10.55 «Танга ўтрок». Тэленавэла.

11.45 «Сіла прыцігнення». Серыял.

12.40, 17.30 «Званая вячэра».

13.50 «Гаджакі чачанія». Моладзеўы серыял.

14.50 «Баец. Нараджэнне легенды». Серыял.

16.50 «Вайна. Домадома і неядомадома».

17.20 «Мінчышына».

18.30 «Сіла прыцігнення». Серыял.

20.00 «Сталічны падрабязніці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, маляня».

20.30 «Гайшнікі». Серыял.

21.40 «Дабро паклажіца».

22.00 «Мінск і мінчане».

22.55 «Фільтр «Дуброўскі»». 2-я серыя.

23.00 «баец. Нараджэнне легенды». Серыял.

23.55 «Дээтктыўная гісторы».

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыйял «Кармеліта».

11.00, 14.00 Весткі.

11.25 Тэлесерыйял «Тэрмінова ў нумар-2».

12.20 «Трымай мене мачней!». Тэлесерыйял.

13.15 «Кулагін і партнёры».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.20 «Андрэй Бітаг». Крок у бок ад агульнага струменя». Фільм 2-я. Дац. серыял.

14.50 Тэлесерыйял «Тroe супраць усіх-2».

15.40 «Фільтр «Дуброўскі»». 3-я серыя.

16.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.25 «Сфэрычныя карэспандэнты».

17.55 «Трымай мене мачней!». Тэлесерыйял.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.00 Весткі.

19.30 Тэлесерыйял «Кармеліта».

21.20 Тэлесерыйял «Тэрмінова ў нумар-2».

22.15 Тэлесерыйял «Тroe супраць усіх-2».

23.10 Навіны - Беларусь.

23.20 «Весткі+».

23.40 «Кулагін і партнёры».

00.10 Заканчэнне эфіру.

00.30 Абраане на серадах.

00.35 Навіны коннага спорту.

00.40 Гольф-клуб.

00.45 Яхт-клуб.

00.55 Абраане на серадах.

01.00 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Чээрцфінал.

20.00 Тэлі. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

21.00 Весь дык так!!

21.15 Футбол. Моладзеўы фэст да 21 года ў Францыі (Тулон). Групавы этап. Ніэрланды

- Аргентына. Прамая трансляцыя.

23.35 Конны спорт. Кубак нацый у Італіі (Рым).

00.30 Абраане на серадах.

00.35 Навіны коннага спорту.

00.40 Гольф-клуб.

00.45 Яхт-клуб.

00.55 Абраане на серадах.

01.00 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Чээрцфінал.

20.00 Тэлі. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

21.15 Без рэтуша: «Чырвоны беларус», 2009 г., Польшча.

21.45 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: «Кім быў Кірыла Тураўскі?».

21.50 «Смяротная няянінасць», маст. фільм, 1991 г., ЗША.

23.15 З архіву «Jazz Jamboree»: «Джэк Дзікенс» (Jack DeJohnette).

23.45 «Калыханка» ад Сашы і Сіроя.

00.00 Аб'екту (навіны).

09.30 Тэлі. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

10.00 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Чээрцфінал.

15.00 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Чээрцфінал.

20.00 Тэлі. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

21.00 Весь дык так!!

21.15 Футбол. Моладзеўы фэст да 21 года ў Францыі (Тулон). Групавы этап. Ніэрланды

- Аргентына.

23.35 Конны спорт. Кубак нацый у Італіі (Рым).

00.30 Аб'екту (навіны, 1 выданне).

18.00 Аб'екту (навіны, 1 выданне).

18.10 «Элі Макбі», тэлесерыйял.

18.55 «Эквіем Нялівяжскі», дац. фільм.

19.20 Асабісты капитал.

19.35 «Апошні сезон», серыял.

20.30 Праект «Будучыня».

21.00 Аб'екту.

21.15 Без рэтуша: «Чырвоны беларус», 2009 г., Польшча.

21.45 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: «Кім быў Кірыла Тураўскі?».

21.50 «Смяротная няянінасць», маст. фільм, 1991 г., ЗША.

23.15 З архіву «Jazz Jamboree»: «Джэк Дзікенс» (Jack DeJohnette).

23.45 «Калыханка» ад Сашы і Сіроя.

00.00 Аб'екту (навіны).

09.30 Тэлі. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

10.00 Конны спорт. Кубак нацый у Італіі (Рым).

Паўфінал. Прамая трансляцыя.

12.15 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Чээрцфінал.

15.00 Тэлі. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж).

Паўфінал. Прамая трансляцыя.

17.00 Сёння.

00.00 Канал «Сёння раніца».

09.00 «І зноў добры дзень».

10.00 Сёння.

10.20 «Кухары і кухікі».

10.50 «Барацьба за уласнасць».

11.20 Вострасюжэтны серыял «Пагоня за анёлам».

12.05 Вострасюжэтны серыял «Мент у законе».

13.00 Сёння.

13.35 Дээтктыўны серыял «Вяртанне Мухтара-2».

15.05 «Асобы небяспечны».

15.35 «Алглід. Надзвычайнае здарэнне».

16.00 Сёння.

16.30 Дээтктыўны серыял «Адвакат».

18.15 «Надзвычайнае здарэнне. Расследаванне».

19.15 Прэм'ера. Вострасюжэтны серыял «Горад спакус».

21.05 «Рускія не здаюцца».

23.00 «Кансультация ў ружовым садзе», серыял.

00.00 Аб'екту (навіны).

18.00 Аб'екту (навіны, 1 выданне).

18.10 «Смяротная няянінасць», маст. фільм, 1991 г., ЗША.

19.35 «Усмешка на вуснах ды слёзы ў вачах», дац. фільм, 2008 г., Польшча.

20.30 На колах (аўтамабільныя элемачапісікану) «Нямечкая хвалія».

21.00 Аб'екту (навіны, галоўнае выданне).

21.15 Сальда (эканамічнай праграмы).

21.30 Документальная гадзіна: «У пошуку іцыў», дац. фільм, 1998 г., Беларусь.

23.00 «Кансультация ў ружовым садзе», серыял.

00.00 Аб'екту (навіны).

18.00 Аб'екту (навіны, 1 выданне).

18.10 «Смяротная няянінасць», маст. фільм, 1991 г., ЗША.

19.35 «Усмешка на вуснах ды слёзы ў вачах», дац. фільм, 2008 г., Польшча.

20.30 На колах (аўтамабільныя элемачапісікану) «Нямечкая хвалія».

21.00 Аб'екту (навіны, галоўнае выданне).

21.15 Сальда (эканамічнай праграмы).

21.30 Документальная гадзіна: «У пошуку іцыў», дац. фільм, 1998 г., Беларусь.

23.00 «Кансультация ў ружовым садзе», серыял.

00.00 Аб'екту (навіны).

24.45 «Дзінды».

06.10 «Мінчышына».

06.45 «Раніца. Студыя добрага настрою».

07.40 «Раніца. Студыя добрага настрою».

08.30 «Дабро паклажіца».

08.50 «Гайшнікі». Серыял.

10.00 «Ізязік гісторій».

10.40 «Далёкія свяякі».

10.55 «Танга ўтрок». Тэленавэла.

06.55 «Ладная рані

ЛІТАРАТУРНАЯ БЕЛАРУСЬ

Выпуск №2 (30)
(травень)

www.litbel.org www.novychas@gmail.com

Культурна-асветніцкі праект Грамадскага аб'яднання «Саюз беларускіх пісьменнікаў» і «Новага часу»

Анонс

Літаратурна-грамадскія навіны месяца	...c. 2
Ніл Гілевіч: «Забаўны гісторы і з жыцця пісьменнікаў» ...c. 3	
Вершы Анатоля Іващенкі	...c. 4
Аповеды Усевалада Сцебуракі	...c. 5
«Пераклад»: апавяданне Руала Дала «Скура»	...c. 6-7
Быліца Сяргея Астраўцова, «Паліца» і «Щытнік»	...c. 8

► ЭС

У ПОШУКАХ ПРЫВІДА МЕСЦІ

Алесь ПАПЛАЙСКІ

**Яшчэ толькі збираюца
вастрыць свае сікеры мяснікі-
расфасоўчыкі... Яшчэ не
паспелі прапахануць свежай
крывёю мясныя крамы... А
людзі стаяць ужо ў чэргах.
Праменяща хваравітым
усмешкамі іх непрытомныя
вочы. Кропелькамі поту
блішчыць на змарнелых
тварах сонца. І мухі!.. Паўсюль
надакучлівыя, ненажэрныя
зляёныя мухі!..**

**Гэты дзень мог бы падацца
мне такім жа шэрым і
незапамінальным, калі б не
той працяглы жаночы енк
— візглівы, нібыта бензапіла:
— Не-на-відку-у!.. Народ
мінус «Я» — яшчэ не ўвес
народ!..**

Магчыма, гэты неаптымістычны фрагмент з жыцця незнаймай мене жанчыны, падгледжаны і падслуханы некалі выпадкоў, мог бы стаць эпіграфам да маіх супяречлівых палемічных нататак, тым больш, што гаворка наша якраз і пойдзе не на алгімістычныя тэмы. Але не станем спяшацца з дачаснымі выносівамі...

Ёсць аўтары, якіх трэба чытаць са шпількоў руця, каб не задаць храпака на самым «цікавым» месцы, тым больш, калі чытаць гэтае — публіцыстыка. А ёсць Віктар Казько, твораў якога чакаеш з нечірпненнем, не гледзячы, што даводзіцца нярэдка чутць, нават ад тых жа калег па літаратурным цэху, што, маўляў, проза Віктора Казько — «жалезабетонная», «кулянепрабівальная», а значыць цяжкая для ўспрымання.

Безумоўна, Віктар Казько — не Аляксандра Марыніна, і для аматараў літаратурных «трагі-валіў» не можа быць блізкім па духу. Яго творамі здолныя зацікаўіцца людзі падрхтаваныя, удумлівыя. Аднак не станем заглыбляцца ў абстракцыі і засыродзім увагу на канкрэтыцы. Перачыталім яго апошнюю з апублікованых рэч: «Зазірнуць у очы свайму «Я», надрукованую ў часопісе «Дзеяслёў» (№29).

«З чаго пачаць?» — задае рытарычнае пытанне герой Віктора Казько на самым пачатку свайго апаведа і, не вагаючыся, заяўлюе:

«З горычы. З адчування апошнім часам няўтульнасці жыцця. Няўмаксімі перад ім і нават перад самім сабой за тое, што ты яшчэ жывы, век твой яшчэ не скончыўся, а ты нібыта сыйшоў з яго, вышаў, згубіўся, знік. Цябе ніяма і як увогуле не было на гэтай зямлі...»

Апавядальнік дзейнічае на ўзору́ні голаса і слыху, празаік — на ўзору́ні сэрца, розуму і душы, пісьменнік — на касмічным узору́ні. Апавядальнік гаворыць аб тым, як жывуць людзі, празаік — аб тым, як павінны жывы людзі, пісьменнік — аб тым, дзеялі чаго жывуць людзі...» Менавіта на выказванні Сяргея Даўлатава мне б і хацелася спаслацца, бо якраз у гэтых трох іпостасях, як мне здаецца, і пайстуе перад сваім чытатчамі Віктар Казько — аўтар аповесці «Зазірнуць у очы свайму «Я»».

Хто мы?.. Які сапраўдны твар у чалавека нашага часу?.. Скуль у нас адчуванне ўсёй гэтай свайм непаўнавартасці? Чаму наш народ такі беззабочны сирод іншых народаў?.. Вось якія пытанні цікавіцца найперш героя аповеда. Не меншай цікавасці да ўсіго гэтага і ў нас, чытачоў. Здаецца б, пары набіць аксомуіну на сваім самаедстве, насамреч — не, баліць. Бо і «...зямянка ўжо не трывае здзеку часу і людзей. Яна бунтоўна працягае каменімі крыжамі. Крыжамі, што пайстаюць з пралітай у свой час крывы... і ... німа ў нас сёняння і знаку глыбокай даўніны. Але і больш близкай мяням...» Бе сёня ўсе мы, беларусы, і, канечно, перш наперш ты, хто хонь крышку наусупер, стаім пастроены на камандзе смірна перад шыбніцай. І кат ужо намыльвае вяроўку, каб не мулка было завіснуць у пяцельцы на стагоддзі.

Чаму гэтыя пытанні паўстайдзя ўперад намі, беларусамі, на практыку многіх ужо стагоддзіў, чаму яны вядрацца, займаюць розум неабыкавых да лёсу радзімы людзей? Чаму актыўная меншасць пакутуе з-за маўклівай згоды палахлівай большасці? Няўжо нам нічога і не засталося ўжо, аkrамя гэтага занудлівага капалунія ў сваіх заганах і недахопах? Чаму блукаем мы, як бяздомныя па пустыні свайгі непаўнавартасці на пошуках нейкага глыбайнага ды існага з адной толькі мэтай: каб ніколі не знайсці, а значыць не знайсці і сябе, свайгі Радзімы? Чаму мы людзі другога кілтагу?

У сваім творы Віктар Казько спрадае даць адказы на ўсё гэты пытанні. Названы твор — гэта глыбокі і деталёвы аналіз нашай сутнасці, як народу, як наццыі. Гэта праудзівай, хоць і падчас навімерна-жорсткай, як і сказаў, наставіць на аванс. Гэта той аптымізм, якога я, як чытач, чакаю на практыку ўсяго аповеду, якога шукаю наўмысна, бо ў крыва нашай спадзівачца да апошнягі... Але і тэлігагадзіца Беларусь, аблік якой марылі Уладзімір Караткевіч і Васіль Быкаў? Вядома ж — не, бо якія мы, такія і наша Радзіма — спажывецкая, бе гісторыі і памяці. Адчуванне незапатрабаванасці і непатронасці ціснуць на свет цікікамі нашага граху. Вось мы і валачаем праз вялікі на сваіх плячах гэты цікізы камень. І ўсё яшчэ застаемся ў становішчы вечнага чакання — чакання прыўдзу Месіі. Таму і не дзіва, што нам хочацца зазірнуць яму ў очы, убачыць іх вілікасці твар. «Які ён?» — пытаему ў пустечы аўтар, але ў адказ че адны толькі выверты скажанага стагоддзямі раха. А мы павінны ствараць сваё: сваю гісторию, свае слова, а не запазычыць іх у

некага. Нават і ў такой краіны, як Расія. Пішу гэтыя радкі, а ў самога ў галаве круціцца пранізліва да слёз прызнанне паэта-эмігранта Масея Сіднёва:

Я цэлае сваё жыццё аддаў слою.
Дзеля яго пакутуваў за кратамі.
На алтар слова склаў ахвяры.
І як эса балоча ўсведамляць,
што яно ціпел непатронасці.
Яго зракліся браты-беларусы.
О ты, маё неспазнанае слова,
навошта я мучыся табою?

Колькі іх такіх — знявераных і расчараўваних і на радзіме, і за яе межамі? Напісаны паэтом іншы ў 1988 годзе радкі актуальны і цяпер. Нічога не памянялася і, пакідзіў відань, не памянянецца ўжо ў хуткім часе. У чым ці ў кім тады нашыя надзеі і спадзівани? Дзе тое выйсце з сітуацыі, у якой альпіністуі цілі народ?..

Шукаю адказы на гэтыя пытанні і на знаходжу іх. Спадзяюся на нешта, перачытваю наўно практычанае, спрабую расчырываць схаваныя між радкоў патрэбныя суношальнія словаў. А можа, яны павінны быць такім: «...чаго кіаць на іншых?» Но гэта ў мене самога твараў крыбы. І ні на каго іншага, гэта я на самога сябе гляжу ў лютстру і касавуруся — ванітаваш верне...».

Што ж, магчыма, ідзя гэтакага ўсэагульнаса первыхавання і магла б зрабіцца тым выйсцем, той выратавальнай саломінкай, якое я шукаю, але стаць іншым — гэта не значыць памыцца ў лазні. Таму і гэтая мая ілюзія — фіксы.

Прыўд чаркі са шкваркай узведзены ў майі краіне ў ранг нацыянальнай ідэі. Пах бісплатнага сыра ў пастцы забівае ўсе астагні пахі. Страх стаціць тое — мізэрна, чым мы валодаём, чым цеімчыся, — робіць нас пакорлівымі і бяззубымі. Гэты страх стаў нашым Месіям. Ён вядзе нас па пустыні нашай бездухунасці. І адзінае, што нам засталося, гэта суізіца і ганарыца прыгажосцю прывідных міражоў. А таму спрачаца з пісьменнікамі цілікі, ба «няма і не будзе вам дарогі ў цывілізацыі свет. Ёрыкі. Пустыня вашыя вачніцы. Чарапы вачні не маюць...».

Пад абразамі растане воск. Людзі развітавацца з Богам, каб успомніць пра Яго толькі праз тыдзень. Дзверы Храма зачыніца... І нам застанецца чакаць і спадзівачца, што званы некалі паклічуцца нас, ба Месія — як і міф: калі яго ніяма, яго трэба прыдумаць!..

НАВІНЫ

СУСТРЕЧЫ Ў ПАМЯЦЬ ПРА ВАСІЛЯ БЫКАВА

14 траўня ў Віцебску прайшлі грамадскія сустрэчы, прысвечаныя памяці народнага пісьменніка Беларусі Васіля Быкава.

Прадстаўнікі Саюза беларускіх пісьменнікаў Алеся Пашкевіч і Барыса Сачанка, удзава творы Ірыны Быкава, старшыня Віцебскага аддзялення Таварыства беларускай мовы Іосіф Навумчык, старшыня Віцебскага абласнога аддзялення СБП Франц Сіўко, пээт Давыд Сімановіч, бард Кастусь Герашчанка, а таксама прадстаўнікі інтэлігэнцыі Віцебска наведалі памятныя быкаўскія місціны.

Ірына Міхайлаўна Быкава ўпершыню ўбачыла мемарыяльную шыльду на будынку Віцебскай мастацкай вучэльні, дзе некалі вучыўся Васіль Быкав. На адкрыцці гэтай шыльды лягася ўзімку пісьменніка не за праслі. Госці абласнога цэнтра і гарэдзіцкі пад пільным вокам відаакамеры «плюдзея ў штапікі» усклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі. Ірына Міхайлаўна сфатографавала яе, каб здымкі засталіся на памяць, і ўціцце пазнаёмілася з аўтарам — віцебскім скунцаптам Аляксандрам Гвоздзікам і Валерым Магучым.

Працягам актыў пад ўшанаванні памяці вітаўкага пісьменніка стала перадача новых тамоў твору Быкава гарэдзіцкай і рэйненскай бібліятэкам відаакамеры «плюдзея ў штапікі», усклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі. Ірына Міхайлаўна сфатографавала яе, каб здымкі засталіся на памяць, і ўціцце пазнаёмілася з аўтарам — віцебскім скунцаптам Аляксандрам Гвоздзікам і Валерым Магучым.

ТВОРЧАМУ РОДУ НЯМА ПЕРАВОДУ

Вечарына пад такой назвай прайшла 15 траўня ў мінскай бібліятэцы імя Цёткі (Галубухіна, 12).

Сям'я як творчасць — найбольш цікавая праўная жыцці. Творчасць у сям'і — найбольш складаная праўня сям'і. Вас чакае шматабельная сустракча. Пад такім лейтматывам гучалі выступы літаратараў і мастакоў Галіны Дубянецкай і Сяргея Сыса (жонка муж), Яраслава Малішускага і Аксаны Спрынчан (муж і жонка), Людмілы Рублеўскай і Віктара Шніпа (жонка і муж), Максіма

«Уражанне ад вашай працы вельмі добрае. Добрае, таму што тут месца, дзе памінь адзначана. А гэта вельмі шмат! І Васіль падобны да сябе. Дзякую вам вялікі!», — сказала ўдзава. «А вам здароўя, Ірына Міхайлаўна», — пажадала скунцапт Валерыя Магучы.

Ягоны калега Аляксандар Гвоздзікага згадаў, што яны са спадром Магучым чакалі амаль чатыры гады, пакуль мемарыяльную дошку ў гонар Быкава гарэдзіцкія ўсё-ткі вырашылі ўсталяваць: «Чатыры гады рабілі, таму што не было фінансавання. І ўрэшце амаль што ў лясныя кошт давялося яе адліваць. Ну што зробі, калі на памінь пра вілікіх людзей у дзяржаву бракуе грошай...».

Усталяваць мемарыяльную дошку ў памінь пра Васіля Быкава відавочнік на будынку Віцебскай мастацкай вучэльні, дзе некалі вучыўся Васіль Быкав. На адкрыцці гэтай шыльды лягася ўзімку пісьменніка не за праслі. Госці абласнога цэнтра і гарэдзіцкі пад пільным вокам відаакамеры «плюдзея ў штапікі» усклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі. Ірына Міхайлаўна сфатографавала яе, каб здымкі засталіся на памяць, і ўціцце пазнаёмілася з аўтарам — віцебскім скунцаптам Аляксандрам Гвоздзікам і Валерым Магучым.

Працягам актыў пад ўшанаванні памяці вітаўкага пісьменніка стала перадача новых тамоў твору Быкава гарэдзіцкай і рэйненскай бібліятекам відаакамеры «плюдзея ў штапікі», усклалі кветкі да мемарыяльнай дошкі. Ірына Міхайлаўна сфатографавала яе, каб здымкі засталіся на памяць, і ўціцце пазнаёмілася з аўтарам — віцебскім скунцаптам Аляксандрам Гвоздзікам і Валерым Магучым.

Вечарам аматараў слова чакала літаратурана вечарына ў віцебскай «Еўрапейскай хатцы».

ПАЭЗІЯ ЯК ПРАДЧУВАННЕ

Пад такой назвай 16 траўня ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Я. Коласа ў Мінску прайшоў літаратурны вечар, прысвечаны перакладам паэм народнага паэта Беларусі Якуба Коласа на ёўрапейскія мовы. Вечар ладзіўся ў межах акцыі «Ноч музея-2009», прысвечанай Году роднай зямлі і 50-годдзю адкрыцця Коласаўскага музея.

Галоўны захавальнік фондаў Антаніна Гарон пазнаёміла з экспазіцыяй «Нас слова Коласа

яднае. Паэма «Новая зямля» ў перакладах», на якой прадстаўлена ўсе 23 прыкметы выданні эпічнай паэмы, напісанай у 1910-1923 гадах.

Сядар перакладчыкаў «Новай зямлі» на расійскую, польскую і украінскую мовы яна называе адвансівід Сяргея Гарадзецкага, Часлава Сіноха і Валерыя Стралко. Цяпер Вера Рыч у Лондане працуе над ангельскім перакладам паэм песьні, творы якога выдадзены на 41 мове народу свету, паведаміла А.Гарон.

Фрагменты паэм на расійскую, украінскую і польскую мовах прыгодаў старшыня МГА «Русь адзіна» Міхася Ткачоў, супрацоўнікі пасольства Украіны і Польшчы ў Беларусі Анатоль

Емельяненка і Эльжбета Шчэпанская-Даброўска.

Артысты Новага драматычнага тэатра Мінска паказалі спектакль па аповедзе Я. Коласа «Недаступны» (рэжысёр Аляксандар Гусеў), студэнты філалагічнага факультэта Беларускага дзяржуніверсітэта прыніялі ўдзел у конкурсе на лепшы пераклад раздзелаў «Новай зямлі» на адну са славянскіх моў.

Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур прадставіў святочную праграму з удзелам Рускага народнага хора імя А. Нікіцінай, ансамбль польскай песні «Тэнча», украінскага фальклорнага тэатру песні «Ватра», а таксама калектыва «Першацвет» стаўшчай школы № 13.

21 траўня ў Акадэміі мастацтваў прайшла сумесная вечарына шведскай і беларускай літаратуры. З боку Швецыі ўдзельнічалі пісменнікі Мікаэль Ніэмі, Пэтэр Фробэрт Ідлінг, Уліс Сігір, Аніка Нуулін і Дмитры Плак; ад Беларусі — Алеся Разанаў, Анатоль Вярцінскі, Людміла Рублеўская, Андрэй Хадановіч і Валерына Кустава.

У праграме Дзён культуры Швецыі — іншыя літаратурныя, а таксама музычныя і кінемарэйствы ў Мінску і Пінску.

ДНІ КУЛЬТУРЫ ШВЕЦЫИ

Традыцыйныя Дні культуры Швецыі ў Беларусі, якія пройдзяцца ў 20 траўня па 17 чэрвеня...

Пачаткам гэтых рознапланавых мерапрыемстваў стала прэзентацыя першай беларускай майстэрнай кнігі паэта, перак-

ладчыка і драматурга Дмитрыя Плакса «Трыццаць тэкстаў», якія адбыліся ў Літаратурным музеі Максіма Канстанцінаўчыка.

Перакладчык, рэдактар беларускай праграмы «Радыё Швецыя» Дмитры Плакс вядомы як аўтар беларускага перакладу кнігі Астрыд Ліндгрэн «Піпі Доўгапанчо», а таксама кнігі беларускага празаіка Барыса Пятровіча «Фрэскі» на шведскую мову.

ПРАЕКТЫ

МУЛЬТАМЕДЫЙНЫ ЧАСОПІС «34»

Выйша ў свет штогодечны дыск-часопіс «34». Адна з першых ягоных прэзентацый адбылася 5 траўня ў кінаклубе «НаўКМА» — у межах фестывалю «Беларуская весна-2009», які ладзіўся пры падтрымцы кампаніі «Будзьма беларусам!»

Рэдактар праекта Крысціна Карчэўская распавяла пра ідею незвычайнага часопіса, асаблівасці яго распаўсюду і будучыя планы.

Стваральнікі часопіса — людзі розных професій. Адараўшыся ад спраў, яны на ізўны час пакідаюць усе клопаты і зачыняюцца

«КНІГА ВЯЛІКАГА КНЯСТВА...»

У Польшчы выйшла кніга беларускіх, польскіх дyletвіскіх аўтараў пра супольную гістарычную краіну-радзіму.

550-сторонкавы фаліант распавідае пра гісторыю і культуру белай агульной дзяржавы беларусаў, паліякаў і лютувісаў. Ён прысвечаны 1000-годдзю першасці лептапісна згадкі пра Літву, якое было адзначанае краінамі-спадкаемцамі ВКЛ. Кнігу атрымалі ў дар галоўнай бібліятэцы, музеі ды іншыя культурныя інстытуцыі краіны.

Іздзя выдання належала інтэлектуалам Беларусь, Літвы і Польшчы, сярод якіх былі Часлаў Мілаш, Томас Венцлава, Анджэй Струміла. Якраз апошні, відомы польскі мастак, зрабіў найбліжэйшыя для реалізацыі праекта — як народжаны ў Вільні ён стаў і аўтарам канцепцыі кнігі, і аўтарам прадмовы.

Чатырохмоўная «Кніга Вялікага княства Літоўскага» — сумесная публікацыя навукоўцоў і пісменнікаў Беларусі, Літвы і Польшчы. Тэксты паралельна пададзены па-ангельску, па-беларуску, па-літоўску і па-польску. Беларусы ў ёй рэпрэzentуюць гісторыку Генадзя Сагановіч і Алег Лятышонак, публіцыст Сяргей Дубавец, літаратары Сакрат Яновіч і Уладзімер Арлоў.

Кніга багата прылістравана, на чым заслуга мастакоў Анджея Струмілы і Зміцера Герасімовіча. У ёй змешчаныя рэпрадукцыі старадаўніх гравюраў, абразоў, жывапісных палотнаў і мапаў, фотадзіслімкі архітэктурных помнікаў, сярод якіх ёсць надзвычай радкі, невядомыя нават специялістам.

Першая прэзентацыя «Кнігі Вялікага княства Літоўскага» прайшла ў Беларускі дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, дзе адкрылася выставка графікі Анджея Струмілы.

КНІГА ПАМЯЦІ АНАТОЛЯ СЫСА

26 кастрычніка спаўняеца 50 гадоў з дня нараджэння беларускага паэта Анатолія Сыса. На раздзеле пээта, які пакінуў гэты свет чатыры гады тамы, на вёсцы Гарошкі, адбудзеца традыцыйнае пастыльчына свята «Дух — гэта, людзі, Я...»

Да гэтай падзеі сябры творцы рыхтуюць кнігу ўспамінаў і пастыльчынных прысвячэнняў.

Сябры ініцыятуры ўдзельнічы ў звязце з аўтарамі, якія маюць пастыльчынныя творы, прысвечаныя 50-годдзю пээта. На пастыльчынныя ад住址ах: info@litbel.org або sys551@gmail.com, ці звязнуцца пісьмова ў рэдакцыю часопіса «Дзеяяслёў»: 220025, г. Мінск-25, а/с 91.

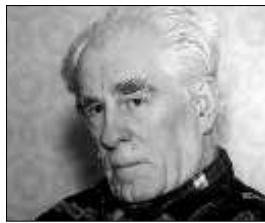
Паводле БелПАН, Радыё Свабода, www.litbel.org, www.budzma.org, www.belarus.org.ua і ўл. інфармацыі.

ШЛЯХ

НА ТРЭЦЯЙ УСЕСАЮЗНАЙ У МАСКВЕ ЗАБАҮНЫЯ ГІСТОРЫІ З ЖЫЦЦЯ ПІСЬМЕННІКАЎ

Ніл ГЛЕВІЧ

Летам 1955-га я атрымаў з Саюза пісменнікаў ліст: «Вы рэкамендаваны на III Усесаюзную нараду маладых пісменнікаў, якую адбудзеца ў верасні г.г. у Маскве...». Узрачнілі незвычайна. Якая выдатная магчымасць пазнаміца з лепшымі пастамі-равеснікамі з іншых рэспублік, асабліва — з расійскімі і Украінскімі (з лепшымі, вядома, бо на ўсесаюзную нараду горышах не пасылаюць — так міне тады думалася). Паводле беларускай квоты на нараду былі рэкамендаваны: пасты Сципан Гаўрусёў, Пятрусь Макаль, Ніл Глевіч, праазік Аляксей Карпок і Пітров Васілеўскі, драматург Альесь Махнач, ад пісменнікаў, што пішуць для дзіцей, — Артур Вольскі...

Памятнай аказалася ўжо сама дарога да Масквы. Разам з маладымі ехалі на нараду, у якісці настаўнікаў, і стольня майстры слова Аркадзь Кульашоў і Пятрусь Броўка (такое было з СП СССР патрабаванне). Настаўнікі, помні, пасяліліся ў другім купе, мы з Гаўрусёўм — па суседству, побач (Макаль з намі не ехаў, ён служкі ѭ тады у Падмоскоўі ў візку і даўчыўся да нас на нарадзе). У купе настаўнікаў «загаманілі» ўжо на перагоне ад Мінску да Смалевічаў. У нас было ціха, тым больш што практыкі дарожных пасядзелак у мяне, ды і ў Сципана, які не было нікі. У Барысаве цігнік спыніўся на хвілін піць, а можа, і на болей, бо, выйшыўшы з купе, я ўбачыў праз вакно, як некаторыя пасажыры рванулі ў памішкі становіцы. Панерадзе ўсіх, амаль бы-гом, крътык Альесь Кучар, — аказаўшы, і ён еде, пры пасадцы ў Мінску яго я не бачыў. Падышоў і стаў побач Сципана, успедзіў Пітрову Васілеўскі. Спытаў, колькі стаяць будзем, і тут жа, не чакаючы адказу, усклікнуў:

— Ты паглядзі, паглядзі на гэтую сцверзову Кучара! Колькі ён каньякую валача з буфету! Ёлкі-маталкі! Цікава, як ён, курдупель, узлезе з гэтым бутэлькамі на падножку!..

Бутэлек у «курдупеля» было сапраўдна мнагавата: па адной тырчэла з кішэні расхінутага паліто, і штуки чатыры ці пяць — як абярэмак дроў — ён цікава абядзвімка кароткім рукамі-лапамі кали грудзей. З яго ростам і без нічога ў руках узбрацца на падножку напрасто, а з такім каштоўнымі шклянімі грузам... цікава! Казалі, чуў у «асцрэдзі», што ўышкі гэты крыткі быў метр сорак, але, відаць, сабропісакі трохі хлусілі, думаю, што паўтара метраў ўсё-такі быў. Даў плячах амаль метр.

— А я скажу: лезіны, хлопцы, і вытыркайшес! — хітра падмірнуў нам і весела засміяўся Аркадзь Аляксандравіч.

— А я так скажу: на агародзе першай вырываюць ту моркаўку, што вытыркаеща, — пашыраваў і загаратаў з уласнай дасціпнасці Броўка.

«На агародзе — гэта праўда, — падумалася тады мне. — А ў літаратуры? І што значыць — вырываюць? Нейкія страшныя асацыяцы. Пра «вырываныя» гаварылася ў апошні час усё частей і ўсё больш адкрыты.» Многія «вырываныя» пачалі виртада ў літаратуру, тым лікам і ў нашу беларускую».

Значыць, не вытыркаща. Не лезі і не вытыркаща. Таксама — урок вучням. Яшчэ маладым, хоць уж і не «злённым».

...Уступнае слова на Пленуме — пальміянае, пафаснае — сказаў Першы сакратар Праўлення СП СССР Аляксей Суркоў. Імя, вядомае мне з даваенага часу па любімых у нашай хате песнях «По военнай дорозе» і «На седых уральскіх кручах» (пра гібель Чапаева).

Праз колькі хвілін, як нарада пачалася, на сцену з-за кулысы вышаў Міхайл Шолахаў. Вілікія тат і павінны рабіць, паяўліца спазненем, а не ў кучы з меншымі. Вышаў — у гімнасціеры, у галіфе, у ботагах (1956 год!). Невысокага, можа, нават трохі ніжэй сядзяць на росту, русівенкы, высоока — па-афіцэрску — падстрыжаны. Яшчэ не дайшоў да прэзыдіума (сцэна — шырачэсная), як у зале ўспынхнулі, напачатку разрозненія, воплескі. Напэўна, не ўсе з нас, уздельнікі нарады, у першы момант пазналі яго, але так доўжылася імгненне, а тады — раптам — выбухнуў гром аплодысменту. У зале ўсе падняліся. Убачыўшы такую брунную радасць, Міхайл Аляксандравіч у знак прывітання і ўдзячнасці прыклала руку да сэрца і сеў у трэцім радзе прэзыдіума з самага краю. «Ужо можна лічыць, што ў Маскву мы прыхехалі недаромна», — напаўтоласа сказаў і Сципіану. Угледаўшы ў аблічча славутага пісменніка: хударлавы, вузкія пакатыя плечы, пасівельныя вусы. Пераводжу пойзір «Гіман Савецкага Саюза». А гэта не жартаві! Падругое, у мае пэдчуцілічныя гады надта папулярнымі былі некаторыя яго байкі, асабліва «Зашы во хмелю» і «Две подругі». Апошнюю даводзілася тады чуць амаль не на кожным эстрадным канцэрце ў парку імя Горкага, бо ішла барабаць з камсалапатамі, з нізкапаклонствамі перад загадніцамі...

Моцныя волескі піравяла зала да трыбуны сівагалавага Максіма Рыльскага. Гаворыць мудрыя рэчы, і я стараюся самае галоуне занавацца. «Добры літаратурны густ — з'ява больш родзік, чытальнік! Густ, паводле Пушкіна, у пачатку «коразмерніцтва і сообразности». Далей: «Троба мец вілкі запас іздзі, чаго малаў ў маладых украінскіх пастаў». І яшчэ: «За адзін свежы радок можна дараўваць шмат дрэнных». Яшчэ: «Толькі тая пазізія добра, якая — твар, а не перапеўня!». Ну але ж і сапраўды мудроць, гэтыя славуты не толькі на Бацькаўшчыне, але і на ўсім славянскім свеце Максім Тадэвіч!

...Нарэшце будзе гаварыць сам Шолахаў! Мы ўжо былі занепакоіліся: вось-вось, паводле графікі работы, выступленні закончанца, а яму слова не даюць. Ніякож адмовіўся? Ніякож нічога нам, маладым, не скажа? І вось — увага! У зале — абалюштаваныя цішыні.

Садаклад сакратара праўлення СП В. Ажаева — галоўны даклад на нарадзе — меў назуву «Маладыя сілы савецкай літаратуры і задачы СП СССР на галіне выхавання маладых літаратараў» (ох, гэтак «гульгін»! Ну чыноўнікі! Па-пісменніцку звязаць слова не могуць!)...

Садаклад аб пазіі зрабіў вядомы літаратурны крытык А. Макароў. Майму маладому самалюбтву ён дагадзіў: у пераліку імён таленавітых маладых назваў і май імя. З беларускіх Вароўскага, а пачаў калісьці драць далёка ад Масквы. (Намёк на пасаду Ажаева ў сакратарыце СП СССР на вуліцы Вароўскага

вярнуўся вечарам у гасцініцу і зайшоў у пакой, мой «сукватрант» вядомы якуюсці паст Інанкенці Эрицкай адразу ж выгукнуў: «Віншую! Вас назваў Макараў у сваім дакладзе!»

У спрэчках па дакладзе і садакладах першым узяў слова «наш», — так амаль заўсёды было і пазней — на ўсіх пісменніцкіх з'ездах, пленумах, сходах і іншых усесаюзных форумах. Да ўсякай вілкай размовы «наш» любіў, што называўся, рабіць запеўку. Ведаў, што і ў прэзыдіуме і «там» яго запеўка спадабаецца, бо ў ёй будзе ўсё, што трэба: і сцярждальна пасфарбіцца, і шырэя ўдзячнасць за клопат, і ўмеранае прызнанне недахолаў, і — яшчэ адна прыслыга на верасніца. Так і на гэты раз: П. У. паведаміў аб поспехах беларускай літаратуры, адзначыў, што ўтворым росце маладых скарыцаў «вегетатыўны» перыяд — адразу выхадзіць у прафесіяналы, што мала пасыльвалі маладых у брацкія рэспублікі... «А потым да канца — агульшчына», — гэта ўжо я даю аэнкуню яго выступу.

...Сяргей Міхалкоў. Высачэзныя, статны, з монца прыгладжанымі амаль чорнымі валасамі, з акуратна падстрыжанымі вусікамі, з трымя медалямі сталінскага залатага рэвюта на грудзях. Ягонае імя мне адно з самых вядомых. Пашпершае, саўтарт «Гіман Савецкага Саюза». А гэта не жартаві! Падругое, у мае пэдчуцілічныя гады надта папулярнымі былі некаторыя яго байкі, асабліва «Зашы во хмелю» і «Две подругі». Апошнюю даводзілася тады чуць амаль не на кожным эстрадным канцэрце ў парку імя Горкага, бо ішла барабаць з камсалапатамі, з нізкапаклонствамі перад загадніцамі...

12 студзеня пачалося аблеркаванне творчасці маладых у семінарах. Усіх пастаў падзялілі на восем груп. Мы, беларусы (Гаўрусёў, Макаль і я) трапілі ў апошнюю з восьмі, — пад кіраўніцтвам не надта шанаванага намі паста-песенника Льва Ашаніна... Аблеркаванне маіх веरшоў ішло добра, спакойна, спагадліва, пакуль не ўзйшы за мяне Кучар. Дам слова пурпурому вататнікі: «Не пашанцавала мne, як і тады, у 1953-м, у Мінску: з'есца з кішкамі! Во пракляице на мае галаву!.. Ну, давай, давай, Айзік! Можа, палірхенеся нарешце. Але ж і гад! І сюда прыхеяў з'есці мене! Дома было малा». А. Кульашоў як майстар-прафесіянал зрабіў некалькі канкрэтных па майтв творчасці заўгар, але ад кучараўскай лютасці ні словам не абараніў. Ну, нічога. Мы ж не грузіны, не армяне, не татары... Мы — беларусы. Нас «паважаюць і любяць»...

У апошні дзень, вечарам, мне трэба было выступаць у ЦДЛ на сустэрні чытачаў з маладымі пастамі, узделнікамі нарады. У вілікай каліярні афішы значылася мае прозвішча, але хлопцы (Сципіан і Артур) угаварылі махнучы рукоў і дзялі гэту не заставацца яшчэ на цэлы дзень, да заўтрашнія вечара, у Маскве. І я пaeхau разам з імі дадому. Тад ляснула ў мяне першая і апошняя магчымасць пачытаць свае вершы масквічам — болей за ўсё жыццё такога выпадку не надарылася.

2006

Друкунца ў скароце

ВЕРШЫ

СЛОВЫ НІ ДЛЯ ЧАГО

Анатоль ІВАШЧАНКА

Спін

Каля Усходніх могілак стаціцы
штоночы валтузня і шмат машын.
Тут спын аўтобусаў з маскоўскай шашы
(ніведама, як пад такое спіца
тым, хто здыме тут свой застрожаны спачын).

Баулы, скрыні, кайстры і валізы,
чачны, туарэг, п'яны смех...
Ці скажуць вам пра штосяці там, унізе,
імёны, што прысытаў надмагільны снег?..

Сівы туман плыве сабе з нізіны,
як той казаў, і быццам бачу я:
вось паўстае з астыных дамавінаў
былая сакаліна сям'я.

Усе ў выдатных чорных гарнітурах,
з метафізічным сумам у вачох
глядзяць на тых закладнікаў шон-туроў,
што выгружают кілі кілек і панчох.

Вось Караткевіч на сваім пагосце
пашыгае бысконцы «Беламор»,
чакаючы кагось на госci, —
аўзін з німноёгіх, хто напраўду не памёр.

Ля агароджы Быкаў і Мулявін
гамоніць, пазіраючы на ўсход,
дзе каралеўны ходніку гуляюць,
шукаючу на задніцы прыгод.

А па начной шашы ляціць таксоўка,
пайдвочыцы стацічных жыхароў.
На хвілю робіць спын па стометроўкі —
і пазірае з-за стырна сівы Харон...

Непадалёк ад могілак усходніх
здзіяньняюць самадайкі аўтаспын,
а побач несупынны хэлоўн
запальвае нябачныя паходні
для тых, хто выйшаў з цесных дамавін...

Хывы

гляджу на свае далоні
сышчаю з іх зямлю
назіраю
як месцамі лопаецца скура
і ўтвараюцца новыя барозны
лініяў лёсу ў ёксыція...

якакуць (насы, тасол, кран, вочы —
патрэбнае закрэсліць)
спакушае грэхлама
асцяроўская, зверы,
зачыняюча дзвёры!
цялікі, уртымаўаны
дзеткамі, светлафорамі,
парадкам слоў у сказе,
набрынілы паглядамі,
раздражжаюся ў нікуды;
інерцыя выпадковасці
трохі каректуе маршрут,
але Закон вяртае да ранейшае ростані...

медытатыя на пральную машину
на перыферыйну сну
сігнал выкликаючыя
як кодавае слова
для сустрэчы з сабой...

«Будзем увахжлівым!» —
кажуць сяятрат і светлафор.
Хто б і што ні казаў —
слухаю маці.

Мухі, пачакайце ўшчэ
сидзяць на мяне...

Творчаскі напал(м)

Пранізлівія пахі
перадвячэрнай вуліцы
мішаюца ў пакоі

з сандалам напалам
карнізавыя птахі
гледзяць як трэніруеца
ў сваёй сабачай школе
хадзіць па ясцерцы колі
ў той час як пакоі
на коўзкім падваконні
павольна маркітующа
дзвюногія й любующа
на галубую і колі
удыхаючы сандал
P.S.
(яны іржыць бы коні
ніячайчай па прыколе
ці мошка па ўколе
ніжчылна павышаючы
мой творчаскі напал(м))

Дзеткі маршыруюць

Дзеткі маршыруюць
шыхтуюча ў пары
бяруцца за ручкі
раз-два раз-два ац-два...
выхавацелька з фізкультурніцай
выводзяць дзетак на зарядку
фізкультурніца патерадзе —
паказае куды бежы дзе пералазіц
кажда які прыступкі можна ўзлезіц
выхавацелька — замыкае. Чэ-
злыя вочкі
крытычна аглядаючы
стракатую калону...
дзетак шмат,
мо тры дзесяткі
дзеткі маршыруюць
заклаўшы рукі за галаву
з боку эста выгладае алегарычна
аль выхавацелька з фізкультурніцай
пра тое не ведаюць
як яны спраўляюцца бедныя
з такой вялікай групай? — шепчуцца мамкі
вельмі проста, паверце!
яны не ўмешаюцца
не перашкаджаюць дзеянічніцу Закону
стараежытнаму Закону зграй...
вось дзеткі пераадольваюць жардзіну
трэба ісці распіліўшы ручкі
як канатаходнікі:
спрытнейшыя заскокаюць першыя
тых хто адстое ад эмтпу
хто не можа шпарка ўскочыць
падшурхваўшы дзеткі з чаргі
незадаволена шыяць:
«Давай, давай же, залазь!...» —
імітуючы раздражнёны голас
фізкультурніцы
фізкультурніца пляскае ў ладкі:
«В темпе, в темпе,
раз-два, раз-два!...»
і вось тут —
на жардзінцы,
на лесвіцы,
на гэтай дзетсадаўскай пляцоўцы
у іх як і ў нас
у нашых дзетак
забіваючы ўласныя ритмы
і ўласныя жаданні.
Раз і назаўжды.

Ад тыгра да малпы

пракладаю свой шлях
на снах
паманаю ў абдоўмах неба
на птушыных брыду слідах
на няз'ёдзеных крышках хлеба
пракладаю свой шлях
на дніх
расписаных празрыстымі фарбамі
бачу дрэвы ў дарожных слупах
спялянёныя стрэчнымі фарамі
пракладаю свой шлях
на касціх
улагоджваю гожага звера
у гарышках на святарных пнях
стыне прысак змарнела веры

пракладаю свой шлях праз пляскі
без кампасу ды зорнае маты
нацянкы і чаканай ракі
на тырадах — ад тыгра да малпы

Сырадой

як добра здрэку
пабачыць збоку
якім напраўду
усё тут ёсць
прачніца зранку
не торгаць жонку
і выйці вонкі
нібыта госты

пракрочыць паркам
звярнуць у арку
на лаўку ўзлесці
циякім катом
дастасць запалкі
раздзымуць цыгарку
схаваўшы голау ў палітон

галінка гнецца
дзе тоўста — рвеца
назад — да шлаку
пусты ружі
не з гумы сэрца
усё мінецца
ды вырашаюць
не կупакі

між этых словаў
ніялага ловаду
наставіў хтосьці
майкі рукоў
эжыца палову
зліка карова
нагбом другую
ды сырадой

Бярозавік

«И может быть, я найду ту строку,
которую еще никто не прочел...»

Вольга Араз'еўва

абдымаю дрэва
прыхінаю скронню да яго цела
слухаю наші супольны
стараежытны пуль...
падыходзіць зашду дачка
«тата тата што ты робіш?»
табе дрэніна тата?»
«не, абдымі з таго боку.
слухай...
укладаю яе пальчыкі
у стыгматы бярозы.
«тата адкуль гэтая рана?»
«ад сякерай»,
ёсць словаў для чытання
слухання занатоўяння...
а ёсць — ні для чаго.
так, усе сатраўнікі словаў
ні для чаго...
дзядуля бярэ калаўрот
малаток бляшаныя жалабкі
свідре дзірачкі
убівае жалабкі
падвізвае пластикавыя бутэлькі...
дома нас чакае працэджаны бярозавік.
але дачка не п'е...

Так, Стакгольм

Так, я закахаўшы ў цябе
з першага погляду
(сіхніце, гора-філолагі
і абаронцы маралі,
так, закахаўся),
а мошка — яшчэ раней,
калі дзесяткі тваіх лепішых дзяцей
віталіна ўсіхіліся мне
са сценаў аэропорту «Арланда»,
калі ўдуўная Ан
везла нас у гатэль
і чамусці хвялявалася,
хая хвялявацица мусілі б мы,

бо гэта ж мы — іншапланетнікі
(і вочы таксёра ў ліністэрку
ўсіхіліся гэтак жа ветла,
як і ў людзей са сценаў).
Так, ты вельмі хутка завербаў мяне
у асабовы склад
сваіх неганаровых месцічаў,
знёс дах,
зрабіў лабатамію,
засліўшы словаў рагатых чалавечкаў
з прателерамі, сякерамі, рудымі бародамі
і ў розных панчохах.
Так, ты адкрыў мяне,
што нам з дзіцінства хлуслі,
быццам бы тут жыве
гарэзлівы афсора
ў поўным росквіце сіл,
які насамрэч апынуўся
дзіцічай шызафраніяй.
Вось яна —
страшная праўда:
тут ненавідзяць Карлсана!
Так, ты ўё змяшаў.
Гэты міні-Бабілон,
што скача на тваіх вулках,
насамрэч цалкам упрадаваканы:
косянаму тут ужыўлены
мікрагчы з адмысловым заданнем
і нават сарока
ў дворыку нашага Арт-гатэлю
ведае, на якім суку ёй трэба серыць!..
Дарэчы, мяне пераследзе думка,
што мікрагчы ушыты ў ў мене.
(Так, гэта матрыца, куды трапляеш,
надкусішы лакрыць!)
Так, Стакгольм,
пзўна, і ё выконваю заданне,
а не проста бадзяся ранкамі
на тваіх пустых прысадах
са здымачом,
фоткаючы ў так да дзірак зафотканыя
фрагменты:
вост заходжу ў маркет,
набываю асадку «Вісі» за 7 кронаў,
сідаю пя кірхі
(унутры якой
на касе сідзіц
праколатая дзяўчынка-гомі,
(о майн Гомі!)

а звонку,
абняўшы сіяну,
спіц нейкай ці то валацузка,
ці то праста прасветленая)

і пачынаю занатоўваць...

«Так, так, так, так...» —

шапчу я табе па-шведску.

«Дзякую!».

Але пастухай:

каму патрэбны гэты

наш з табою досвед?

Ты, у каго замест сэрцау —

пальміяны маторы,

не зробіц аніякіх высноў,

нават працэшыши тут

некалькі жысьці.

Гэтыя ёлупы свята вераць,

што ўсе вакол ім вінаватыя,

і нават ты.

Іх савецкія заточкі

адразу вытыканацца

ў тваіх спрятаных натоўпах.

«Тут па ходу есть такая тема!..»

Даруй ім.

І даруй мне за іх.

Так, Стакгольм,

адзінае, што мне застанеца,

вірнуўшыся ў свае ўдойные гомлі,

якія гэтая гомліны засяляюць, —

У-эй.

Інаки мне давялося б

стасць тэрарыстам...

Tack, Stockholm.

АПАВІДАНННЕ

Пятая калонка Марыі Мартысевіч

Ад сёняшняга дня вакол пятай старонкі «б» (з магчымым працягам на сторонцы шостай) будзе разгортвацца маладая беларуская літаратура большай ці меншай ступені правакатыўнасці. Яе мэты — унядрыца і падарвач, хоць і ёсь надзея, што некаторы аўтары, якіх мы будзем прэзентаваць, проста гуляюцца ў вайну. Напрыклад, літаратарка, якая падпісвае сваю іранічную прозу псеўданімам Анка Упала, унядрылася ў фінал конкурса маладых літаратаў імя Карласа Шэрмана (гледзі матэрыял НЧ «Літаратура на конкурснай аснове» ад 8 мая 2009 г.) і цалкам падарвала ўйлунне сбяру жура ў што да свайго імдзю, выступіўшы з сур'ёзным, па-майстэрску зробленым мастацкім перакладам. Гэты твор быў адзначаны спецыяльным прызом газеты «ЧЧ», а ціпер у яе ёсці выдатная магчымасць ацэніць яго самастойна. Друкую твор на нязначным скарачэнні. У наступных нумарах «б» мы працягнем знамёны ёсці з творамі пераможца конкурса.

СКУРА

Рул Даал (Roald Dahl)

У тым годзе — 1946-ыем — зіма затрымалася надоўта. Не глядзячы на тое, што ішоў красавік, ільдзяны вецер гуляў на вуліцах горада, а па небе паўлілі снежныя хмары. Стары, якога звалі Дрыалі, шорхай па літаратаў вуліцы Рывалі. Змёрзлы і бездапаможны ён, як вожык, хаваў нос у заношанае чорнае пальто, па-над узнятым каўнерам быўті бачныя толькі вочы і макаўка.

Адчыніліся дзвёры кафэ і захлала смажанай курышай — стравынік адгукнуўся на гэта балочым спазмам. Стары пайшоў далей, без цікаўства сузираючы тавары на вітрынах: парфума, ядвабныя галыштукі і капушлі, брыльніты, парцалінавыя сервызы, антыварнавыя мабілі, кнігі ў выдачна аздобленых вокладках... А вось мастацкая галерэя. Яму заўжды падабалася мастацкая галерэя. Тут, на вітрыне, было выстаўлена толькі адно пальто. Ён спыніўся паглядзец. Ужо было павярнуцца, каб ісці далей. Але затрымаўся, зірнуў назад; і неспадзівана адчук лёгкім хвайлівінне, штосыці вархнулася ў паміці, цімнья ўзгадка пра нешта, падалося, што недзе некалі ён гэта ўжо бачыў. Ён паглядзеў ізноў. Гэта быў пейзаж: купка драўлянай ящіліса ў адзін бок, нібыта ад жахлівага ветру, вакол крыўілася і круцілася неба. Да рамы была прышипленая картка з подпісам: «Хаім Суцін (1894-1943)».

Дрыалі разгублена ўзіраўшы ў карціну, не разумеючы, што менавіта падавалася ў ёй знаёмым.

«Нібуть вар’т маліваў, — падумаў ён, — па-дзвінка неяк, але мне падабаецца... Хаім Суцін... Суцін...»

«Эта ж калымка, дальбог! — выкрыкнуў ён рабтоўна. — Вось хто гэта? Каўпіна калымка выстаўленаца ў найлепшай краме Парыжка! Падамаў толькі!»

Стары шыльней прыціснуўся тварам да вітрыны. Ён памятаў хлопца. Так, памятаў даволі добра. Але калі яны маглі сутыкацца?

З падрабінансіямі было цікай. Даўнавата гэта было. Наколькі даўно? Двасціць? Да не, болей, недзе троцьці год таму... Чаканце хвілінкі. Так — гэта было за год да вітрыны, першай сусветнай, у 1913-тым годзе. Дакладна. А гэты Суцін, гэты нязграбны калымчик, замкнёны, задумлівы хлопец, які яму падабаўся, якога нават амаль лябіў праз тое — іншай прычыны ён не быў, — што юнак умей маліваць.

«Дзіўна, — падумаў Дрыалі.

— Як лёгка ўсё ўспомнілася, як

Рул Даал (Roald Dahl) (1916 — 1990) — брытанскі празаік на рэвежскага паходжання. Быў асам Брытанскай Каралеўскай авіяцыі падчас другой светавой вайны. Пасля вайны стаў пасляховым пісменнікам. Пісаў раманы і апавяданні для дзяцей і дарослых. Яго навэлы спявачкі чорнымі гурамі і нечаканымі развязкамі.

кожная ўзгаданая дзяцель адразу ж пачыніла за сабой іншы ўспамін.»

Недарочнасць з татуівкай, напрыклад. Ну і дурсасільны тады зрабілі! З чаго ж ўсё началася? О так, адночы ён разбагацей, дакладна, і купіў шмат віна. (Як ціпер памятае, увайшоў у майстэрню з пакунком бутэлек пад пахай. Хлопец сядзеў побач з мальбертам, а ягона (Дрыалі) жонка стаяла пасірэздзіне пакоя — пазіравала для партрэта.

— Сёння мы будзем святкаваць, — сказаў ён. — Маленчкае свята для нас траіх.

— Свята ў гарон чаго? — запытаўся хлопец, нават не ўзняўшы вачэй. — Вырашыў развесціся з жонкай, каб яна магла выйсці за мяне?

— Не, — адказаў Дрыалі. — Сёння мы святкуем, бо май праца пранесла мене вялікія гроні.

— А мая не прынесла ніколькі. Таксама можам адзначыць.

— Як скажаш.

Дрыалі стаў я сталя, разгортваў пакунак. Ён стаміўся і хачеў дабрацца да віна. Дзеяць клентаў за адзін дзень — гэта, вядома, добра, але для вачэй пякельнае вырабаванне. Ніколі раней ён не рабіў дзеяніць. Дзеяньш п'яных салдафонаў, і, што незвычайна, не менш за сем з іх змаглі заплаціць гатоўкай. Гэта зрабіла яго надзвычайна багатым. Але на вачах праца адблісала жахліва. Вочы Дрыалі былі прыплющенай на ад стомы, на паверхні бялой праступіла чырвоная сетка.

Прыкладна на целю за кожным вочым яблыкам было па кропцы, дзе канцэнтраваўся бол. Але ціпер быў вечар, і ён быў багаты, што кожух валахаты, а ў пакунку — трывутэлькі: адна — для жонкі, другая — для сабра, трэцяя — для сябе. Ён знайшоў каркоўнік і павысціўшы коркі з бутэлкі, кожная з іх зрабіла маленчкі «хлоп», калі пакідала рыльца.

Хлопец адклюў пінцізль убок.

— Божуха! — сказаў ён. — Як можна працаўшы на тых умовах?

Дзяўчына падышла паглядзец на малонак. Дрыалі — таксама, у адной руці тримаючы бутэлку, у другой — шкільник.

— Не! — закрычаў хлопец, раптоўна прыйшоўшы ў лютасць. — Нельга!

Ён сарваў палатно з мальберта і разгарніў да сияны. Але Дрыалі пасплюшыў яго убачыць.

— Мне падабаецца.

— Гэта пачварна.

— Чароўна. Як і астатнія твае працы. Проста чароўныя. Я ў захапленні ад усіх.

— Праблема ў тым, — нахмурыўся хлопец, — што імі нельга харчаўца, для страўніка нікай карысці.

У любым выпадку яны чароўныя.

Дрыалі працягніў яму куфаль, поўны светла-буруштынавага віна.

— Выпі, гэта зробіць цябе шчаслівым.

«Ніколі, — падумаў ён, — я не сустракаў чалавека больш нішчаснага, і твара больш эмрочнага.»

Сем месяцаў таму ён зварніў на яго ўвагу ў кавярні, бо хлопец пішы самоце і выглядаў, як расеец ці нейкі азіят. Дрыалі падсеў за ягоны столік і загаварыў.

— Ты рускі?

— Так.

— Адкуль будзеш?

— Менск.

Дрыалі падскочыў, каб абняць яго і закрычаў, што таксама нарадзіўся ў гэтым горадзе.

— Дакладней не зусім Menск, — дадаў хлопец, — але даволі блізка.

— Адкуль?

— Смілавічы, гэта ў васеннаццаці вёрстах.

— Смілавічы! — крикнуў Дрыалі, адбылося яго зноў. — Калі я быў маленчкі, быў там некалькі разоў!

Ён прысёў, з замілаваннем разглядаў твар новага знаёmcы. «З выгляду ты не падобны да заходняга расеіца. Кутыя татуаж, ці карыпка. Выкананы карыпаком!»

Ціпер у майстэрні Дрыалі зноў разглядаў хлопца: той узняў шклянку і, перакулюшы, уліў яе змесціва сабе ў горла. Так, у яго сапраўды быў каўмыцкі твар, вельмі шырокі, з высокімі скуламі і буйнымі пляскатымі носам. Адтварыраны вушы рабілі твар яшча больш шырокім. Да таго ж у яго былі вузкія вочы, чорныя валасы, тоўстыя, незадаволена выгнутыя каўмыцкімі тонкімі пальцамі.

— Налі мне яшча, — падрасціў хлопец. — Калі ўжо мы святкую, то якошы з пакунка побач з жонкай, якошы з пакунка.

— Ты ашалеў.

— Я пакажу табе, як рабіць тату.

Гэта лёгка. Нават дзізя сможа.

— Я не дзізя.

— Ну, калі ласка.

— Ты вар’т. Што ты ад мене хочаш? — Мастак паглядзеў у п'яныя, цёманыя, бліскучыя ад віночы суразмоўцы. — Што, напраліў бог, табе тэрба?

— Ты бы лёгка мог гэта зрабіць!

Мог бы!

— Татуянак маеш на ўзведзе?

— Так, татуянак! За дзве хвіліны цябе наўчу.

— Немагчыма!

— Па-твойму, я не ведаю, пра што?

— Я проста думаю, — сказаў хлопец.

— Што ты п'яны, і ёлі ў цябе такія сямі.

— Жазі магла б папазіраваць, а ти бе

дзіка багаты. Думаю, можа, мене варта пайсці і набыць яшчэ некалькі бутэлек. Толькі не ведаю, колкоў.

— Бяры шэсць, — параіў хлопец. — Дзве на кожнага.

— Добра, зараз здабуду.

— Я табе дапамагу.

У бліжайшым бары Дрыалі купіў шэсць бутэлек белага віна і прынёс у майстэрню. Паставілі іх на падлогу ў два шэрагі. Дрыалі адкаркаваў усі шэсць. Яны селі піцці і прайгніці піцці.

— Толькі вельмі заможныя людзі, — заўважыў Дрыалі, — могуць дазволіць сабе святкаваць гэтак!

— Так і ёсть, — падтрымаваў хлопец.

— Ты згодна, Жазі?

— Відома.

— Жазі, ты як?

— Нармальная.

— Пойдзіш ад Дрыалі, каб ажаніцца са мной?

— Не.

— Цудоўнае віно, — адзначыў Дрыалі.

— Добра п'яць.

— Відома.

— Жазі, ты як?

— Нармальная.

— Пойдзіш ад Дрыалі, каб ажаніцца са мной?

— Не.

— Цудоўнае віно, — адзначыў Дрыалі.

Праз п'яць дзён п'яць хлопцаў

зразміліся да дзве хвіліны.

— Ты зімнікі, — сказаў хлопец.

— Нічога не атрымаваць.

— Нічога, не здою зрабіць.

— Ні

▶ АПОВЕДЫ

ДАБРАНАЧ, КАХАНЯ

Усевалад СЦЕБУРАКА

ПЕРАЖЫЦЬ СВЯТОГА ВАЛЯНЦІНА

...Прачнушца рана ранкам, зірнуць у вакно і пабачыць ясны дзень, пабачыць сняжок, што блішчыць на лёгкім марозцы. Удыхнуць поўныя грудзі, затрымаш дых і глядзець у далечынню... Пакінунць форту расчыненай і пайскі зрабіць каву. Варнущца да вакна, падставіць твар пад ласкаўы промін сонца, зрабіць першы глытак і не запаліць... Усміхнучца сабаку, які рады вам, які ніхто іншы на ўсім гэтым свеце, рады нават зранку... Прызнацца сабе, што і вы рады яму, бо ён шчыры і кожны ягоны дзень — гэта прызнанье ў любові да вас. Выйсці з ім на двор у ірванных хатніх джынсах і куртцы, накінутай на саколку, уздыргнуць ад холаду і пазахнучь, зляпіць снежку і штурнуць з uses моцы...

Варнущца дахаты, дапіць каву, памыща і перарабіць за колькі гадзін усю частную справу, што наўмόльна назапашвалася напрацягу месяца і наводзіла скруху на ват адной толькі думкай аб сабе. Працаўца, атрымліваць асалоду ад кожнай хвіліны, проста ад того, што дыхаеш, адчуваць сваё паслухніяе цела, думца пра добрае... Зрабіць прыборку, выкінучь смеце, пасцяліць белы абрус, перавесці фіранкі, памяніць месцамі карціны і змяніць фота ў рамы на пісьмовых сталя... Выпадкова знайсці ў сакратэрі калісці важныя, а цяпер прости неизразумельныя паперы, рагуні, чекі, паштоўкі старых сяброў, гарантыйныя квіткі на рочы, якія ўжо даўна адлужлі сваё... Засумаваць. Уключыць музыку. Дойта шукаць, амаль перадумашь... і ўсё ж уключыць! Нібы на пакліканні, што-небудзь адтуль, з юнтаўца, калі сірда соладка замірала і, збіваючыся з рytmu, збагала ў пяткі ад аднаго погледу ўбок смешнай дэязычнікі з паралельнага класа. Ни думаш пра тое, што яна ўжо карова і разведзеная, проста пасміхнуща мінуламу.

Улезіць ў ванну і, лежачы ў пene, узгадваць і марыць. Выйсці чиста паголеным і памадзець гэцу гадоў на піць. Падмірнуць лястэрку і адзначыць пра сабе, што калі не піць і высыпацца, то ў адлюстраваніі цікава сустрэнне. Цалкам марнамыя персанаж...

Затым пайсці на працу і там не выматаша, а сыходзіць з пачуццём задавальненія і шчырым здзіўленнем, што гэтак, акказаеца, яшчэ бывае...

Ісці па вуліцах свайго горада і не спящацца сесці ў маршрутку. Ісці разглядзяць ўсё тутысты, што трапіць на гэтыя вуліцы ўпершыню. Прыйсці да высновы, што места зусім нічога сабе і жыць можна... Пасля ў бары на рагу сустрэць добрага сібра і віціц кавы, парамзаўліўшы пра дробязі і чужых дзядзіц, што хутка растуць...

Варнущца ўвечары дахаты... Мойчкі пачухаць за вухам сабаку і, не распранаючыся, стомлена

Усе цацкі бытлі пададкіданыя, бо на дне той, скруціўшыся на шаліку, ляжаў маленечкі шчанчик і саладка спаў.

Ці варта казаць, што новы жыхар нашай кватэры стаў самым любімым і прыщыніў усю нашу ўлагу і заняў вольны час. Для бацькоў жа спансір Альфа ператварыўся ў троціга капрызнага дзіцёнка. Як высветлілася, да палівання сабака не меў анякага інтаресу, хвароў не меней за нас, еў пераборліва, як кароль, і палубляў спаль выключна на бацькоўскім ложку ў спальні.

Але ж ўсё гэта было дробязімі ў парадненні з адным выбітным яго выкрунтасам.

На той час ўжо мей неірпемны авабізак пінг дэйнантыльзень зраня атрымліваць веды ў бліжэйшай да нашага дому СІР №2 горада Жлобіна. Мой жа малодшы браток пры гэтым шчасліва бавіў вольны час дома — пры цацах, талеку і цпци. Застанаўся дома, шкоды брат і сабака прыносілі звычайна аднолькава, і, што характэрна, у сукупнасці значна менш, чым пла-собку. Высветлілася эта акаличнасць, калі аднойнай Толось, засумавышы ў кампаніі Альфы, пайшоў супстрака міне са школкі.

Выбегшы пасля якіх чагырох урокуў з будынку, я пабачыў малога на арэлія на дверы — ужо тады чаравячок прадучуванія не папраўнага варухнуўся ў мене не дзе пад левай нагруднай кішэні сінага форменнага спінажака. Сам незалежна-бескласопаты выглед братка панцярджаў горышы думкі — незавязаныя шнуркі і несіметрыйна зашпіленыя гузікі на капуці яскрава сведчылі пра то, што з хаты выйшаў ён цалкам самастойна і пакінуў яс на сваю сяброўку Альфу!!! Зразумеўши, што наступствы безумоўна не прымусіць сібе чакаць, я схапіўся Толю за рукаво, пабег да пад'езда і адным скокам залічыў на другі паверх. Як і трап' было чакаць, дзвёры ў хату Толі не зачыніяў — навошта? Злодзея б безумоўна спалохаліся страшнага вартавога вайкарэз...

З трыменнем у каленях я ўйшоў у вітальню, і адразу з цэнтрам да мяне кінулася, круцячы куртатым хвосьцікам, Альфа. Я наважыўся распранацца і скаміней: на падлозе ляшафы з адзеннем ляжала нашая супольная з сабакам смерць — згрызены ўшчэнт бясцэнныя лакаваныя імпартовыя (швейцарскія), мо толькі раз апранутыя, матуліны чаравікі!!!

...Пад вечар з працы дахаты вярнуліся бацькі. Іх прыходу я чакаў як Армагедону, якога не пазбегнуць і ў якім нельга перамагчы. І мае прадучуваніі спраўдзіліся. Апускаючы падбязнісці гвалту і ліманту, які стаў ў кватэры нумар 77 недзе з паўгадзіны, паведамлю толькі вырак: шкодна і сацыяльна не-бяспечная жывёліна Альфа жыве ў хате апошнію ноц. Безумоўна, пачуўшы такое, мы з малым прапанавалі замяніцца прысуд цпцю нашым, хоць і самым балчым фізічным пакараннем, — прапанова была прынятая, але і рашэнне аб драптары сабакі не скасавалі. У адказ на гэта я заявіў,

скідае кожух ля палонкі і тройчи запар у любую сцюку бултыхае ў зімную воду Сарвачы...

1939 наўчальны год для пана Эйманта стаўся вельмі непраіглым. Разам з новым палітычным парадкам на далаучных землях і крыўіцкай школка займела новага «правільнага» кіраўніка. Восенікская месціца быў начальнік сідзёў без справы. Тым часам партыі настомніка школы шырока паклівалася іншымі, у дзвёры дома рукоў лейтэнанта НКУС пагружалася савецкі Фэміда. Нельга сказаць, што зборы былі дубіті, бо пан дырэктар разумеў цаціцію і не дзяда здзіўіць прыходу гасцей. Гэтак яны і пайшлі прыгожку: пруткі бацёўскай хадой, апрануты ў свой вайсковы строй Эймант, далей — афіцэр, за ім два жаўнеры з вінтоўкамі.

Будынак мясцовых камісарадаў заходзіўся непадалукі ўпольскім паліцыйскім пастарунку, прыгожым дамку з мансардай. На ганку іх сцүстэр дзялянкі і працусці ў сядзібіне. З калідора канвой рушыў у свой пакойчык, афіцэр — з дэкладам да начальніка, а спакойнага, паслухніага затрыманага пакінуў на лаўцы пад дзвярыма.

Гэтак у напружаным чаканні правей я некалькі дзен. Драпежна на шнішальницу абугту паводзіла сібе як звычайна, робячы дробную школу, але да шафы ў вітальні не падходзіла і біліка. Канфлікт апісівівся сам собой і адышуў у сямейны фальклёр.

Прайшлі гады, і матуля забылася на тыя чаравікі, памерла Альфа, малодшы брат скончыў універсітэт, а я ва ўласнай хадзе маю сібра сям'і — рудога, як медзь, добрага і сімпатычнага сабаку Эмі, дарэчы, таксама спансір. І ён, як колішнія герайя аповою, яшчэ той шкоднік і неслух, але гэта, як кажуць, зусім іншая гісторыя.

► ПАЛІЦА

**«ЦЭНТР ЕУРОПЫ»
АД НЯКЛЯЕВА**

**Саюз беларускіх пісьменнікаў
распачаў літаратурна-
выдавецкую серию «Кнігарня
пісьменнікаў».**

Вышыла першая кніга — зборнік прозы Уладзіміра Някляева «Цэнтр Еўропы». Эта аповесці і апавяданні, напісаны ў замежскі і па вяртанні з эміграцыі, многія з якіх у розныя гады друкаваліся ў часопісах да газетнай перыёдніцы.

У прадмове да кнігі Андрэй Федарэнка робіць слушную выснову, што «нельга стварыць праўдападобную ілюзію падарожжа ў далёкія заморскія краіны, калі

ўсе твае вандроўкі — да бліжэйшага газетнага шаптка. Дык вось у гэтым плане і выйгрыш, і плюс, і элементарная павага, і давер да аўтара «Цэнтра Еўропы»».

Уладзімір Някляев нязмушана стварае атмасферу поўнага даверу паміж чытаем і героямі сваіх праздайніх твораў. Аўтар змясціў у кнігу аповесці «Вяртанне Веры», «Прага», «Вежа», «Міронды Мірон», «Няхай жыве 1 Мая», а таксама багаты за дзесяць апавяданні.

Зборнік прозы Уладзіміра Някляева «Цэнтр Еўропы» вышышаў накладам 700 асобнікаў і ўжо паступіў у продаж.

ДАКУМЕНТЫ СУПРАЦІВУ

**У сваёй кнізе-даследаванні
«Узброены супраціў ва
Усходніяй Беларусі (20–30-
я гады XX ст.): дакументы
і матэрыяль» (Мінск,
«Медысонт», 2009. — 192 с.)
Ігар Пушкін асвяціў прычыны,
сутнасць і гісторыяграфію
беларускага ўзброенага
здымку.**

Зборнік змяшчае больш за 110 дакументаў, якія аб'ектыўна асвятляюць тагачасныя грамадска-палітычныя падзеі. Аснову кнігі складаюць дакументы з дзяржаўных архіваў Беларусі. У кнізе, выдадзенай пры падтрымкы МГА «Згуртаванне беларусаў свету «Бацькаўшчына», ёсць бібліографія па тэме даследавання.

У якасці навуковых рэцензэнтаў кнігі выступілі доктар гістарычных наукаў, прафесар А. П. Грычкевич і кандыдат гістарычных наукаў, дацэнт А. Р. Агееў.

► ЦЫТАТНИК

**«Народная воля», 15.05.2009,
№73-74:**

«Нядыўна ў Слуцку праводзілі выездны семінар Мінскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Беларусь, якое ўзначальвае Мікалай Чаргінек. Групу літаратаў узначальваў старшыня гэтага аддзялення Рыгор Сакалоўскі, былы «афганец». Госці мелі сустрочу з кіраўнікамі раёна, якія падарылі ім герб нашага горада, і Р. Сакалоўскі перадаў да рэйнай бібліятэцы некалькі сваіх кніжак. У 307-й асобай чыгунчыкі брыгадзе ўдзельнікі семінару выступілі перад вайскouмі, гарварытаб патрыятычным выхаванні моладзі, чыталі свае вершы. Усе — у стылі 60–80-х гадоў мінулага веку...

А вось сябры старэйшага Грамадскага арганізацыйнага членства з нашым земляком Алесем Пашкевічам ужо гадоў піць не маюць магчымасці прыехаць на Слуцк і свабодна сустрацца з чытчамі, перадаць свае новыя творы. З падачы Міністэрства адукацыі ім забаронена наведаць школы, бібліятэкі, Дамы культуры... Кіраўнікі раёна вымушчаны выконваць такую недарэчную

«указіку», да якой не дадумаліся ў свой час нават вельмі пільныя камуністы. Апошні раз сам Алесь Пашкевіч, яго сабры па літаратурных суполках, у якой налічваліся 600 чалавек, пераважана з багатым літаратурным багажом — такі, як Уладзімір Арлоў, Наталка Бабіна, Анатоль Сідарэвіч, Чаргінова, мислі і збріца на прыватнай арандаванай кватэры, дзе мелі сустрочу з членамі мясцовай Рады ГА «Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны». Празнейкі час гаспадар адмовіўся пускаць тыхіх гасцей — зблізіўся пераследу мясцовых улад.

Як вядома, трэх гады таму пісьменніцкая арганізацыйнага краіны распалаўся на два саюзы. Першы, Чаргінова, мал ад улад бліжэйшую падтрымку, літаратурную выдаўцтві, часопісы і газету «ЛІМ», права сустракацца з чытчамі ва ўсіх раёнах. Другі, Пашкевіч, не мае ні падтрымкі, ні магчымасці збріца ў быльшым, адабраным Адміністрацыйнай прэзідэнт, Доме літаратаў, ні права выступаць перад народам, дзе якога яны ствараюць свае творы. Вось і прыпомніўся адзін з дарэвалюцыйных вершай Якуба Коласа «Асадзі назад!», у якім бедаку, куды бы не звяртаўся, чулася казённа-зноснае «Асадзі назад!»

Алесь КАРНІЦКІ,
жыхар г. Слуцка

► БЫЛІЦА

**ЖЫД
ПАД ВОКЛАДКАЙ**

ПРА НЕБЯСПЕКУ КНІГ НА МЫТНІ

Сяргей АСТРАВЕЦ

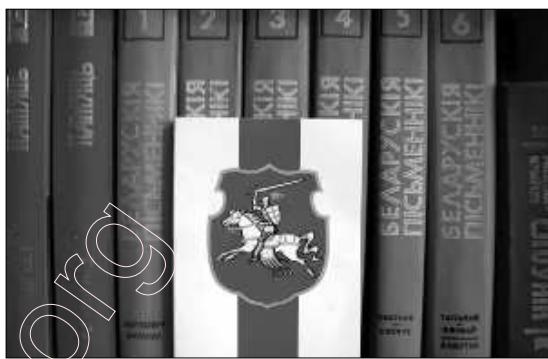
**Мацёрая мытніца перш
хапаецца за кніжку, што
лляжыць у заплечніку зверху.
«Друкаваная прадукцыя»
— не меншая мара для
цияперашніх мытнікаў, чымсьці
для колішніх: рукапісы,
машынапісы, дысідэнцікі
тэксты, нелегальшчына. На
вышыні пільнасці, службовага
абавязку, з віжунскім нюхам,
не горшым за рэксавы!**

**Граматы, прэміялкі, дошка
гонару, наплечнікі, прозвішча
ў агульным загадзе, у
святочным дакладзе на
ўрачыстым сходзе з нагоды
прафесійнага дня працаўніка
мытнай службы...**

Кніжка, аднак, у цлафане. І, да жалю, не на мове падпольнічай і партызанскай! Хаця хация, шаноўная мытніца, не забываецца, што дзвіверсыць і штіпні ў любімымі вясівінамі савецкія часы, храстамаційныя прыклад! — пад бяскрайднай вокладкай правозілі іншыя друкаваныя зместы, анатыкаўцы! Больш за тое, яны рабіт хованкі з кніжак, пад цвёрдай вокладкай выразалі ў мізэе старонак дулпы ў форме забароненай рошы, пістолета, напрыклад. Аб фотакасеты хация... Ці пачка жуйкі. Нечакана для Акінчыца мытніца, аднак, вымаўляе: «Кыд», усіго толькі... Апазнаньць у Gide Жыда? На першым вока, адразу? Не такая яна простая! Але самая, самая мацёра, дыльбог. Мацёшай не бывае. Слытцайце ў любога кантрабандыста. Яны нібы агно бяцьце яе. Не даў Божа трапіць менавіта да яе, не да!

Янапачынае здаваць Акінчыцу зусім наўгяды, простирая пытанні, якуюсці элементарнічыну. Напрыклад: для чаго лъяка або відаць? Што рабіць з кніжкай? Чыталь? Выхытце не пі-рускі? Навошта? Калі ёсць вялікія Талстой і Пушкін, Горкі і Дзям'ян Бедны, Шолахаў і Сямён Бабаеўскі?! Якія пісалі на вялікай мове, на якой размалілі Ленін і г. д. Але рагітам, зусім нечакана мытніца капітулюе, мабыць, нечакана нават для самой сябе: вы першыя парадачныя чалавек, які мне трапіўся са 102-х... (Сенін ці піяр?) О, Акінчыць быў ажно 102-м! Яна, аказаўшыся, і падпіс видзе дакладны, прычым відавочна ў думках, блакноті або запісу на далоні Акінчыць не забважаў. А вы яшчэ сумніваўся ў ейнай мацёрасці?

І ў яго ўсаго Жыд, на якім яна вось жа не бяцьце крамолы, адразу выкасоўвае са спісаў, хация кнігі на яе дзеінічаюць як чырво-

ная ануча. Даіва што: спачатку 101 кніга, як Калабкі, на якіх па пяць мінімум кофтаў, швэдраў, зверху куртка. Круглыя, потныя, запараныя, якіх Акінчыцу нават шкада. Хаця купіць потны швэдр здаеща не вельмі прыбайн перспектывы. І вось першая кніжка! Але якай зусім не пахне партызанская мовай, дзяржайдуй на паасобных памішкінках, свабодных ад таталітарнай савецкай улады, ад чэлків вячэй, вострага нюху жанчын-дэгустатараў тытуневай фабрыкі, часам ад вялікіх вушэй, узмошненых жучкамі-павучкамі.

Вось і спытай Акінчыца сам сябе: навошта табе быў той Жыд? Як навошта? Гэта табака для Рэкса, звычайная нават маҳорка. Бы мэта Акінчыца — збор матэрыялу, вос्�тыра жылья ўражанні, свяжынка. Пакулы яны выпытваюць цыбэ, ты назираеш, ты прынохваешся, мацаеш уражанні, вызначаеш смак, ствараеш, выбудоўваеш, прадумаваш, перажываш пачуцці, ты ў творчай лабараторы (ах, як жа табе не падабаецца гэтае штучнае словазлужэнне!), твае вочы фатографуюць, рабіць сухую прайку, выдаюць здымкі. Ты моўкі друкуюць, табе гэтае слова значна прыемнайшася за «набіраеш», чорныя ланцужкі літарынак, сказаў, агранцы абзацаў.

Гэта эксперымент на сабе, выправаўванне новай вакынны, дакладная фіксцыя амаль па секундах таго, што адлупаец, што малое табетвая ўявія, які прадчуванні ўзнікаюць. На жаль, спазненне фатальнае. Стручанага не нагнаць, не вірнуць, не аднавіць. Акінчыць добры ўсведамлення: кніжка — самы небіспечны, забаронены для ўвозу — і вывазу таксама — тавар на XXI стагоддзі, у асабі ўзятай, зразумела ж, краіне. У яго ў галаве гарыць словы-таяру «друкаваная прадукцыя». А калі заплющыць вочы, то ў гарыць, гарыць арыштаваныя на мяжы кнігі, разам з газетнымі тыражамі. Паводле рашэння суда, зразумела, на самай законнай падставе, законей не прыдумаць! Чым не 33-ці, га? Кніжкам, на ўсякім разе, зусім не весял, што цяпер не пацяпіць таксама «аднафаміліццаў» французскага нобелёўскага лаўрэата, якога ўдалося праўзесіці праз пильнія кардоны Акінчыца.

О, Першадрукар наш, якога жалезным дзэркачом вымелі з цэнтральнага праспекта! Ці мог ты ўвайці, што такое паўторыца амаль праз паўтысячы гадоў, але гэтым разам не на Красным пляцы, а ў тваёй роднай старонцы?

5 ЧЭРВЕНЯ, ПЯТНІЦА

05.35 Камедыны серыял «Як сказаў Дакім» (ЗША).

06.00 - 07.00, 08.00, 09.00, 12.00, 13.00, 14.00, Навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Руда». Шматсерыйны фільм.

10.05 «Шальны анёл». Шматсерыйны фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.10 «Хантырны закуп».

11.40 «Сралаш».

12.00 «Малахай».

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.45 «Модны прысуд».

14.45 «Хачу ведаць».

15.10 «Гарачы лёд». Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Прынцэса цырку». Шматсерыйны фільм.

17.10 «Хай кажуць».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Документальны дэтэктыў».

19.00 «Поле цудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Прэм'ера. «Вілікай розінца».

22.10 «Фільм «Сястрыка Бэці».

00.15 «Наша Belarusia».

00.50 Трылер «Забойцы на замену».

02.20 Нашы навіны.

02.35-02.45 Навіны спорту.

06.00, 06.30, 07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00 Нашы навіны.

06.05 АНТ прадстаўляе: «Наша раніца».

09.05 «Руда». Шматсерыйны фільм.

10.05 «Шальны анёл». Шматсерыйны фільм.

11.00 Нашы навіны.

11.05 Навіны спорту.

11.40 «Сралаш».

12.00 «Малахай».

13.00 Нашы навіны.

13.05 Навіны спорту.

13.10 «Зразумець. Прабачыць».

13.45 «Модны прысуд».

14.45 «Хачу ведаць».

15.10 «Гарачы лёд». Шматсерыйны фільм.

16.00 Нашы навіны.

16.10 Навіны спорту.

16.15 «Прынцэса цырку». Шматсерыйны фільм.

17.10 «Хай кажуць».

18.00 Нашы навіны.

18.15 Навіны спорту.

18.20 «Документальны дэтэктыў».

19.00 «Поле цудаў».

20.00 Час.

20.30 Нашы навіны.

21.00 Навіны спорту.

21.05 Прэм'ера. «Вілікай розінца».

22.10 «Фільм «Сястрыка Бэці».

00.15 «Наша Belarusia».

00.50 Трылер «Забойцы на замену».

02.20 Нашы навіны.

02.35-02.45 Навіны спорту.

13.50 «Добры дзень, доктар!».

14.20 «Далёкія святы».

14.40 «Гадкае качаня». Моладзеўы серыял.

15.30 «Баец. Нараджэнне легенды». Серыял.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Асабісты інтарэс».

17.20 «Мінчыцна».

17.30 «Званая вчара».

18.30 «Сіла прыянгнення». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.10 «СТБ-спорт».

20.15 «Добры вечар, малиня».

20.35 Фільм «Каханне Аўгуроў». Украіна, 2007.

22.30 «24 гадзіны».

22.55 «СТБ-спорт».

23.00 «Відзомо-невідзомо». Агляд міжнароднага шоў-бізнесу.

23.40 Фільм «Бездань». Германія, 2008.

13.50 «Добры дзень, доктар!».

14.20 «Далёкія святы».

14.40 «Гадкае качаня». Моладзеўы серыял.

15.30 «Баец. Нараджэнне легенды». Серыял.

16.30 «24 гадзіны».

16.50 «Асабісты інтарэс».

17.20 «Мінчыцна».

17.30 «Званая вчара».

18.30 «Сіла прыянгнення». Серыял.

19.30 «24 гадзіны».

20.00 «Сталічны падрабязнасці».

20.15 «Дэйктыўныя сэрыі».

20.35 Вяскоўскі дэтэктыў «Справа была ў Гаўрылыцы-2» (Расія). Заключная сэрыя.

12.55 Серыял «Адно каханне душы майб» (Расія). 4-я сэрыя.

13.55 Мультфільм.

14.05 Мультсерыйня «Русалачка» (ЗША).

14.25 Пазалаксанская гадзіна.

14.40 Школа рамонты.

15.30 Гадзіна суду з Паўлам Астахавым.

16.25 Смачна з Барысам Бурдой.

16.55 Медычныя таемніцы.

17.35 Серыял «Гладынінца» (Мексіка).

18.35 Навіны культуры.

18.50 Усе аб баскетболе.

19.20 Бітва экстрасенсаў.

20.20 Кальхана.

20.40 Экспедыцыя.

20.45 Камедыя «Праўская кампанія» (ЗША).

21.00 «Сіла прыянгнення». Серыял.

21.25 Гістарычны дэтэктыў «Начыні дазор» (Ганданія-Канада-Вілікабрытанія).

22.30 «Сіла прыянгнення». Серыял.

13.30 «24 гадзіны».

07.00 Добрай раніцы, Расія!

09.20 Тэлесерыйял «Кармеліта».

11.00 Весткі.

11.25 Тэлесерыйял «Тэрмінова ўnumar-2», Расія, 2008 г.

12.20 «Трымай мяне мачней!». Тэлесерыйял.

13.15 «Кулагін і партнёры».

13.50 Навіны - Беларусь.

14.00 Весткі.

14.20 «Андрэй Бітаг». Крок у бок ад агульнага струменя. Фільм 4-ы. Да. Серыял.

14.50 Тэлесерыйял «Тroe супраць uch-2».

15.40 Фільм «Дуброўскі». 4-я серыя.

15.50 Навіны - Беларусь.

17.00 Весткі.

17.25 «Гарадок». Дайджэст.

17.55 «Трымай мяне мачней!». Тэлесерыйял.

18.50 Навіны - Беларусь.

19.00 Весткі.

19.30 Тэлесерыйял «Кармеліта».

20.25 «Ормала». Фэст гумарыстычных праграм.

21.25 Навіны - Беларусь.

22.25 Навіны.

22.55 Фільм «Свял чужая сястра», Расія.

00.15 Фільм «Меланхолічны вальс».

01.30 Заканчэнне эфіру.

20.50 Прэм'ера. Фільм «Шпількі».

22.45 Любоўна-эратачная меладрама «Лэздз Чатэрлэй».

09.30 Тэніс. «Гейм», сэт і Матс». Часопіс.

10.00 Футбол. Моладзеўы фэст да 21 года ў Францы (Тулон). Групавы этап. Партугалья - Чылі.

11.15 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР.

12.15 Тэніс. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). Паўфінал.

14.00 Тэніс. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). Паўфінал.

15.30 Тэніс. «Гейм», сэт і Матс». Часопіс.

17.00 Футбол. Групавы этап. Аргентына - ААЭ. Прамая трансляцыя.

21.15 Футбол. Еўрапагалы.

21.30 Футбол. Еўрапагалы.

21.45 Футбол. Моладзеўы фэст да 21 года ў Францы (Тулон). Групавы этап. Аргентына - Египет. Прамая трансляцыя.

23.30 Тэніс. Турнір «Вялікага шалома».

Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). Паўфінал.

18.00 Аб'ектуў (навіны, 1 выданне).

18.10 Тыдзень з радыё «Свабода» (аналітичная праграма).

18.40 «Чацвергая сусветная вайна», дак. фільм, 2003 г., ЗША.

19.00 На колах «Атамабільны тэлечасопіс каналу «Нямецкая хвоя».

20.30 YoLife! (моладзеўская праграма).

21.00 Аб'ектуў (навіны, галоўнае выданне).

21.10 Невядомая Беларусь: «Святы на нашай вуліцы», дак. фільм, 2007 г., Беларусь.

23.35 «Мой свет ветраўдзіўся ў кузні», распартаж, 2008 г., Беларусь.

00.00 Аб'ектуў (навіны).

06.40 «Турысты». Камедыны серыял.

07.30 Фільм «Фантазіі Віснухіна». СССР, 1977.

09.35 «Л - вандоруцца».

10.00 «Крокі да поспеху».

10.55 «Мінск і мінчане».

11.30 «Каханне Маін». Камедыны серыял.

12.30 «Новыя падарожнікі дылетанта».

13.00 Фільм «Выкладанне чарадзея».

13.00 «Гадкае качаня».

13.00 «Дзядоўка».

7 ЧЭРВЕНЯ, НЯДЗЕЛЯ

06.40 Сямейны серыял «Мая мама - ветэрнай» (Германія).
08.20 Альманах «Дрэздэн».
08.50 Слова Мітрапаліта Фларэта на свята Святой Сем'і Гасподній.
09.00, 12.00, 14.25 Навіны.
09.05, 12.10 «Беларусь. Гісторыя Перамогі».
09.15 Арсенал.
09.40 Камедыйны серыял «Як сказаў дзяды» (ЗША).
10.05 Культурныя людзі.
10.40 У свеце матараў.
11.15 Хакей для ўсіх.
12.15 Народная камедыя «Белая Росыя» («беларусьфільм»).
13.55 Nota Bene.

14.35 Навіны рэгіёна.
14.55 Чэмпіянат свету па аўтагонках «Формула-1». Гран-пры Турцыі. Гонка. Прамая трансляцыя.
16.55 «Зорнія танцы». За кадрамі.
17.40 Суперлото.
18.40 Сямейная меладрама «Крылы Анёла» (Расія).
20.35 «Спорлатло 5 з 36». Забавляльнае шоў.
21.00 «Ганарана тыдня».
22.05 Рамантчная камедыя «Дзялчуньна з Джэрсі» (ЗША).

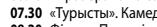
07.00 АНТ прадстаўляе: «Нядзельная раніца».
08.00, 09.00 Навіны.
09.05 Нядзельная пропаведзь.
09.20 «Чаславільная разам». Камедыйны серыял.
09.50 «Шалапутнія нататкі».
10.10 Пакуль усе дома.
11.00 Фазэнда.
11.35 «Разумніці і разумнікі».
12.20 АНТ прадстаўляе: «Ранішняя пошта».

12.45 «Зваротны адлік».
13.15 Камедыя «Чалавек з бульвара Капуцінаў».
15.00 «Вялікая розніца».
16.00 Нашы навіны.
16.15 Навіны спорту.
16.20 «Двойніты. Адзін лёс на дваіх».
17.25 «КВЗ». Прэм'ер-ліга.
19.10 АНТ прадстаўляе: «Рэкламная пайза».
20.00 Контуры.

21.05 АНТ прадстаўляе: «Дыханне планеты».

21.40 Фільм «Перапаненнае жыццё».

23.55 «Камедзі Клаб».

06.40 «Праверана на сабе».
07.30 «Турысты». Камедыйны серыял.
08.20 Фільм «На вулцы камоду вадзілі». СССР, 1978.
09.30 «Добры дзень, доктар!».
10.00 Відavoчнік прадстаўляе: самае смешнае.
10.55 «Вялікі сняданак».
11.30 «Каханне Маё». Камедыйны серыял.
12.30 «Аўтапанарама».
13.00 Фільм «Чацвертая планета». Расія, 1995г.
14.40 «Дарагая перадача».
15.10 «Культурнае жыццё».
15.40 «Прыўратныя гісторыі».
16.30 «24 гадзіны».
16.50 «Этраманія».
17.55 «Фантастычныя гісторыі».
19.00 «Аўтапанарама».
19.30 «Вызызень». Інфармацыйна-аналітычнае праграма.
20.30 Фільм «Яна чудоўная». ЗША-Францыя, 1997г.
22.25 «Спартыўны тыдзень».
22.45 «Сусветны бокс».
23.10 «Агенцтва «Залатая куля». Серыял. Заключны серыя.

08.10 Дабравест.
08.40 Mіr вашай хаце.
08.50 Бухта капітанau.
09.30 Наша піцёрачка.
10.00 Мультфільм.
10.20 Музычныя камедыя «Джэкс Вансміркін - амерыканец» (СССР). 1-я серыя.
11.30 Медычныя таемніцы.
12.00 Сезон ля дачы.
12.40 Пасоўванне+.
12.55 Жаночая ліга.
13.25 Баскетбол. Чэмпіянат Еўропы. Жанчыны. Беларусь - Ізраіль. Прамая трансляцыя.
15.15 Гаспадар.

15.45 Прэм'ера! «Прынці жабрак». Мультфільм (Вялікабрытанія).

16.40 Камедыйны серыял «Дурнушка Бэці» (ЗША). Заключны серыя.

18.15 Прэм'ера! Музычнае драма «Аўгуст Раш» (ЗША).

20.20 Тэлебарометр.

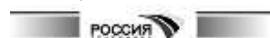
20.40 Экспедыцыя.

20.55 Хакей. НХЛ. Кубак Стэнлі. Фінал. 2-і матч.

22.50 «Правы чалавека».

23.05 Свая музыка.

23.30 Пасоўванне+.

07.00 «Уладар марыянетак». Документальны фільм.
07.40 Фільм «Чакаю і спадзяюся». 2-я серыя.
08.50 Фільм «Свістун». 1993 г.
10.10 «Смехапанарама».
11.00 Весткі.
11.10 «Сам сабе рабэйшэў».
12.00 Прэм'ера. «Лауцы душ. Сектанты». Документальны фільм.
13.05 Тэлесерыял «Каменская».
14.00 Весткі.

14.20 Музычны фільм «Выспа загінулых караблёў». 1987 г.
17.00 Прэм'ера. «Аншлаг і Кампанія».
19.00 Весткі тыдня.
20.05 «Спеціяльныя караспандэнты».
20.30 «Танцы з зоркамі». Сезон-2009.
23.05 Фільм «брэйк-пойнт».

07.40 Мультфільм.
08.00 Сέння.
08.15 «Дзікі свет».
08.45 «Іх нораві».
09.25 «Ямо дома».

10.00 Сέння.

10.20 «Праўратавальнік».

10.50 «Прафесія-рэлэцёр».

11.20 «Аўтарты».

11.55 «Дачы адказ».

13.00 Сέння.

13.25 «Чырвонея пахаванні».

14.15 Прыгодніцкая фантастыка «Таямніцы Бармудскага трыкутніка».

16.00 Сέння.

16.30 «Барыцьба за ўласнасць».

17.05 Дээткэтубы серыял «Закон і парадак. Злачыны намер».

19.00 «Сёння. Выніковая праграма».

19.50 «Чытасардзечнае прызнанне».

20.25 «Надзвычайнай эздарэнне. Агляд за тыдзенем».

20.55 «Галоўны герой».

22.00 Камедыйная драма «Тут паліца».

23.45 «Рускія не здаюцца».

20.00 «Асоба небіспечны».

09.30 Тэліс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.
10.00 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР. Літва - Румынія.
11.00 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР. Швецыя - Данія.
12.00 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР. Сербія - Аўстрый.

12.45 Аўтагонкі. Суперкубак Парш. Прамая трансляцыя.

13.30 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР. Швецыя - Данія.

14.30 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР.

15.30 Тэліс. Турнір «Вілікага шалома». Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). Мужчыны. Фінал. Часопіс. Прамая трансляцыя.

16.00 Веласпорт. Criterium du Dauphiné Libere (Францыя), 1-ы этап.

19.45 Мотаспорт па выхадных.

20.00 Футбол. Моладзевы фаст да 21 года ў Францыі (Туло). Групавы этап. Егіпет - Нідэрланды. Прамая трансляцыя.

21.45 Футбол. Кваліфікацыя да Кубка свету 2010 у ПАР.

22.45 Бокс. Падынак за тытул Чэмпіёна Еўропы у Германіі (Нойбрэндэнбург).

20.00 Тэліс. Турнір «Вілікага шалома». Адчынены чэмпіянат Францыі (Парыж). Мужчыны. Фінал.

01.00 Тэліс. «Гейм, сэт і Матс». Часопіс.

01.30 Мотаспорт па выхадных.

01.45 Футбол. Моладзевы фаст да 21 года ў Францыі (Туло). Групавы этап. Егіпет - Нідэрланды.

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ»; дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

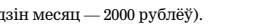
20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

18.15 «Ранч», серыял.

19.05 «Сабэль Альяндэ», дак. фільм.

20.00 «Бульбани», мультсерыял.

20.10 Форум (ток-шоу): Ці лёгка быць маладым?

21.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

21.20 «Гісторыя пад знакам Пагоні»: Ці існаваў старажытнарускі народ» (спазнавайшая праграма).

23.30 XIV фестываль песеннай паэзіі аўтарскай песні «Бардайская восень-2007»: выступ Змітру Вайцюшкевіча з «W-Z аркестрам».

00.00 Аб'ектуў (вынікі тыдня).

18.00 Прэс-экспрэс.

РЭФОРМЫ

ДРУГАЯ АНГЛІЙСКАЯ РЭВАЛЮЦІЯ

Алег НОВІКАЎ

26 мая ў інтэрв'ю газете «Guardian» Дэвід Камеран, лідер партыі торы — адназначны фаварыт наступных парламенцкіх выбараў, падтрымаў ідэю палітычнай рэформы ў краіне.

«За апошні год брытанцы сталі сведкамі круха двух самых старых сваіх інстытутаў — банкаўскай і палітычнай сістэмай», — надаўна горка падсумавала газета «The Independent».

З гэтым мінормным разюме цяжка не пагадзіцца. З начатку фінансавага крызісу City — банкаўскі цэнтр Лондана — на вачах губляе прэстыж і аўтарытэт. Банкіры сталі героямі народных анекдотаў і аб'ектамі жарту сатырыкаў. Ціпер прыйшла часра палітыкаў. Буйныя карупцыйныя скандалы, у якіх аказаўся ўцігнуты спікер ніжняй палаты, шакаваў краіну. Негатыўны ёў такі моцны, што размова ўжо не ідзе пра пазаразговою выбараў або больш жорсткую форму кантролю за растроўствамі публічных фондаў. Падданыя Яе Вялікасці хоочуць перамен — змянення ба-зовых прынцыпаў сучаснай палітычнай мадэлі Вялікабрытаніі.

«Брытанскі парламент — маці ўсіх парламентаў», — кажа старая прымаўка. Гэта праўда. Нават самы неадукаваны чалавек можа акрэсліць асноўныя прынцыпы палітычнай сістэмы Вялікабрытаніі. Па-першае, ёсць манарх, які выконвае прадстаўнічую функцыю. Па-другое, існуе парламент, у якім дэпутацкая большасць фармуе ўрад.

У прынцыпе, гэта сапраўды так, хоць механизм працы парламента і выбарчая сістэма змяніліся на працягу амаль дзесяці стагоддзяў. Спачатку гэта была рада буйных феадалаў пры каралі. Пасля падтрымання Вялікай хар্টы вольнасці сібры парламента па-

чалі абірацца. У 1295 годзе парламент падзяліў на палату лордаў і палату абшчынаў. Напрыклад, ад вёскі Сямрун з насельніцтвам сем чалавек у парламент аблісаліся два дэпутаты, што даваляла багацем за кошт банальнага подкупу выбаршчыкаў лётка атрымаць дэпутацкі мандат. Выбарчая ўчасткі кшталту Сямрун, якія называліся «гнілья месцы», былі ліквідаваныя дэйкуючымі славутыму Выбарчаму акту 1832 года. Гэта была першая парламенцкая рэформа, падчас якой выбарчае права змейлое буйнае і сцрэдняе буржуазіі, стала ўзаконівацца двухпартыйная сістэма: вігі трансфармаваліся ў лібералоў, торы, адпаведна, — у кансерватораў. Пасля быў уведзены

чала архаічная сістэма нарезыкі выбарчых участкаў. Напрыклад, ад вёскі Сямрун з насельніцтвам сем чалавек у парламент аблісаліся два дэпутаты, што даваляла багацем за кошт банальнага подкупу выбаршчыкаў лётка атрымаць дэпутацкі мандат. Выбарчая ўчасткі кшталту Сямрун, якія называліся «гнілья месцы», былі ліквідаваныя дэйкуючымі славутыму Выбарчаму акту 1832 года. Гэта была першая парламенцкая рэформа, падчас якой выбарчае права змейлое буйнае і сцрэдняе буржуазіі, стала ўзаконівацца двухпартыйная сістэма: вігі трансфармаваліся ў лібералоў, торы, адпаведна, — у кансерватораў. Пасля быў уведзены

прынцып агульнага галасавання, праўда, спачатку толькі для мужчын. У 1910 годзе лібералы скончылі кампетэнцыю палаты лордаў. У прыватнасці, пазбавілі яе права затрымліваць закон на трох сесіях, пасля чаго той аўтаматычна ўступаў у силу. Апошнія рэформы мелі месца ў 1999 годзе, калі пэрм забаранілі передаваць месцы ў палате па дынастычнаму прынцыпу (выключчнне зрабілі для 92 сем'яз).

Цяпер чакаюцца новыя глобальныя рэформы. Практычна кожнае саліднае выданне ў краіне стварыла рубрыку, дзе амбяркоўваючыя праекты рэформы. Сярод іх ёсьць вельмі радыкальныя: так, пропануеца, напрыклад, пакінуць цэнтральную юладу і перадаць як мага больш кампетэнцыі мясцовым камунам. Іх адміністрацыі, як сцвярджаюць аўтары канцепцій, змогуць: а) размяркоўваць грамадскія сродкі па больш справядліваму прынцыпу; б) кантраляваць маштабы выкладаў парніковых газаў у атмасферу (тэма кліматычных зменаў для брытанцаў — пытанне вельмі важнае, паколькі іх востраў можа стаць адной з першых ахвяр узняцца ўзроўню акіяну) — наступства глобальнага паяццлення). Аднак гэта хутчэй выглядае як утопія.

Вось асноўныя прылановыя па будучай рэформе, якія агучаныя ў ціпераційных дэбатах:

- Прынцып канстытуцый. Цяпер правілы дэйнайсці ўрада і парламента шмат у чым не працісцяны. Так, дату наступных выбараў прызначае прэм'ер. Натуральная, ён можа абвесіць іх у часе, калі яго партыя мае добры рэйтинг.
- Прапарцыянальная выбарчая сістэма. Зараз дэпутаты абраюцца па мажарытарным прынцыпу.
- Выбарчая сістэма, калі выбаршчык галасуе не за аднаго, а адразу за групу з двух-трох кандыдатаў, якія ў якасці дэпутатаў свае функцыі мяняюць па часе. Напрыклад,

адзін засядзе ў парламенце, другі займацца міжнароднай праблематыкай, трэці — ла-кальнымі пытаннямі на сваім выбарчым участку.

• Барацьба з такім наступствамі глобальнага капіталізму, як ізаляцыя асобы ад грамадства, што вядзе да абыякавасці да сусветных проблем, спажывецкай формулі жыцця. Гэта патрабуе, у сваю чаргу, пакінуць у руках дэяржавы і грамадства сістэму адкувачы, медычнай дапамогі, сістэму асноўных мэдыя.

• Дэмакратызацыя вядучых партый.

• Абмежаванне заробкаў для чыноўнікаў і дэпутатаў.

Якіх б практикі ні праноўваліся, відавочна, што ў выніку іх канкрэтная реалізацыя залежыць ад кансерватораў. Пры ўсім разыходзіцца падыходы. Брытанцы галасуюць па старой традыцыі: або за лібералысту, або за кансерватора, або за лібералаў. Як сведчаць аптымістычныя выбаршчыкаў, менавіта торы выиграваюць наступныя выбараў (напісана дата выбараў — 2010 год). Сам Камеран у згаданым вышэй артыкуле піша пра фармат магчымых рэформ наступнае: «Я лічу, што ў цэнтры новай палітыкі павінен быць радыкальны перадзел юлады. Улада павінна перайсці ад дэяржавы да грамадзян, ад ураду — да парламенту, ад Вайтхола (урадавы квартал у Лондане) — да камунаў. Ад Еўрасоюза — да Брытаніі, ад суддзізяў — да народу, ад блюрократу — да дэмакратыўнага. Праз дэнцралізацыю, пазрыстасць, давер мы можам зрабіць ўладу ў палітычнай эліце і перадаць яе людзям з вуліцы».

Самае цікавое, што тэзы Камерана шмат у чым падтвардаюць пункты перадвыбарчага Маніфеста лібералысту 1997 года, у выніку якіх тына на дзесяць гадоў прыйшлі да ўлады, і, натуральна, менавіта на іх большасць насельніцтва ўскладае адказнасць за ціпераційную крызісную ситуацыю.

Хаця ў адным ціпераційных торы і тагачасныя лібералысты дакладна разыходзяцца. Напрыканцы 90-х інтэрнэт быў яшчэ вельмі слабым. Тому Тоні Блэр (ён быў у 1997 годзе старшынёй лібералысткай партыі) у галаву не магла прыйсці ідэя Камерана. Зараз лідер торы пранапаў здымка пасяджэння парламенцкіх камітэтав, якія не пасяджаюць, і відлігаюць сінімі каштоўнай грошамі, і выкладаць тэяў відзакадры на інтэрнэт-ресурсе You Tube.

ЯНЫ ПРА НАС: ЗАМЕЖНАЯ ПРЕСА ПРА БЕЛАРУСЬ

У Беларусі разлічваюць на актыўізацыю эканамічнага супрацоўніцтва з ЕС. Некаторыя палітолагі сцвярджаюць, што Беларусь мае надзею мадэрнізаціі свой індустрыяльныя сектары, выкарыстоўваючы еўрапейскую тэхнологію і прынцыпавыя заходнія інвестыцыі. Аднак у такім выпадку Еўропа можа ўцігніць Беларусь у сферу сваіх ініцыятываў. Міжтым, Лукашэнка пакуль не здолеў знайсці разумны баланс паміж заходнім і ўсходнімі кампанентамі сваёй палітыкі. Ні для каго не сакрэт, што інтэрэсы Расіі і ЕС часам дыяметральна супраціўлівы і ісціблішменту Беларусі раней ці пазней давідзеца рабіць выбар на карысць таго ці іншага накірунку.

«FinTimes» (Расія)

Нацияка прадказаць, што хутчэй ўся прагрэс-тунавая грамадскасць хорам пачне праслаўляць Бацьку як самага вялікага дэмакрата і

ліберала, адукаванага аўтакрату. Пабачыце, што гуманістычнай інтелігенцыі пачне марыць пра то, каб Лукашэнка, якога на Захадзе пачнуць называць дэмократам, стаў прэзідэнтам Расіі. Хаця за апошнія гады яго рэжым аблісалісь на змяніўся. Усе гэтыя дзіўныя палітычныя трансфармацыі сталі вынікам палітычнай паразы пушніскага рэжыму ў Грузіі. Заходнія стратэгі прыйшли да думкі, што пушніскія чэкісты не здольныя кантроліраваць сітуацыю. Каб не рэзыгаваць і не атрымаць дастабілізацыю, давідзеца наўбояўшіхся часткі браціў пад непасрэднай кантроль. Пачалі з Беларусці — працэс пайшоў. Які парадак сяліцца на гэтым? Аднак у Беларусі — недалёкай будучыні пад цвёрдым кіраўніцтвам Бацькі прасавецкая Беларусь мае большыя шансы аказацца прынятай у ЕС і НАТО, чым хаатычная Украіна.

АПН (Расія)

Прычына праблемы (расійска-беларускія гандлёвые войны) — у эканамічнай палітыцы Беларусі. Беларускія прадпрыемствы, якія атрымліваюць субсіды і праферэнцыі, маюць магчымасць дэмпінгаваць на расійскім рынку, выклікаючы лагічнае незадавальненне мясцовых калег. Другая прычына абмежавання на шляху беларускіх прадуктаў у Расію — гэта нежаданне Беларусі прадаваць долі расійскому капіталу. Створаючы праблемы для імпарту беларускага малака, Расія штурхе беларусь да думкі, што агдянданне капіталу непазбежнае. Аднак лозунг «прападъемства» ні прадавацца» — яшчэ адна з прыкметаў эканамічнай палітыкі Александра Лукашэнкі.

«Независимая газета» (Расія)

Мінск бярэ ўдзел у праекце ЕС, антырасійскі

Па-сунасці, размова ідзе пра стварэнне новага санітарнага кардону вакол нашай краіны. Лукашэнка шукае алібі для змены зневешнепалітычнага курсу сваёй краіны. У якісі такога ён не знайшоў нічога лепшага, чым смешныя аўбінаўчаны ў выскрымінацыі беларускі тавары на расійскім рынку. Можа, Бацька лічыць, што беларускія тавары патрабныя на рынках краін EC? (...) З Лукашэнкам усе ўжо зразумела. Яго «раман» з Вяліканаціяна драмантургіе, што дзеля падтрымкі сваёгага рэжыму ён гатовы прадаць родзіму катапілкам. Аднак галоўнае пытанне для нашай краіны — ў тым, што сэрэд апазыціі мінскаму рэжыму ніяма лідэр, якія маюць працэсійскія сантыменты. Калі ціперація дынаміка захаваеца, асабільныя розніцы паміж Лукашэнкам і беларускай апазыцыяй, якая корміцца на Захадзе, не будзе.

«Сёдня.Ру» (Расія)

ЗАМЕЖЖА

20

▼ МІЖНАРОДНЫЯ НАВІНЫ

РАСІЯ. СТВАРАЕЦЦА ПАРТЫЯ ЛІПАВЫХ КАМУНІСТАЎ

У той час, як у Беларусі камуністы спляшаюцца пазбавіцца іміджу партыі марксіст-лінійці, у суседняй Расіі сітуацыя іншага. Паколькі КПРФ Генадзь Зюганава захоўвае брэнд галоўнай партыі апазыцыі, слова «камуніст» мае попыт на электральныя рынкі. Натуральна, Крэмль час ад часу стварае фіктыўныя партыі, каб адцягнуць ад КПРФ частку галасу прыхільнікаў левых поглядаў. Так, у мінульшы выходчы ю Маскве абвясціла пра сваё нараджэнне партыя «Камуністы Расіі» (КР), старшыней якой абрали Констанціна Жукава. Працэс нараджэння партыі сабраў шмат журналістаў. Аднак прыйшлі яны толькі для таго, каб задаць кіраўнікам расійскіх камуністіў адно пытанне: ці ваша партыя праект Крамлі? Таварыш Жукай радыкальна адмаўляўся прызнаць сябе марыяніяткай Путіна—Мядведзеўа, выкаристоўваючы пры этым радыкальную камуністычную рыторыку. Аднак у аргументы Жукава мала хто павернуў. Сам Жукай — заможны бизнесмен, уладальнік паходнай кампаніі на Камчатцы. Большасць дэлегатаў — яўна нанятыя за гроши студэнты. Праўда, не выключана, што стварэнне КР замовілі лідэр «Справядлівай Расіі», якія зараз намагаюцца стаць галоўнай партыяй левай алтэрнатывы да адзінароўса.

ІСПАНІЯ. ЕТА БУДЗЕ ДУМАЦЬ ДА ВОСЕНІ

Даўца за незалежнасць Краіны Баскай вайсковымі сродкамі, дали інтэр'ю газете «Gara». Яны заявілі, што нягледзячы на апошнюю рэпрэсіі праціўнікі вайну з Мадрыдам і на пачатку восені, па выніках цяперашніх палемік ўнутры арганізацій, праціўнікі новую тактыку барацца з незалежнасцю Краіны. Страна стратэгіі, безумоўна, звязаная з апошнім зменамі канфігурацыі палітычных сіл у Краіне Баскай. Пасля выбараў у сакавіку ўрад аўтаноміі ўпершыню за тыцькі гадзін пачаў спрабаўляць вобраз нацыяналістаў. Сектар грамадства, які падтрымліў ЕТА, раскалоўся. Другім моцным ударам па пазіцыях прыхільнікаў ЕТА стаў поспех левай нацыяналістичнай партыі «Arala», якая выступае за прыўненне тэрорызму, які скроў дасягнення незалежнасці. Сыходзчы з лекскікону заліція барацьбы ЕТА, думаючы, што іх новая праграма наўбяд щырокаў шырокую падтрымку. Так, цяперашні ўрад аўтаноміі яны называюць «урадам іспанскіх фашыстў», хаця сці сацыялісты былі забаронены членамі дыктатуры Франка. Міністру ўнутраных спраў Іспаніі называў заяву ЕТА «бессансоўнай». Па яго словам, адзінае, што ён можа сказаць, гаварылася ім і раней: ЕТА павінна скласці зброю.

ЗША. У СТАЛІЦЫ КУ-КЛУКС-КЛАНА БУДЗЕ ЧАРНАСКУРЫ МЭР

Іронія гісторыі. Іншыя словаў цяжка знайсці для хартастыкі вынікуў выбараў у горадзе Філадэльфія (штат Місісіпі). Філадэльфія з насельніцтвам некалькі тысяч чалавек дойдуць час лічылася цэнтрам расістай. Менавіта тут у 1967 годзе мела месца адно з самых крызвыяў злачынстваў на расавай глебе ў гісторыі ЗША. Сабры арганізацыі Ку-клукс-клан забілі двух чарнаскурых падлецоў і белага студэнта, які прыехаў у Філадэльфію абараніць грамадзянскія права афраамерыканцаў. Тада падзея лягла ў аснову сюжэта вядомага фільма Алана Паркера «Mincicini ў агі». І вось зараз унукі тых расістай абрали гарадскім галавою чарнаскурага палітика — 53-гадовага Джэймса Юнга. Па прафесіі ён пастар. На думку пераможца, яго трымуф не быў бы магчымісі без перамогі Барака Абамы ў мінульты годзе. Высокая папулярнасць першага чарнаскурага прадзінта Штатаў, здаецца, дапамагла Юнгу. Треба дадаць, што 60 працэнтаў гараджан Філадэльфіі — белыя.

КУБА. ДЭПАРТАВАНЫ ДЫПЛАМАТЫ

Кубінскі ўрад запатрабаваў ад чатырох супрацоўніку Іспанскай амбасады неадкладна пакінуць краіну. Па словах кубінскай МЗС, усе яны — тайнія агенты іспанскай разведкі. Мадрыд нечакана мяркі адрэагаваў на ўнічыкі Гаваны. Прадстаўнік іспанскага дыпламатычнага ведомства назаў інцыдэнт нармальнай зменай персаналу пасольства. Міжтым, правая іспанская газета «El Mundo» змясціла артыкул, у якім пішацца, што ўсе высланыя з Выспы Свабоды агенты працаўвалі на службу СНІ, якая зямлеаеца барацьбой з актывістамі баскскай тэрарыстычнай групой ЕТА. На Кубе супрацоўнікі специзлужб выконвалі місію нагляду за баскскай грамадой. Акрамя таго, падчас дыктатуры Франка Гавана ахвотна давала палітычныя прытулкі сябрам групавак, якія змагаліся з дыктатурай. Па дадзеных Мадрыда, цяпер на востраве жыве каля 30 актыўістаў ЕТА.

ВЕНЕСУЭЛА. ВЯДОМАМУ ЛІТАРАТАРУ ЗАГАДАЛІ ЛЮБІЦЬ ЧАВЕСА

Альвара Варгас Ллоса — адзін з самых славутых пісьменнікоў сучасніц, які бы затрыманы ў аэропорце Каракаса падчас пашпартнага кантролю. Яго аднялі з усобы пакой на працягу трох гадзін за чытальні пакінці пра палітычную сітуацыю ў краіне. Сэнт-лекцыі: літаратур павінен устрымаваць ад спроб умяшання ў палітычныя працы. Варгас Ллоса, які прыбыў у Венесуэлу для дзедзелу ў канферэнцыі супраць беднасці, сірэйцаў даўшы ў палітычную пазіцыю адносна рэжыму Чавеса. Яго лічыў адным з ідзінных лідероў лініі амэрыканскага пібліцізму. Акрамя таго, падчас дыктатуры Франка Гавана ахвотна давала палітычныя прытулкі сябрам групавак, якія змагаліся з дыктатурай. Гавана назаў Ллоса правакатарам. Праўда з літараторам яшчэ мяркі аблішиліся: у мінульты годзе іншага вядомага антыкамуніста, заснавальніка «Салідарнасці» Леха Валенсу памежнікі нават не выпусцілі з аэрадрома. Адразу адправілі дахаты.

► НАЦЫЯ

МАЛДАЎСКІЯ, РУМЫНСКІЯ, САВЕЦКІЯ

Апошнія падзеі ў Малдове, а менавіта моладзевыя пратэсты за ўваходжанне краіны ў склад Румыніі, зноў актуалізавалі пытанне нацыянальнай ідэнтычнасці малдаван. Пра палеміку на гэты конт у кантэксце агульнай сітуацыі ў Малдове журналіст «НЧ» Алег Новікаў размаўляе з Наташай Сіняевай, праваабаронцу з Кішынёва.

— *Гледзячы з Беларусі цяжка зразумець логіку паводзін малдаўскіх школьнікаў і студэнтаў, якія, з аднаго боку, называюць сябе патрыётамі, з другога — патрабуюць інкарпацыі ў склад іншай дзяржавы.*

— Праблема сапраўды парадакальная, таму што Малдова мае сваю дзяржаўную традыцыю. Аднак пасля атрымання незалежнасці краіна сутыкнулася з праблемай ідэнтычнасці ў новых умовах. Амерыканскі палітолог Чарльз Кінг пазваў Малдову «адзінамі ўзаемаўскім краем, дзе асновы нацыянальнай ідэнтычнасці дасюль застаюцца спрочнымі». Можам гаварыць як мінімум пра трох малдайлі малдаўскіх ідэнтычнасці, хаця з улікам прысутнасці розных меншасціў, думаю, што такіх малдэляў значна больш. Такім чынам, частка насельніцтва лічыць сябе румынамі, другая — малдаванамі, трэцяя — савецкімі малдаванамі.

— *Якія галоўныя аргументы ў прыхільнікаў канцепцыі «малдаване — гэта румыны».*

— Панраманізм абавіраеца на моўнае адзінства румын і малдован, на агульнае гісторычнае і этнічнае паходжанне насельніцтва Малдовы і Румыніі. Ужо ў VI стагоддзі прапрамынскія плямёны мелі позытывныя элементы дзяржаўнага ладу. А потым, як сцвярджаюць панраманісты, адбылася катасць. У 1812 годзе малдаўская частка румыніі была адарвана ад Масі-Румыніі ў выніку чарговай расійска-турэцкай вайны і ўайшвала ў склад Расійскай імперыі. Рымейк меў месца ў 1940 годзе, калі савецкія войскі акупавалі край.

Слабыя месцы міфу панраманізму наступныя: на пачатак XIX стагоддзя, кажучы словамі аднаго з малдаўскіх гісторыкаў, «адзінага румынскага народнага цела» не існавала, паколькі адсунтнічала румынская ідэнтычнасць. Існавалі асобынныя правінцыі — Валахія і Малдова (не блытаць з Бессарабіяй). Ідэнтычнасць «мы — румыны» з'явілася толькі ў другой палове XIX стагоддзя, калі тыя правінцыі аўтэнталі і стварылі дзяржаву Румынію.

Агульная этнічнасць вытокі не ўніфікава. Аднак Бессарабія не бывае, калі яна хадзела інтэграваць Малдову ў імперию. Адсюль і настальгія. Так іх іншак, на момант распаду СССР прасад-

фармавання ідэнтычнасці румыніі, пашыла іншымі шляхам. На мясцовую палітычную культуру больш паўплывалі палітычныя фракцыі у Расійскай імперыі.

— *Якое месца ў міфалогіі кішынёўскіх малдаван займае мова?*

— Каласальнае. Па-сунтасці, гэта ідзінае, што звязае румыніі з малдован, якія фактычна два стагоддзі жылі ў розных культурных прававых, палітычных карадынатах. Мова выступае як ключавы элемент ідэнтычнасці. Тому панраманісты ставяць пад сумнів існаванне асобнай малдаўскай мовы, папулярызуючы румынскую літаратурную мову, змагаючы за чысціню мовы. Пры такім падхадзе мова — не толькі сродак камунікацыі, аднак і сродак выяўлення ідэнтычнасці. Як кожа лідар Румынскага хрысціянска-дэмакратычнага фронту (галоўнай прадумынскай партыі), «пытанне мовы не можа разглядацца асобна ад румынскага пагонія». Гіпербализацыя моўнага чыніка прывяла да цікавай палемікі. Ці мова можа быць сродкам нацыянальнай ідэнтычнасці? У Бельгіі і Швейцарыі (шматнацыянальныя краіны, якія Малдову) мова — толькі адзін з элементаў ідэнтычнасці. Якія лідэр Румынскага хрысціянска-дэмакратычнага фронту, якія падхадзяць да панраманізму, не саюзічныя.

— *Наколькі папулярная ідэя ўніфікацыі?*

— Трабода признаць, што панраманісты разглядаюць мову як шматэтнічны рэгіён, выступаючы за дыялог культур, за малдэль «палітычнай нацыі», што, на нашу думку, спрыяе развіццю грамадзянскай свядомасці. Аднак нават самыя вялікія энтузіясты малдаўскага прапекту прызываюць, што колькасць яго прыхільнікаў ўзросту малдован не больш за 20 працэнтаў. Гэта яшча адзін парадок: 78 працэнтаў малдован, па выніках альгантнія, сірэйцаў, якія падхадзяць да Румыніі, аднак малдаўскім нацыяналістамі пры гэтым сябе не лічачы. У любым выпадку, на цяперашні момант уніфікацыя не пасыпала.

— *Якія базавыя ідэі ў савецкіх малдаван?*

— Вельмі простыя. Працэс мадэрнізацыі краю адбываўся менавіта ў часы СССР. Дарэчы, іншага выйсця ў Маскву не было, калі яна хадзела інтэграваць Малдову ў імперию. Адсюль і настальгія. Так іх іншак, на момант распаду СССР прасад-

векія сантыменты былі вельмі мондныя. Цікава, што яны характарызуюць не толькі для старых, аднак частковы для маладых людзей, якія ад бацькоў перанялі міф пра краіну, дзе не было беспрацоўя, дзе адукацыя была бясплатнай, дзе больш-менш вырашалася праблема жыцця. Асобнай катэгорыяй прыхільнікі Румыніі — нацыянальныя меншасці. Яны ідэалізујуць савецкую інтэрнацыональную палітыку, паколькі баяцца экспансіі румынскага нацыяналізму. Праўда, апошнім часам у гэтым лагеры відавочны раскол. Частка савецкіх малдован пачынае ідэалізаваць цяперашні палітычны рэгіён, а іншыя — дзяржаву савецкімі людзьмі.

— *Нарэшце, засталіся малдаўскія малдованы...*

— Малдаўскі нацыяналізм базіруеца на гісторыі малдаўскай дзяржавы, якую існавала ў сярэднявеччы. Малдовіністы спрабуюць звязаць гістарычную спецыфіку краю, які не падобны на Расію і Румынію. Яны спрабуюць абараніць тэзіс пра то, што ў часы знаходжання ў складзе Расіі і Румыніі край захоўваў свою адметнасць, а яго жыхары мелі сваю ідэнтычнасць. Для нас, правааборонцу, вельмі важна, што малдовіністы разглядаюць малдову як шматэтнічны рэгіён, выступаючы за дыялог культур, за малдэль «палітычнай нацыі», што, на нашу думку, спрыяе развіццю грамадзянскай свядомасці. Аднак нават самыя вялікія энтузіясты малдаўскага прапекту прызываюць, што колькасць яго прыхільнікаў ўзросту малдован не больш за 20 працэнтаў. Гэта яшча адзін парадок: 78 працэнтаў малдован, па выніках альгантнія, сірэйцаў, якія падхадзяць да Румыніі, аднак малдаўскім нацыяналістамі пры гэтым сябе не лічачы. У любым выпадку, на цяперашні момант уніфікацыя не пасыпала.

▶ СВЯТА

ПАМІЖ МІНСКАМ і ПИНСКАМ

З ГІСТОРЫІ ШВЕДСКА-БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ

Алесь ГІНЗБУРГ, Ева ВАЙТОЎСКАЯ

Швецыя ў нечым падобная да Беларусі, і, відаць, гэтым можна патлумачыць інтэнсіўную культурную стасункі, якія звязваюць дзве дзяржавы. Плённасць жа гэтых стасункаў, я думаю, можна патлумачыць тым, што існуюць рэчы, у якіх краіны непадобныя. Горы і мора. У Швеціі яны ёсць. Я думаю, уся справа ў гарах і моры.

Традыцыйнае ўжо мерапрыемства — Дні культуры Швеціі ў Беларусі, як заўсёды, тримаецца на трох кітках: літаратура, кіно, музыка. І калі два апошнія віды шведскага мастацтва чакаюць беларусаў у чэрвень, май шведы зрабілі літаратурным. З 20 па 23 мая мелі месца шведска-беларускія літаратурныя дні. У межах даволі разнапланавых мерапрыемстваў перад гледачамі выступілі беларусы Анатоль Вярцінскі, Андрэй Хадановіч, Алесь Разанаў, Людміла Рублеўская, Валярына Кустава і шведы Мікаэль Ніемі, Петэр Фройдберг Іллінг, Андрэас Матсан і Аніка Нурулін, Улін Сігір ды рухавік культурнага абмену паміж нацыямі — шведа-беларус Дэмітры Плакс. Былі прэзентаваныя кнігі «Сучаснае шведскае апавяданне» выдавецтва «Галія» і «Трыцаць тэкстаў» (бібліятэчка часопіса «Дзеяслоў») Дэмітрыя Плакса.

З Плакса, уласна, усё і пачалося.

Паміж выявай і гукам

(Ева Вайтоўская)

20 мая ў Музеі М. Багдановіча супрацоўнік беларускай рэдакцыі «Шведскага радыё» перакладчык Дэмітры Плакса выступіў як аўтар беларускамоўнай пазіцыі. Усім, хто завайтаў на прэзентацыю, было абыццяна паказаць верши, «незвычайнікі» нават у святыя найноўшых эксперыменту творчай моладзі». І «паказаць» тут — не проста сучасны літаратурны слэнг у значенні «прачытаць на вечарыне». У густоўным, квадратным па фармаце выданні звычайна пазіцыя спалучаеца з фота, графікай, візуальнай пазіцыяй. Зіруны — і сапраўды люба-дорага. Але падчас прэзентацыі Дэмітрыя найперш слухаў. І гэта выявілася іншым вымярэннем яго кнігі. На адпаведнае ўспрыманіе наладжвала музычнае афармленне вечарыны — гурт «Drum Ecstasy» з яго барабаннай феерый.

Прыемны сам па сабе, творчы вечар, аднак, не прынёс нікіх адкрыццяў у беларускую літаратуру. Паводле яго беларускіх вершаў (раней ён быў вядомы як адно рускамоўны пазіт), Дэмітры Плакс — стандартны пазіт беларускага вершава авангарду. Наўбліжэйшым яму па духу ёсць, відаць, Арцём Кавалеўскі з яго зборнікам вершаў «Адмы СЛО-

Шведскі амбасадар Стэфан Эрыксан

ВІЯ ГУЛІНІ». У галоўным мастацкім прыёме паэта — нанізванні сугучных слоў — прасочваеца радасць неафіта беларускай пазіцыі: здаецца, што Дэмітры наўмысна сабраў самыя знакамітвыя рыфмы і прыёмы славянскага вершавання: «Ніяма і нема капитана Нема», «турботы залишнія боты» («пакдовы выпадковыя» і асабліва «без сонца бісконца») — усё гэта або ўжо недзе было, або наўпрост — паэтычныя штампы. Але абалінілася вершаў Плакса ў тым, што аўтар пра гэта не здагадаеца, аранжыруючы старыя песні ў абсалютна новай танальніцце. Ён падаэрэнне, што Плакс складае тэксты для беларускага рэгіёна: «...цаглянім шляхам вузкім паміж рускім і ляхам заўжды са страхам».

Галоўная рыса пазіцыі Плакса — спалучэнне ёўстарандарту і беларускага каларыту. Аўтар, добра знаёмы са шведскай і беларускай паэтычнымі традыцыямі, сведома ці не, скамбінаваў іх. І ў Швеціі, і ў Беларусі «Трыцаць тэкстаў» (бібліятэчка часопіса «Дзеяслоў») Дэмітрыя Плакса.

З Плакса, уласна, усё і пачалося.

Паміж выявай і гукам

(Алесь Гінзбург)

21 мая пачалося для ўдзельнікаў літаратурных дзён з камернага мерапрыемства — «круглага стала» па амбене досведам паміж шведскім і беларускім літаратарамі. Мадэртар — Андрэй Хадановіч — задаў тэму: «Аднойчы, наручу ўзімлілі з літаратурнай канферэнцыі ў Амстэ́рдаме, я заўжалі, што я ў асноўным гавару пра «правы чалавека» (*human rights*), а мае заходнія — пра «футарскія права» (*copyrights*). Прапануя высыветліць, у чым пальгаюць асаблівасці існавання літаратара на Захадзе і ў Беларусі?» І літаратары ахвотна пачалі амбіяркоўваць. Уладзімір Арлоў патаваў шведскіх літаратараў гісторыямі, як у 1980-я специлужбы аўбінаўчавалі яго ва ўтрымліні дома лякарні падпольных абортав, як з яго кнігамі, выдадзенымі ўжо ў 1990-я, напрапаравала цензура. Пісьменнік Мікаэль Ніемі зразгаваў на гэтыя аповеды так: «Не думайце, што на Захадзе няма цэнзуры. Яна папросту хаваеца пад законы рынку. Пераклад

майго рамана на англійскую мову выйшаў у ЗША і Вялікабрытаніі. Гэта быў вельмі розны кнігі, бо ў ЗША выданнем займалася маленькае незалежнае выдавецтва, якое могло дазволіць сабе што заўгодна. А брытанскіе выдавецтва было монстральным паліграфіі. Яны друкавалі вільнізы наклад, і таму я быў змушаны пагадзіцца, каб з перакладу выкінуці грубыя, «непрыстойныя» слова і сцэны».

Літаратарык і крытык Людміла Рублеўская дэялілася досведам папулярызацыі беларускай літаратуры на старонках выдання «Беларусь сегодня»: «Магімета — зрабіць сучасную беларускую літаратуру больш актуальнай, прывабіцца да яе чытчы. Не сакрэт: «сваё — маргінальнае». Беларускае для беларуса не можа быць добрым. На жаль, мае выслік амаль марнага. Я пыталаася ў блізкіх экараў і прадаўцоў у кнігарнях. Так, пасля маіх рэцензій познанія цікалася да кніг і аўтараў з'ўзілецца, але не вілікай і непрэціглай»... Дэмітры Плакс, медыму паміж Швеціяй і Беларуссю ў галіне літаратуры, падзяліўся сваімі назіраннямі: «У Швеціі — наадварот, поспех літаратуры наўпраст залежыць ад крэтыкі. Дзяржава цэнтралізавана закупілею наклады самых значных па водгуту спецыялістай кніг». Мас пераклады Данііла Хармса на шведскую мову спачатку амаль не заўажылі. Але на пакрынцы года кніга трапіла ў рэйтинг саліднай газеты — і ўжо праз тры гадзіны пасля таго, як газета трапіла ў шапкі, у выдавецтва патэлэфанаў з міністэрства культуры і замовілі 600 асобнікаў для бібліятэк Швеціі...

Паміж Карлсанам

і Эрыксанам

(Ева Вайтоўская)

Увечары 21 мая адбылася вялікая вечарына шведскай і беларускай літаратуры ў Акадэміі мастацтваў. Па яе выніках можна сказаць адно: калі ў наступным годзе ад Швеціі на «Еўрабачанне» падзеі амбасадар Швеціі ў Беларусі Стэфан Эрыксан, у яго будучы ўсе шанцы калі не занічы першыя месцы, то, прынамсі, атрымашь найвышэйшыя беларускія ўзнагароды. Но Стэфан Эрыксан — другі паводле папулярызацыі грамадзянін скандинавскіх краін ў Мінску пасля Аляксандра Рыбака. Найперш тому, што, у адзінственні ад спевака з Нарвегіі, Эрыксан выдатна размалывае па-беларуску.

Ужо на вечарыне пазіцыі Дэмітрыя Плакса ў паветры лунала нешта не то. Выступуны выходзілі прывітаць паэта з новай кнігай, але віншавалі чамусыці не яго, а Стэфана Эрыксана. Гэсці з прымесніцтвом смакавалі поўныя яго туугл тут з усімі «надзвычайнімі і падўнамоццямі». Хтосьці, агаварыўшыся, назіралі Эрыксана «Яго Вялікасцю». Потым нехта яшчэ — ужо наўмысна — «Яго Вялікасцю». Трэба аддаць належнае сціпласці і мужнасці дышламата, яму ўдавалася годна прыманыць усю гэту «сансані», якая пачынала ўжо ператварацца ў камедыню.

Хваласпевы на адрас Эрыксана дасцягнулі апагею ў вялікай залі Акадэміі мастацтваў. Анатоль Вярцінскі прысыцяў спадару Эрыксану верш. Алесь Разанаў падарыў спадару Эрыксану кнігу. Калі ж на сцену вышла Валярына Кустава, зала канчатковая зразумела, што ў выступуна ў саўтэне Стэфана Эрыксана ўсё дамоўшы. Траўба аддаца падзеі на сцене: амаль марнага. Я пыталаася ўзімлілі з літаратуры і прадаўцоў у кнігарнях. Так, пасля маіх рэцензій познанія цікалася да кніг і аўтараў з'ўзілецца, але не вілікай і непрэціглай»... Дэмітры Плакс, медыму паміж Швеціяй і Беларуссю ў галіне літаратуры, падзяліўся сваімі назіраннямі: «У Швеціі — наадварот, поспех літаратуры наўпраст залежыць ад крэтыкі. Дзяржава цэнтралізавана закупілею наклады самых значных па водгуту спецыялістай кніг». Мас пераклады Данііла Хармса на шведскую мову спачатку амаль не заўажылі. Але на пакрынцы года кніга трапіла ў рэйтинг саліднай газеты — і ўжо праз тры гадзіны пасля таго, як газета трапіла ў шапкі, у выдавецтва патэлэфанаў з міністэрства культуры і замовілі 600 асобнікаў для бібліятэк Швеціі...

Але ўвечары 21 мая ўдзячнасць беларусаў шведу за выдатную працу наўпраст межавала з абсурдам. На гэтым фоне шведскія літаратары выявіліся адзінмі, хто быў не ў курсе, кім ёсць для беларусаў іх пасол, і таму не паспелі падрыхтаваць яму камплементаў, а проста выступілі. Перад публікай.

Паміж Вітулай і Пнампенем

(Алесь Гінзбург)

У падарожнай кніжцы «Усё, што вы хацелі ведаць пра Швецыю» раздел «літаратура» прысвячаны амаль выключна Астрыд Ліндгрэн. Але адзін з удзельнікаў шведска-беларускіх чытанняў прысутны ў кнізе на значна больш круглым для пісьменніка ўзроўні — на ўзроўні цытаты. Раздзел «Музыка» ў гэтым кнізе называеца «Папулярная музыка ў Швецыі» — перыфразам назывы самага вядомага рамана Мікаэля Ніемі «Папулярная музыка з Вітулы». Перакладзеная на 31 мову свету, гэта книга вядомая беларускай моладзі ў рускім перакладзе. Некаторыя беларусы прыйшли на вечарыну дзесяці таго, каб на свае вочы пабачыць куміра.

Напісаўшы гісторыю свайго дзяцінства ў запыті Богам містечку Паяля, Ніемі прачнуўся знакамітым. Ён не дазваляе перакладчыкам мяніць фінскія слова, што трапляюцца ў шведскім тэксле, — гэта для яго даніна павагі свайму народу — турнідальскім фінаў, аднай з найменшасці ў Швеціі. Самым вялікім падарункам аднавіяскойкам ад Ніемі было... слова «Вітула» на вокладцы. Па-фінску янозначае жаночыя палавы орган, чаго ў астматій Швеція не разумеюць. Гэта роўальная назва мясцовасці на мяжы з Фінляндыйя. Яе жыхары спараду пачываюць як «адтуль» (у нас кажуць «Засранко») і ўсімі сіламі спрабуюць з'ехаць пададзей ад праклятый радзімы. Пачаўшы гаварыць пра комплекс свайго нарада адкрыта, Ніемі прымусіў яго пасміцца ў шведскія ўзроўні — і такім чынам прадаўлець комплекс. Даўшы, там ёсць пра што пачынтаць беларусам. «Дзякую, вы вельмі цярпіўшы народ», — сказаў Ніемі гледачам, якія трэцім разу без антракту сядзелі ў залі.

Жаночую пазіцыю Швеційскай прадставіў адна з кіраўніц Шведскага саюза пісьменнікаў Улін Сігір... поп-выкананца Аніка Нурулін, якая ў 2007 годзе атрымала ў Швеціі музычную прэмію (*Grammis*) як аўтар найлепшых тэкстаў песьні. Выступ поп-спявачкі на папулярызацый шведскай мовы, шведскай літаратуры ў Беларусі. Хрызантэмычна постана спадара пасла, бяспрочна, цэнтральная ў поспеху гэты папулярызацыі.

чым поп-спявачка) заспяўала дзве прыгожыя і сумныя балады пра жаночную долю, чым скарыла мінскую публіку.

Петэр Фродберг Ідлінг дэбютаў у 2006 годзе з дакументальнай-мастакткі раманам «Усмешка Пол Пота». Гэта книга пра самыя страшныя гады ў гісторыі Камбоджы, калі ў часы камуністычнага рэжыму загінула траціна насе́льніцтва краіны. Урывак гэтай прозы (як і творы іншых шведскіх удзельнікаў, яе пераклаў Дэмітры Плакс, а агульна па-беларуску акторка Алена Іван-

ніка) стаў самым змрочным акцэнтам вечара.

Паміж IKEA і «Пінскдрэвам»

(Ева Вайтоўская)

Але асноўная літаратурная падзея разгромілася 22-23 мая ў Пінску. Раней, дарэчы, дні шведска-беларускай літаратуры праходзілі толькі там, не выкладаючы асаблівага разанансу ў стаўцы. Для шведскіх літаратаў паездка ў Пінск цікавая тым, што горад звязаны з імем Карла XII. Маўляў, пад-

час Паўночнай вайны, забраўшыся на дах езуіцкага сабору ў Пінску, той агледзеў балоты, што цігнуліся да далягліду за Прывілію, і прамовіў: «Гут мае смердъ». Але не памёр, а абраўав горад і пайшоў на поўдзень, у кірунку Палтавы. Мінула трох стагоддзяў, шведы нясуць у Пінск не меч, але мір.

У Швейцарыі вынайшлі саме цікавае літаратурнае спаборніцтва ў свеце — Нобелеўскую прэмію; заканамерна, што самае азартнае літаратурнае шоу Беларусі таксама звязана са Швейцарыяй. Конкурс іонацкай пазіціі (арганізаторы

— НГА «Калегіум»), пераможца якога атрымлівае паездку ў Швейцарыю, ужо катары год ставіць на вушы ўесь раён. Вершы на Піншчыне ператварыліся ў від спорту. Дзіг'чатац (а ва ўзросце з 15 да 18 год вершы пішучы зблішчага паненкі) маці ўбіраюць на чытані, як на першы баль. На виступе дацца максімум 4 хвіліны — проста як на сламе. У ход ідуць абалічныя ўсмешкі і музычнае суправаджэнне. У залі сядзіць сурое журы, інтрыга трывамецца да самага канца. Пераможца вішчыць ад радасці, «праклятыя

пазкткі» не тояць рыданняў. Сёлета ў конкурсе ўзялі ўдзел рэкордная колькасць юных талентаў — 42, задачай якіх было раскрыць у творах тему Радзімы і тэму ВАВ.

Адметнасць Дэён культуры Швейцарыі-2009 годзе было тое, што насыстэрч мерапрыемству ўпершыню пашылі гарадскія ўлады. Частка літаратурных заходаў адбывалася ў Палескім драматычным тэатры, беларускім і шведскім пастрам паказалі пінскі лядовы палац і юных хакеістаў, прадпрыемства «Пінскдрэў» і тыя балоты, якія напужалі караля Карла XII.

ПАЗІЦЫЯ

РОДНАЯ ЗЯМЛЯ БЕЗ РОДНАЙ МОВЫ — ЧУЖЫНА

Алег ТРУСАЎ, старшыня
ГА «Таварыства беларускай мовы
імя Францішка Скарыны»

**Зараз, фактычна,
мы перажывам
жорсткі крызіс моўнай,
нацыянальнай і культурнай
самаідэнтыфікацыі
беларускага народа.**

Што маєм

Гэты год указам прэзідэнта абелішчаны Годам роднай зямлі. Указ выйшаў «у матах зберажэння і пашырэння нацыянальнага, духоўнага і культурнага набытку, гістарычнай спадчыны і прыродных багасціў краіны». Адразу ўзнікае рыттарычнае пытанне: «А ці можна існаваць роднай зямлі без роднай мовы, якая, несумненна, наш асноўны духоўны і культурны набытак?»

Адказ прости — не, не можа, бо спачатку было слова, а спрадвечнае беларускае слова, вытрокі якога сягаюць у першое тысячагоддзе нашай эры, аўяднала і захавала наш народ як єўрапейскі этнос, што здолеў аднавіць сваю незалежнасць у межах сёньняшній Рэспублікі Беларусь.

На прагніці апошніх 14-і гадоў у Беларусі адбываецца наўхільнае скарачэнне колькасці беларуска-моўных школ, класаў, дзіцячых садкоў. З года ўгод змянішацца колькасць вучняў, якія наўчаваюцца па-беларуску, колькасць дашкольнікаў, якія чуюць беларускую мову ў садках, колькасць студэнтаў, якія слухаюць беларускамоўныя лекцыі ў ВНУ. З года ўгод змянішацца колькасць вучняў, якія ідуць у беларуска-моўных першых класах. Павестках Міністэрства адукацыі, на пачатак 2008-2009 наукальнага года ў агульнаадукацыйных установах з беларускай мовай наукачаны ўсіх тыпу вучыцы 18,4 працэнта вучняў. У гарадскіх школах краіны ў першых класах на беларускай мове вучыцы

толькі 1,9 працэнта вучняў. Мы бачым моцны крызіс моўнай і нацыянальнай-культурнай самабытнасці нашага народа.

Негатыўныя тэндэнцыі ў беларускамоўнай адукацыі яшчэ ў 2001 годзе былі прызнаныя Міністэрствам адукацыі, якое для паляпшэння сітуацыі 27 жніўня выдала Пастанову № 48 разам з «Програмай дадатковых мер па пашырэнні сферы выкладання беларускай мовы ў сістэме адукацыі». Аднак гэтыя дакументы засталіся, за некаторыми выключэннямі, толькі на паперы, як і праграмы аналагічнага заместу абласных выкладаній камітэті.

Разам з тым, беларускае грамадства рэальна губляе навыкі беларускага маўлення. Страчавацца нацыянальная тоеснасць, і адметнасць. Па-сучасніку, узімка касмапалітычны соцыум, што ў эпоху глабалізацыі насе́льніцтва пагрозу выкладанію на роўнай паласе існаванію беларускага языка.

вы курс «Беларуская мова. Прафесійная лексіка», а гісторыю і географію ў рукаўоўных школах са згоды большу, вучніку і настручніку зноў можна выкладаць па-беларуску.

Напрыканцы жніўня 2006 года ўлады абвяшчалі пра будучыя змены ў беларускім правапісе, але аблеркаванне ў грамадстве па гэтым пытанні не прапанавалі. Дзяякуючы намаганням ТБМ, такое аблеркаванне адбылося ў нашай сядзібе. Пропанаваныя дадаткі і заўгарэ былі накіраваныя ў Адукацыйную камісію Палаты працадаўнікоў. Некаторыя з іх былі ўлічаны, і дзяякуючы гэтым апошнім версія закону, прынятая ў мінулым годзе, стала больш прыдатнай для карыстання.

З ініцыятывы ТБМ распачалася грамадскасць аблеркаванне ідэі стварэння беларускамоўнага спадарожніка тэлеканалу. 10 снежня 2007 года «Белсат» пачаў сваё віяццё.

Дзяякуючы нашым заходам зараз гучашь у эфіры дзве цалкам беларускамоўныя радыёстанцы — «Беларуская радыё» і «Радыё Рацый», пашырылася сфера выкладання беларускай мовы на транспарце; роднай мове загучала ў метро, трамваях, аўтобусах, трапеїбусах і электрачыгніках. Уся філатэлістычная прадукцыя суправаджае тэкстам на беларускай мове.

СУМЕСНЫМІ НАМАГАННЯМІ

Жыццяздзейнасць ТБМ, ста-ноччыя вынікі яго працы наўпрост звязаныя з пастаўнімі стасункамі ўнутры структуры — ад абласных арганізацый да кожнай суполкі і асобных сябров, а таксама з іншымі грамадскімі арганізацыямі (ЗБС «Бацькаўшчына», Саюз беларускіх пісменнікаў, ТБШ, ГА «Ветэраны адраджэння»,

суполка мастакоў «Пагоня», грамадскі рух БНФ «Адраджэнне»), і нават з уладамі структурамі рознага ўзроўню.

Працягваючы літаратурныя сустэрчы пісьменнікаў з мінчукінамі. Яны адбываюцца на сядзібе ТБМ, у школах, навучальных установах, бібліятэках Мінска. Сустэрчы, што праходзяцца на сядзібе ТБМ, загадзя анонсуюцца ў незалежных СМІ: газетах «Новы час», «Наша слова», «Народная воля», «Наша ніва». Слухаць атрымліваюць бязвіզаватна шмат асобнікаў розных цікавых кніг і брашураў.

На курсах беларускай мовы, якія ладзяцца Алена Анісім, прысутныя спасыяюць наўку быць беларусамі: знаёміца з каляндарна-абрэдавымі святамі, даведаюцца пра цікавыя, але малавядомыя місіі ў Беларусі, практикуюцца ў карыстанні беларускай мовай у розных сітуацыях.

І з гэтага практичнага во-пыта выразна праступае наступная задача ТБМ — неабходнасць стварэння беларускамоўных асяродкаў, магчымы, у выглядзе розных клубаў ці чагосьці падобнага. А капітэльнейшыя дзяякі і шырэй — арганізація моладзевага руху ўнутры ТБМ. Відома, не заўспышы фармалізацыі, але з рознымі цікавымі для моладзі спраўамі і акцыямі. Гэта, у сваю чаргу, дапаможа вырашыць спраўу з кадрамі.

Акрамя таго, на курсах беларускай мовы вyrашана распачаць працу надстварэннем размойнікаў «Які гэта сказаць па-беларуску». Узельнік курсаў рыхтуюць беларускую частку. А для ажыццяўлення перакладных частак — німецкай, італьянскай, шведскай, англійскай — будзем шукаць партнёраў.

Але ж выстаялі. Я зноў звітаюся да чытальні «Новага Часу», сябров і прыхільнікаў роднага слова з просьбай ахвяраваць на наш рахунак (№ 3012512330014 у гардырэкцыі ААТ «Белізвестбанку», код 764) некалькі тысяч рублёў. Пакуль мы разам, мы жывём! Дык будзем з нашай мілай, роднай мовай і любтай Бацькаўшчынай у любое надвор'е. Тады, упэўнены, аваізякова распагодзіцца.

чына», Саюзам беларускіх пісменнікаў і іншымі грамадскімі арганізацыямі бірэ актыўны ўдзел у грамадскай культурніцкай кампаніі «Будзьма». У аснове акцыі — пашырэнне ўяўлення маладых пра сябе як працдаўнікаў беларускай нацыі, пачуванне сябе беларусамі. Лічым, што менавіта сёлета, у год чарговага перапісу насе́льніцтва, вельмі важна несці ў народ роднае слова. У межах кампаніі ТБМ арганізавала сустэрчы ў розных гарадах Беларусі: Мінску, Баранавічах, Лідзе, Наваполацку, Марілёве, Валожыне, а таксама ў Дзятлаві, Лідскім, Нясвіжскім, Мінскім і іншых рэйнах.

Да 200-х угодкаў В. Дуніна-Марцінкевіча мы надрукавалі кішэнны календар на 2008 год. Па нашай прапанове ўлады выдалі паштовую марку і адмысловы канверт з выявай класіка беларускай літаратуры, у якім паштовае пастаматыка ўзяло ўдзел.

У красавіку 2008 года ўлады Беларусі падвысілі арэнду плату за афісы ТБМ у 10 (!) разоў. Такім чынам, існаванне нашай арганізацыі стала проблематычным. Мы мусім адмовіцца ад аплаты сядзібы ТБМ у Салігорску і звярнёмся праз СМІ да грамадзянства Беларусі па фінансавую дапамогу.

Мы вельмі ўзлічныя родакі газеты «Новы Час» за друкаванне наўчных зваротаў з нумарами банкаўскага рабунка ТБМ. Людзі адгукнуліся, неслі і даслалі свае ахвяраванні і складкі. Дзяякуючы ім мы існуем у сёйнішніх умовах і змаглі працесі Х з'езд Таварыства беларускай мовы.

Я прашу прафаброні ў тых, каму мы не здолелі даслаць асафістычны падзякі і не паспелі надрукаваць іх імёны ў «Нашым слове». Усім нашым найлепшым звязчыні і нізкі паклон.

Дарагі сябры, дзяякуючы ва-шай падтрымцы сабраных грошай капіла, капіліці ўзялі ўніверсітэтскія калектывы, арандную плату пачынаючы з красавіка мінулага года. Па прычыне дэвалюцый беларускага рубля, разам мы сталі плаціць за аренду значна больш, чым у мінулым годзе. Але ж выстаялі.

Я зноў звітаюся да чытальні «Новага Часу», сябров і прыхільнікаў роднага слова з просьбай ахвяраваць на наш рахунак (№ 3012512330014 у гардырэкцыі ААТ «Белізвестбанку», код 764) некалькі тысяч рублёў. Пакуль мы разам, мы жывём! Дык будзем з нашай мілай, роднай мовай і любтай Бацькаўшчынай у любое надвор'е. Тады, упэўнены, аваізякова распагодзіцца.

Чаго дамагліся

Трэба сказаць, што сябры і прыхільнікі ТБМ таксама не сядзяць склаўшы руки. Дзяякуючы ТБМ у ВНУ захаваны абавязко-

з 1 кастрычніка ТБМ у супрацоўніцтве з ЗБС «Бацькаўшчына»,

КУЛЬТУРА

24

БЕЛАРУСКИ РОК

«BELAMUSIC-2009». ДОБРЫ ПАЧАТАК

Генадзь КЕСНЕР

Адбылася падзея, якую чакалі, бадай, многія, калі не ўсе заўзятыя беларускай рок-музыкі. У «Баравой»

— ёсць такая авіяцыйная база ДТСААФ пад Мінскам — 23 мая ладзіўся першы нацыянальны фестываль рок-музыки «Bela-Music-2009». І гэты «першы блін», спечаны непадобным лідерам, напуна, самага беларускага фолк-рок-гурта «Палац» Алегам Хаменкам, не стаўся камяком.

рауды фестываль ёўрапейскага ўзроўню, і дзякую за гэта яго арганізаторам, у першую чаргу лідеру «Палаца» і мастацкаму кірунку фэсту Алегу Хаменку і адказнаму за тэхнічнае забеспячэнне Уладзіміру Шаблінскому.

Нягледзячы на праанісанаване ўсімі дзяржавнымі і недзяржавнымі СМІ «штартавое папярэдніне», а таксама на тое, што ў дзень правядзення фестывалью над галоўным праспектам Мінска былі зняты ўсё рекламныя расцінкі, у Баравую прыхехалі калі дзвох тысяч аматараў беларускай музыки, якія не пашкадавалі, што наведалі «BelaMusic». Свайм выступамі парадавалі «Крама», «Нійра Дзобель», «Безілета», «Палац», «Дзееці Дзяцей», «J:Mors», «Гараддзкія», а таксама легендарныя ветэраны

беларускага рок-сцэны Аляксандар Растворчын, Аляксей Каалоўскі і Кірыл Шывандо.

Двойчы нябёсы раскрываліся за залеваю, але і гэта не напахала хаты, хто прыхехаў на фестываль: практычна ніхто не пакінуў пляцоўку перед сцэнай. А узнагароды з неба можна лічыць для Алега Хаменка («Палац») пачаў свой выступ, калі ішоў монцы дождкі) дзве неверагодныя па прыгожосці і яркасці віслёлкі, якія паўсталі акурат побач са сцэнай пасля сканчэння залевы.

Лідэр «Палацу» Алег Хаменка адказвае на пытанні «Новага часу».

— Чаму ўнікіла ідэя фестывалю? Падаеща, існуюць узло і «Рок-кола», і «Басовішча», і «Рок-каранасія»?

— Вельмі агучвалыны недахоп такога «фестывалю фестываляў», дзе маглі сабрацься героі ўсіх музычных прэмій, узнагарод, цырымоній, што праводзіцца ў Беларусі ці за яе межамі, але маюць дачыненне да нашай музыки. Да таго ж, «Рок-кола» і «Рок-каранасія» адбываюцца ў канцэртных залах, а «Басовішча» — па-за межамі сучаснай Беларусі. І жывая музыка на адкрытым паветры — гэта ўсё ж такі больш натуральная форма існавання актуальнай музыки. Тут я маю на ўвазе, што, калі святя ў беларуску было вілікім, музыки выходзілі з палацоў ды сядзіб на вуліцу, да «натуранальнага ландшафту», і там давалі волю пачуцьцям.

— Твае асабістыя амэнкі: што з задуманага атрымала-са і над чым личэш давядзенца працаўца ба, паводле першых ведугукаў і меркаваннія нават адмысліўцаў, гэты фэст мае перспектыву стаць самым выбітным святым беларускай

— альтэрнатыўнай і не толькі — музыкі?

— Свята адбылося. Так бы мовіць, дзіця нарадзілася, і тут паўстае цэлы шэраг новых клопатаў: плюшкі ды памперсы, як выхаваць ды адукація. Канешне, мы маем свае ўласныя думкі на гэты конт, аднак будзем усім уздачныя за карысныя парады. Ёсць цэлы шэраг (нават прыомы) недахопаў, якія для мяне відавочныя, аднак як умоўны татка гэтага дзіцяці не хачеў бы пра гэта зараз казаць. Ну і, канешне, як кожны з башкоў хоча выхаваць і даць свайму дзіцяці самае лепшае, я хачу таго ж самага. Тут чамусыць згадалася старая прымаўка — «Дай Бог намуцим ціцаўка з'есці».

Мы учыбалі сарадных зорак — звязкі для аматараў беларусчыны і ўжо юлюбеных выканаўцаў. Каго б ты сам хацеў убачыць на сцене «BelaMusic», апроч айчынных выканаўцаў?

— У тым і сэнс, што я асабіста хачу бы бачыць толькі айчынных... Усіх не пералічу, бо гуртоў багаты, а музычнай індустрыі ўвогуле бракуе, дык нават музычнага бизнесь пакупу замала. Але калі зараз нічога не рабіць — дык нават спадзяваннія на гэты конт не будзе. Мне здаецца, што «BelaMusic» здольны зварнуць увагу на гэту праблему».

Янич не так даўно існаваў такія звязкі «чорны спіс» выканаўцаў, якіх немагчыма было убачыць на розных фэстах, прынамсі, дзяржаўных. Сёння юлюбенцы публікі вярнуліся на ват на экраны БТ. Ці насамрэч музыкам стала жыць прасцей на новых варунках?

— Прасцей? Ну, можа, гэта не тое слова. Я маю на ўвазе, што на сацыяльна актыўную частку грамадства і моладзі беларускія гурты ўльівалі ўсё часы найноўшы гісторыі Беларусі. А вось на туно моладыя, скажам, звычайну, пасіўную, якая за мінульы гады прызыўчалася да музыki замежнай, рускай ды беларускай «фанернай», што панавала і пануе ў СМІ, мы перасталі хоць неяк ульівалі. Аднавіць гэты ўльів, мне здаецца, вельмі цяжка, можа і немагчыма, аднак спрабаваць ўсё роўна трэба. Я ўзімнені, не-абходна. Зразумела, што нашу музыку ўспышымуць зараз не толькі, а сотні, аднак і гэта будзе важна праз позні час. Таму я і мае паплечнікі, якія гэта разумеюць, маюць ражыю, калі сівілізація, што нам стала значна больш складанна, да гэта дадатковая адказнасць, якую браць на сабе не вельмі хоціцца. Куды прасцей працаўца на свядоміх і сацыяльна актыўных сяброў, у паўпадольскім стане, і алучніць сабе наосьбітам ідэй, якія не разумею сенсіянінага татоўпа. Але хто будзе пашыраць упышу на звычайных, простых суйчыннікаў, за якімі

ніяма стрыжня гонару за ўласную краіну і культуру? Канешне, гэта праца няўдзячная, а можа і бессенсійная. Хоць з гэтым, апошнім, сівярдзіжнем я паспрабую не пагадзіцца.

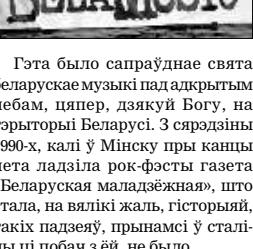
Музычны крытык Зміцер Падбярэзскі таксама лічыць, што фестываль атрымаўся. «Многія чыннікі выступалі супраць гэтага фестывалю, я не кажу ўжо пра такую банальную рэч, як зменлівае надвор’е. Самае істотнае, што гэта першы такі фестываль, і публіку трэба прыучыць і да самога факту існавання гэтага фестывалю, і да месца яго правядзення. І тое, што сабралася, як кажуць, каля трах тысяч гледачоў — гэта нармальная для першага фестывалю, — адзначыў Зміцер Падбярэзскі.

— А ў будучым арганізаторам трэба ўлічваць такія моманты, як працягласць выступлення і колькасць узделнікаў. Я думаю, што колькасць узделнікаў трэба скарачаць, трэба ѹключыць туды больш маладыя калектывы і большавіццем аматоры, якія не падзіляюць іх падзеяў. Тады іх будзе ведаць, і самі яны атрымаюць стымул для развіцця».

На думку Зміцера Падбярэзскага, у Беларусі ёсць патэнцыйныя рок-музыкі, аднак вельмі важна, каб маладыя калектывы маглі слёбе паказаць таукай на такім наўпроставай фестывальнай атмасферы, тады іх будзе ведаць, і самі яны атрымаюць стымул для развіцця.

Як глядзяч асабіўны рэспект хачеў бы выкацаць супрацоўнікамі міліцыі Мінскага раёна, якія вельмі прыязна і паважліва ставіліся да гасцей фестывалю, да моладзі, і не перашкоджалі народу весіліца (гэта прыемнае адзінственне ад сталічных спецыназаўцаў, якія пачуваюць гаспадарамі жыцця пасёдзіна, ці то на акцыях апазіцыі, ці то на канцэртах заезджых «зорак»).

Караец, свята атрымалася, і першы блін стаўся смачнай стравай. Дай Бог, не апошні раз. У добры шлях, «BelaMusic»!

Гэта было сапраўднае свята беларускай музыки пад аздырвым небам, цяпер, дзякую Богу, на тэрыторыі Беларусі. З сярэдзіны 1990-х, калі ў Мінску пры канцы лістапада адбылася першы рок-фестываль «Беларуская маладзёжная», што стала, на вялікі жаль, гісторыяй, такіх падзеяў, прынасмы ў сталіцы ці побач з імі, не было.

Арганізавана ўсё было на са-марафон па-еўрапейску (мы даводзіліся бачыць падобныя імпрызы ў Даніі, Германіі, Польшчы, Літве). «BelaMusic-2009» — спа-

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

«ЦЭНТР ЕЎРОПЫ» УЛАДЗІМІРА НЯКЛЯЕВА

26 мая ў сталічным Палацы мастацтваў пры поўным аншлагу прышыла прэзентацыя зборніка прозы паэта Уладзіміра Някляева «Цэнтр Еўропы».

«Гэтая кніга — усім кнігам года кніга», — так ахарактарызаваў яе змест і сэнс старшыня Саюза беларускіх пісьменнікаў Алеся Пашкевіч. Гайднасцова канкрэтнае месца: яна адкрывае сабой выдавецкую серыю, запачаткованую СПБ пад назвай «Кнігарня пісьменнікаў».

«Гэтай кнігай, — падкрэсліў спадар Алеся, — аўтар услед за Багушэвічам, Гарэцкім, Каараткевічам, Быковым ішча і ішча раз нагадвае, дзе з'яўляецца цэнтр, дзе з'яўляецца сэрца сусвету, сэрца Еўропы. Нагадвае не так Еўропе, як нам, беларусам».

На вечарыне прысутнічалі не толькі калегі паэта, літаратурнаму цэху, але і грамадскі і палітычныя дзеячы, прычым не толькі самых розных апазіцыйных, але і зусім не апазіцыйных асяродкаў. На дзве гадзіні ёй сабрала разам і аўдзіна беларускія слова і асоба паэта.

Можа, і сапраўды паэт у нашай краіне больш чым паз, і мы ўрэшце здолеем, як сказаў легендарны Ніл Гілевіч, дайсіц да Беларусі? Вершамі Уладзімера Някляева, пакладзеным на ўласную музыку, вечарыну аздабляў Зміцер Вайцюшкевіч.

Пасведчанне аб реєстрацыі № 1798 ад 12 верасня 2008.

ЗАСНАВАЛЬНИК: Мінскі гарадская арганізацыя ГА ТБМ імя Ф.Скарыны. Адрас: 220005, г. Мінск, вул. Румянцева, 13. Тэл.: +375 29 651 21 12; +375 17 20 19 71. novychas@gmail.com; www.novychas.org

ВЫДАВЕЦ: Прыватнае выдавецтва «Час навінаў».

Паседчанне №64 ад 12.01.2007 г.

АДРАС РЭДАЦЫІ І ВЫДАЎЦА: 220012, г. Мінск, зав. Інструменталны, 6-214. Тэл.: +375 29 651 21 12; +375 17 20 19 71. novychas@gmail.com; www.novychas.org
НАДРУКАВАНА ў друкарні УП «Плутас-Маркет». Мінск, вул. Халмагорская, 59 А.

Замова №

Падпісанна да друку 29.05.2009. 8.00.

Наклад 5050 асобнікам. Кошт свабодны.

Радзіцца можа друкаваць артыкулы з дзяленіем палемікі, не падзяляючы пазіцыі аўтара.

Пры выкарыстанні матэрыялаў газеты спасыся на «Новы Час» абавязковая.

Рукапісы рэдакція не вяртае і не разглядае мастактва творы.

Чытальская пошта публікуецца паводле радзіцых меркаванняў.

СЯДЗІБА ТБМ ЗАПРАШАЕ

4 чэрвеня 2009 (чацвер)

АДБУДЗЕЦЦА

прызентация чарговай кнігі вядомага беларускага гісторыка АНАТОЛІЯ Грыцкевіча

«СТАРОНКІ НАШАЙ МІНУШЧЫНЫ»

ПАЧАТАКУ 17.30,
УВАХОД ВОЛНЪНЫ

АДРАС: вул. Румянцева, 13

У межах кампаніі «БудзьМА»
www.budzma.org